

ஸ்ரீ
 சங்கீர்ப்பாசனம்.

സ വൃ ട്വ ട്വ ട്വ ട്വ

ശ്രീ ശങ്കര പ്രാർത്ഥന.

(നൂറി ഇരുപത്തെട്ടു ഭഗവത് കഥകൾ സംഗ്രഹിച്ചിട്ടുള്ളത്.)

പ്രസാധകൻ

ചുനക്കര രാമവാരീയർ.

ഭാരതവിലാസം പ്രസ്സ്, തൃശ്ശിവപേരൂർ.

உ-ம் பரிஷ்—கோஷி ௩௦௦.

മുഹമ്മ.

വിമ അണ വു.

പകുപ്പവകാശം ടി. പ്രസ്സിദ്ധപ്പെടുത്തുന്നു.

ശ്രീ
സംക്ഷിപ്തഭാഗവതം.

സ വൃ ങ്ഖ ങ്ഖ ങ്ഖ

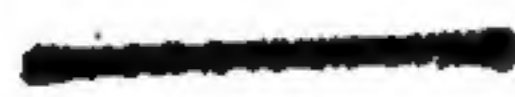
ശ്രീ ശു ക ഭ പ്ര ങ്ഖ ങ്ഖ.

(നൂറ്റി ഇരുപത്തെട്ടു ഭാഗവത് കഥകൾ സംഗ്രഹിച്ചിട്ടുള്ളത്.)

പ്ര സ ങ്ഖ ക ങ്ഖ

ചുനക്കര രാമവാര്യർ.

ഭാരതവിലാസം പ്രസ്സ്, തൃശ്ശിവപേരൂർ.

മുറ പതിപ്പ്—കോപ്പി ൨൦൦.

മുറമു.

വില്പന അണ വു.

പകുപ്പവകാശം ടി. പ്രസ്സിഡേഷനുള്ളതാകുന്നു.

മുഖവുര.

പതിനെട്ടു പുരാണങ്ങളും അത്രയും ഉപപുരാണങ്ങളും ഉള്ള തുകളിൽ ശ്രേഷ്ഠതമവും, ദിവ്യവും, ഭക്തിരസായനവും ആയതു ശ്രീമഹാഭാഗവതമാണ്. ഇത്രമാത്രം പ്രചുരപ്രാചുര്യമുള്ള പുരാണം വേറെ ഇല്ല. ഭാരതീയർ പാരത്രികത്തെ പ്രധാനവും, ഐഹികത്തെ അപ്രധാനവും ആയി ഗണിച്ചിട്ടുള്ളവരാണ്. പാരത്രികത്തിന്നു പ്രാധാന്യം കൊടുക്കാത്ത യാതൊരു കർമ്മവും ഭാരതീയർക്കു വിധിച്ചിട്ടില്ല. ആത്മപരങ്ങളായ നന്ദാദിത്പരം ഉപനിഷത്തുകളിലും അടങ്ങിയ തത്വങ്ങളും, വേദസാരങ്ങളും, വേദാന്തവീചിപരമ്പരകളും സച്ഛയമ്ങ്ങളും സംഗ്രഹിച്ചിട്ടുള്ളതിനുപുറമേ ശ്രീമഹാഭാഗവതത്തിൽ സമസ്തോത്തമമായ ഭഗവദ്ഭക്തി നിഷ്പ്രയാസം ലഭിക്കുന്നതിനുള്ള രാജമാർഗ്ഗങ്ങളെല്ലാം തുറന്നു ശുചീകരിച്ചു വൈദ്യുതദീപങ്ങളെക്കൊണ്ട് നല്ലപണ്ണം ഉദ്ദീപിപ്പിച്ച് ഉജ്ജ്വലിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. ആ വൈദ്യുതദീപങ്ങൾ വാസ്തവത്തിൽ അവതാരകഥകൾതന്നെ. പുരുഷാത്മങ്ങളിൽ ശ്ലാഘ്യതമവും മനുഷ്യപ്രയത്നങ്ങളുടെ ശാശ്വതമായ പ്രപ്യസ്ഥാനവും മുക്തിപദമാണ്. യോഗം, സാമ്പ്യം, ജ്ഞാനം, കർമ്മം, ഭക്തി എന്ന് മുക്തിലാഭത്തിനു വിവിധമാർഗ്ഗങ്ങൾ വിധിച്ചിട്ടുള്ളതുകളിൽ ഉത്തമോത്തമവും ഹൃദ്യവും ശ്രേയസ്സരവും ആനന്ദസന്ദായകവും ആയത് പ്രേമാത്മികയായ ഭക്തിയാണ് എന്ന് ജ്ഞിശ്ചരന്മാർ സമർത്ഥിച്ചിരിക്കുന്നു. ഭക്തിയാഗത്തെ നാരദഭക്തിസൂത്രം, ഭാഗവതം, ഭഗവദ്ഗീത മുതലായ ഗ്രന്ഥരത്നങ്ങളിൽ വളരെ ശ്ലാഘിച്ചിട്ടുണ്ട്.

(2) ഇത്ര വിശിഷ്ടമായ ഭക്തികൊണ്ട് ആപാദമൂഢം മധുരവും സാമ്പ്യാദികളുക്കൊണ്ട് ആലോചനാമൃതവും ആയ ശ്രീമഹാഭാഗവതപുരാണം വേദം വ്യസിച്ചിട്ടും മനസ്സു തെളിയാത്ത ചേവ്യോസമുനിക്ക് നാരദനും, അദ്ദേഹം ശ്രീതുകനും, ആ ബ്രഹ്മഞ്ചി അജ്ഞാപുത്രനായ പരീക്ഷിത്തിനും, പരാശരപുത്രൻ്റെ ശിഷ്യനായ സുതൻ്റെ നൈമിശാരണ്യത്തിൽവെച്ച് മഹർഷിമാർക്കും ഉപദേശിച്ചതായി പ്രസ്തുത പുസ്തകത്തിൽ വിവരിച്ചിരിക്കുന്നു. ഏഴടിവ സംകൊണ്ട് പരീക്ഷിത്തു ഭാഗവതംകേട്ട് പരിശുദ്ധനായി ബ്രഹ്മ

സായുജ്യം പ്രാപിച്ചു. ശ്രീതുകപ്രോക്തമായ ആ ശ്രീമഹാഭാഗവതത്തെ സംക്ഷേപിച്ച് ഹൃദയംഗമങ്ങളായ പന്ത്രണ്ട് ശാസ്ത്രപ്രതിപദിതശ്ലോകങ്ങളായി നിമ്മിച്ച ഈ “സംക്ഷിപ്തഭാഗവതം” എന്ന പ്രാചീനകൃതിയിൽ ഭഗവാന്റെ അവതാരകഥകളെ എല്ലാം അടക്കിയിരിക്കുന്നത് പ്രസ്തുതഗ്രന്ഥം “ഒരു കടകിലടച്ച കടലാണ്” എന്നു നിസ്സംശയം പറയാം. ഇത്ര ദിവ്യമായ ഈ ഭാഗവതസാരാമൃതസർവ്വസ്വം സജ്ജനസമക്ഷം സമർപ്പിക്കാൻ സംഗതി ആയത് എന്റെ ഭാഗ്യാതിരേകത്താലാണ് എന്നു ഞാൻ സർവ്വാത്മനാ വിശ്വസിക്കുന്നു.

(3) ശ്രീതുകപ്രോക്തമെന്നു പഴയ താളിയോലഗ്രന്ഥത്തിൽ രേഖപ്പെടുത്തി കാണുന്ന ഈ “സംക്ഷിപ്തഭാഗവതം” എന്നാൽ പ്രസാധിതപുർവ്വങ്ങളായ “രാമായണസപ്തകം” “സംക്ഷിപ്തഭാരതം” എന്ന പ്രാചീനഗ്രന്ഥരത്നങ്ങളെപ്പോലെ “സാഹിത്യരത്നമാല” എന്ന സംസ്കൃതസാഹിത്യചരിത്രസംഗ്രഹം രചിക്കുന്നതിനായി താളിയോലഗ്രന്ഥങ്ങൾ പരിശോധിച്ചുവന്ന കൂട്ടത്തിൽ ഹാപ്പർ വൃശ്ചികത്തിൽ എനിക്ക് കഡുംബംവക ഗ്രന്ഥശാലയിൽ നിന്നു ലഭിച്ച ഒരു ഭക്തകല്പതരുചാണ്. ആ ഗ്രന്ഥത്തിൽ കണ്ടതുപോലെതന്നെ ഞാൻ അത് അന്നു പകർത്തിവെച്ചു. രാമായണകഥാസംഗ്രഹമായ രാമായണസപ്തകം മലയാളത്തിൽ വ്യാഖ്യാനിച്ച പ്രസിദ്ധംചെയ്ത കഴിഞ്ഞപ്പോൾ പ്രസ്തുത പുസ്തകവും മഹാജനങ്ങൾക്ക് സമർപ്പിക്കണം എന്ന് എനിക്ക് ഉൽകണ്ഠയുണ്ടായി. ഹാപ്പർ കന്നിമാസത്തിൽ ഒരു ദിവസം സന്ദർശിച്ചാൽ എന്റെ മാതൃലഭനം ഗുരുനാഥനും ആയ ചുറക്കര ഉണ്ണികൃഷ്ണവാര്യരവർ കൾ സംക്ഷിപ്തഭാഗവതത്തെ ശ്ലാഘിക്കയും അതുകൂടാ പ്രസിദ്ധം ചെയ്യാൻ എന്നോട് ആജ്ഞാപിക്കയും ചെയ്തു. എന്നാൽ അപ്പോൾ ഞാൻ എഴുതിവെച്ചിരുന്ന കയ്യെഴുത്തുപ്രതി കണ്ടില്ല. പഴയ ഗ്രന്ഥപ്പെട്ടി തുറന്നു പിന്നെയും പരിശോധിക്കാൻ തല്പരലം അവസരവും ലഭിച്ചില്ല. ഉടൻ സാഹിത്യചരിത്രമന്ത്രിന് എന്നു നിരന്തരം പ്രോത്സാഹിപ്പിച്ചുവരുന്ന എന്റെ പ്രിയതമ അന്നുതന്നെ ഹൃദിസ്ഥമാക്കി പാരായണം ചെയ്യുവന്ന സംക്ഷിപ്തഭാഗവതശ്ലോകങ്ങൾ സ്വന്തം “മനമോല” യിൽനിന്ന് എനിക്കു പകർത്തിത്തന്നു.

(4) ഭാഗവതസാരസർവ്വസ്വമായ ഈ പന്ത്രണ്ടുശ്ലോകം പ്രതിദിനം ഭക്തിപൂർവ്വം പാരായണം ചെയ്യാൻ അഞ്ചുമിനിട്ട് മതിയാകും. ഭാഗവതാദിപുരാണങ്ങൾ വായിക്കുന്നതിനുമുമ്പും, അതുകൾക്കുശേഷം വസാനത്തിലും, രണ്ടു സന്ധ്യകളിലും, ഉച്ചയ്ക്ക് ഉണക്കഴിഞ്ഞും, രാത്രിയിലും, ഉറങ്ങാൻ കിടക്കുന്നതിനുമുമ്പും ഉണർന്നു ഉടനെയും ജപിക്കാൻ സംക്ഷിപ്തഭാഗവതം ഉത്തമമാണ്. ഇന്നുപോൾ എന്നു സൗകര്യംപോലെ ഒരു ക്ലേശമയം കല്പിച്ചു ചൊല്ലിയാൽ ഭാഗവതം മുഴുവൻ വായിച്ചു ഫലം നിഷ്പ്രയാസം സിദ്ധിക്കും. എല്ലാവരിനും നിയമമാണ് മുഖ്യം. ഇതു ഫലാപേക്ഷകൂടാതെ പ്രതിദിവസം ശ്രദ്ധാപൂർവ്വം പഠിച്ചാൽ ഭക്തിയും ജ്ഞാനവും തപോരംഭം നേർത്തിൽ മുക്തിയും ലഭിക്കും.

(5) എന്റെ സാഹിത്യപരിശ്രമം മുഴുവൻ സാമാന്യജനങ്ങളുടെ ഉപയോഗങ്ങളെ ഉദ്ദേശിച്ചാകയാൽ അവരുടെ ആവശ്യങ്ങളെ ആധാരമാക്കി സംക്ഷിപ്തഭാഗവതത്തിലെ സരസങ്ങളായ ശ്ലോകങ്ങളുടെ സാരവും പദാർത്ഥവും മൂലത്തിൽ സൂചിതങ്ങളായ നൂററി ഇരുപത്താറ് (൧൨൮) കഥകളുടെ സംഗ്രഹങ്ങളും ഉദ്ധരണ ഭാഗവാൻ ചെയ്യുന്ന ജ്ഞാനപ്രദങ്ങളായ ഉപദേശങ്ങളും ഞാൻ ഇതിൽ എഴുതിച്ചെത്തിട്ടുണ്ട്. ശ്രീമഹാഭാഗവതത്തിലുള്ള ഭാഗവത് പരങ്ങളായ കഥകൾ എല്ലാം ഈ പുസ്തകത്തിൽ അന്തർവിചിരിക്കുന്നു. കഥകളെ ക്രോഡീകരിക്കുന്നതിനും മറ്റും ഭാഗവതം, ഹരിവംശം, നാരായണീയം, വാല്മീകിരാമായണം, ഗീത, ഭാരതം എന്നീ ഗ്രന്ഥങ്ങൾ ഞാൻ ആധാരമാക്കിട്ടുണ്ടെങ്കിലും ആധുനികമലയാളത്തിന്റെ അച്ഛനായ തുഞ്ചത്തെഴുത്തച്ഛന്റെ ഭാഷാശൈലിയേയാണ് സംക്ഷിപ്തഭാരതത്തിലേപ്പോലെതന്നെ ഇതിലും സ്വീകരിച്ചിരിക്കുന്നത്. കഥകളിലെ വാക്യരീതി ഭാഷയിൽ സർവ്വസാധാരണമായി കാണുന്നതിൽനിന്ന് അല്പം ഭേദിച്ചതാണെങ്കിലും തുഞ്ചത്തു ഗുരുനാഥന്റെ പദ്യശൈലി ഗദ്യത്തിലേയ്ക്ക് അനുകരിക്കുന്നത് മലയാളഗദ്യത്തിന് ഒരു നവോൽഭവമാണ് എന്നു ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നു. സുശ്രാവ്യമായ പ്രസ്തുത ശൈലി മലയാളികൾക്ക് സുപരിചിതവും സംക്ഷിപ്തഭാരതത്തിൽ പ്രയോഗിച്ചുനോക്കി സഹൃദയശ്ലാഘയ്ക്കു പാത്രീഭവിച്ചതും ആണ്.

(6) സാധാരണ മലയാളം കൂട്ടിച്ചായിക്കുന്നവർക്കു കൂടി അതി

വിപുലമായ ഭാഗവതാഞ്ജനവത്തിലുള്ള സകല കഥാകൃത്തുകളും തപരത്തങ്ങളും നിഷ്പ്രയാസം ധരിക്കാൻ സംഗതിയാകണം എന്നു കരുതി വ്യാഖ്യാതാവിന്റെ നിലയിൽ ഞാൻ ചെയ്ത പരിശ്രമം മഹാജനങ്ങളെ തൃപ്തിപ്പെടുത്തുമെങ്കിൽ ഞാൻ കൃതാർത്ഥനായി. പ്രസ്തുതപുസ്തകം എന്റെ മാതൃലേഖനം ഗുരുനാഥനും പണ്ഡിതനും പൗരാണികനും ആയ ചുനക്കര ഉണ്ണികൃഷ്ണചാരിയരവർകൾ സമീക്ഷണം പരിശോധിച്ചതുകൊണ്ട് മഹാജനങ്ങൾക്ക് കാഴ്ചവെക്കാൻ എനിക്ക് അധൈര്യമില്ല. കീർത്തി, അരോഗത, വിഭക്തി, കവിതാ, വിഷ്ണുപദപ്രാപ്തി, ഭക്തി, ജ്ഞാനം, ഇവയെ പ്രദാനം ചെയ്യുന്ന സംക്ഷിപ്തഭാഗവതം ഭാഷയിൽ സാരവും, പദാർത്ഥവും, സൂചിപ്പിക്കുന്ന നൂറ്റി ഇരുപത്തെട്ട് (൧൨൮) കഥകളും ഘടിപ്പിച്ച പ്രസിദ്ധം ചെയ്തുകൊള്ളുന്നു.

(7) രാമായണം ഭാരതം ഭാഗവതം എന്ന മൂന്നു ദിവ്യഗ്രന്ഥങ്ങളേയാണ് കേരളീയർ സാധാരണ അധികമായി പാരായണം ചെയ്തുവരുന്നത്. ഈ മൂന്നു ഗ്രന്ഥങ്ങളുടേയും സംക്ഷേപങ്ങളാണ് രാമായണസപ്തകം, സംക്ഷിപ്തഭാരതം, സംക്ഷിപ്തഭാഗവതം എന്ന ശ്രേഷ്ഠഗ്രന്ഥങ്ങൾ. സപ്തകം പ്രസിദ്ധം ചെയ്യുശേഷം ഞാൻ വ്യാഖ്യാനിച്ചത് പ്രസ്തുത പുസ്തകമാണെങ്കിലും മുറയ്ക്ക് ആകട്ടെ എന്നു കരുതിയാണ് സംക്ഷിപ്തഭാരതം മുന്പേ അച്ചടിപ്പിച്ചത്. വേറേയും ചില പ്രാചീനഗ്രന്ഥങ്ങൾ ഞാൻ സമ്പാദിച്ചുവെച്ചിട്ടുണ്ട്. അവയും യഥാസൗകര്യം സജ്ജനസമക്ഷം സമർപ്പിക്കാം. സമ്പാദകന്റേയും വ്യാഖ്യാതാവിന്റേയും പ്രസാധകന്റേയും നിലയിൽ എനിക്ക് ഒരു വാക്കുകൂടി പറയാനുണ്ട്. അത് പ്രസിദ്ധീകരണത്തേക്കു റിച്ചാണ്. രാമായണസപ്തകം വിദ്യാഭിവാദ്യനിക്കും സംക്ഷിപ്തഭാരതം ശ്രീരാമവിലാസത്തിനും പ്രസിദ്ധം ചെയ്യാനായി കൊടുത്തതുപോലെ ഈ സംക്ഷിപ്തഭാഗവതത്തിന്റെ പകർപ്പവകാശം ഞാൻ സസന്തോഷം ഭാരതവിലാസത്തിനു പ്രദാനം ചെയ്യുന്നു. ഇതിന്റെ പ്രചുരപ്രാചുര്യത്തിനു ഭഗവാൻരന്ന അനുഗ്രഹിക്കട്ടെ.

ശുഭം.

ഇംഗ്ലീഷ് മൈസൂർ
മാന്നാർ
കുമാര വൃന്ദികാ ഭാഷാ- }

ചുനക്കര രാമചാരിയർ,
പ്രസാധകൻ.

ശ്രീ
സംക്ഷിപ്തഭാഗവതസുഖം.

കൃഷ്ണായ വാസുദേവായ ഹരയേ പരമാത്മനേ
പ്രണതക്ലേശനാശായ ഗോവിന്ദായ നമോ നമഃ. ൧

നന്ദനം വാസുദേവസ്യ നന്ദഗോപസ്യ നന്ദനം
യശോദാനന്ദനം വന്ദേ ദേവകീനന്ദനം സദാ. ൨

വസുദേവസുതം ദേവം കംസചാണ്ടുരമദ്ഭുതം
ദേവകീപരമാനന്ദം കൃഷ്ണം വന്ദേ ജഗത്ഗുരു. ൩

കൃഷ്ണഃ കരോതു കല്യാണം കംസകുഞ്ജരകേസരീ
കാളിന്ദീലോലകല്പോലകോലാഹലകുതുഹലീ. ൪

ആലോലതുളസീമാല മാത്രധവിനതാസുതം
ജ്യോതിരീന്ദീവരശ്യാമ മാവീരസ്തു മമാഗ്രതഃ. ൫

മന്ദാരമൃലേ മനോഭിരാമം
ബിംബാധരാപൂരിതവേണനാദം
ഗോഗോപഗോപീജനമദ്യുസംസ്ഥം
ഗോപം ഭജേ ഗോകുലപൂണ്ണചന്ദ്രം. ൬

ഇന്ദീവരഭദ്രശ്യാമ മിന്ദിരാനന്ദകന്ദളം
വന്ദാരുജനമന്ദാരം വന്ദേഹം യദുനന്ദനം. ൭

ഗോപാലരത്നം ഭൂവനൈകരത്നം
ഗോപാംഗനായൗവനഭാഗ്യരത്നം
ശ്രീകൃഷ്ണരത്നം സുരസേവ്യരത്നം
ഭജാമഹേ യാദവവംശരത്നം. ൮

ലക്ഷ്മീകുളത്രം ലളിതാഞ്ജനേത്രം പൂണ്ണേന്ദുവക്ത്രം പുകശ്ശതമിത്രം
കാരുണ്യപാത്രം കമാനീയഗാത്രം വന്ദേ പവിത്രം വസുദേവപുത്രം.

ശ്രീവാസുദേവധരണീധരചക്രപാണേ
 വാരാഹസിംഹയദുനന്ദന(രഘുനന്ദന)പത്മനാഭ
 ശ്രീകൃഷ്ണ രാമ മധുസൂദന ദേവദേവ
 ദേവേശ കേശവ സുരേശ ഹാര നമസ്തേ.

൧൦

നാരായണായ നമിനായതലോചനായ
 നാമാവശേഷിതമഹാബലിവൈഭവായ
 നാനാചരാചരവിധായകജന്മദേശ-
 നാഭീപുടായ പുരുഷായ നമഃ പരമൈസ്തേ.

൧൧

അയി മുരളി! മുകുന്ദസ്മരവക്ത്രാരവിന്ദ-
 ശ്വസനമധുരസജ്ഞേ തപാ പ്രണമോദ്യ യാചേ
 അധരമണിസമീപം പ്രാപ്തവത്യാം ഭവത്യാം
 കഥയ രഹസി കണ്ഠേ മദുശാം നന്ദസ്മരം.

൧൨

ആരൂഢോ ഗരുഡം ഭുജാന്തരളശ്രീവന്ദമാലാധരഃ
 ക്ഷാമാന്ദോളിതചാമരാന്തരഗതഃ പ്രോൽഗീയമാനോമരൈഃ
 ചഞ്ചന്മീനസുചണ്ഠകണ്ഡലധരോ ധാരാധരശ്യാമളഃ
 കാലേ മേ ചരമേ മമാക്ഷിപദവിമായാതു നാരായണഃ.

൧൩

ശ്രീ
സംക്ഷിപ്തഭാഗവതം

(ശ്രീനൃകപ്രാകതം.)

‘കഥാസാരാംഗപത്രികാ’ എന്ന കീര്യോടുകൂടിയത്.

ശ്രീകൃഷ്ണായ പരബ്രഹ്മണേ നമഃ.

ശ്ലോകം ൧.

പ്രപഞ്ചപ്രഭുവൈതേനീവഹൈ-

ഭാരതരാമ ദുഃഖിതാം

ഭൂമിം ദൃഷ്ട്വതാസരോജഹഭവാ

സമ്പ്രാത്മിതസ്സാരം

ദേവോ ഭക്തയോനിധിർമുദുകപേ

ശേഷേണ സാകം മുദാ

ദേവകൃഷ്ണകൃതാങ്കരം സുരഭയൻ

കൃഷ്ണാനിശം പാതു വദഃ.

നമസ്കൃത്യ നൃകം വ്യാസം വാസുദേവം സനാതനം

ശ്രീഭാഗവതസംക്ഷേപ ചന്ദ്രികേയം വിരച്യതേ.

സാരം—ഭൂമിയെ പാലിക്കുന്നവരാണ് എന്ന വ്യാജത്തോടു കൂടിയ പാപികളും ദുഷ്ടരുകളും ആയ അസുരന്മാരുടെ സംഘങ്ങളുടെ ഭാരംകൊണ്ട് പരവശയായി ദുഃഖിതനായ ഭൂമിയെ ദൃഷ്ട്വാനായ ബ്രഹ്മാവിനാൽ ആരേപ്യവും സമ്പ്രാത്മിതനായി ഭക്തയോനിധിയായ ദേവൻ യദുവാംശത്തിൽ ശേഷേനോട് (ശേഷാംശംകൊണ്ടു ജനിച്ച ബലഭദ്രരാമനോട്) കൂടി ദേവകിയുടെ സുകൃതാങ്കരത്തെ സസന്തോഷം സുരഭയന്നായ കൃഷ്ണൻ നിങ്ങളെ സദാ പാലിക്കട്ടെ.

അത്ഥം—ഭൂപാലച്ഛലദൃഷ്ടദൈത്യനിവഹൈഃ [ഭൂപാലന്മാർ (ഭൂമിയെ പാലിക്കുന്നവർ, രാജാക്കന്മാർ) എന്ന മൂലം (കള്ളം) ഉള്ള ദൃഷ്ടന്മാരായ (ദൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടവരായ, പാപകർമ്മം ചെയ്യുന്നവരായ, ദുഷ്ടമൃഗികളായ) ദൈത്യന്മാരുടെ (അസുരന്മാരുടെ) നിവഹ (കൂട്ട)ങ്ങളെക്കൊണ്ട്] ഭാരതരാം [ഭാരതകൊണ്ട് ആതുര (പരവശ) യെ] ദുഃഖിതാം (ദുഃഖിതയെ, സംജാതദുഃഖായ, വ്യസനിച്ചവളെ) ഭൂമിം (ഭൂമിയെ) ദൃഷ്ടവതാ [ദൃഷ്ടവാൻ (കണ്ടവൻ) ആയവനാൽ] സരോരുഹഭവാ [സരോരുഹത്തിൽ (താമരപ്പൂവിൽ) ഭവിച്ച (ഉണ്ടായ) വനാൽ, ബ്രഹ്മാവിനാൽ] സാദരം (ആദരപൂർവ്വം) സംപ്രാത്ഥിതഃ [സമൃക്കാകംവണ്ണം (വഴിപാലെ) പ്രാത്ഥിതൻ (പ്രാർത്ഥിക്ക (യാചിക്ക) പ്പെട്ടവൻ] ഭക്തഭയാനിധിഃ [ഭക്തന്മാരിൽ (ഭജിക്കുന്നവരിൽ) ഭയാനിധി (ഭയജ്ഞ, കരുണജ്ഞ) നിധി (ഇരിപ്പിടം] ദേവഃ (ദേവൻ, മായകൊണ്ട് പ്രപഞ്ചത്തെ ഉണ്ടാക്കി ക്രീഡിക്കുന്നവൻ) യദുകലേ [യദുവിന്റെ കലത്തിൽ (വംശത്തിൽ] ശേഷേണ (ശേഷേനോട്, അനന്തേനോട്) സാകം (കൂടെ) മുദാ (മോദത്തോടു, സന്തോഷത്തോടു) ദേവക്യാഃ (ദേവകിയുടെ) സുകൃതാംകരം [സുകൃതത്തിന്റെ (പുണ്യത്തിന്റെ) അംകരത്തെ (മുളയെ, സാരത്തെ] സുരഭയൻ [സൗരഭ്യം ഉണ്ടാക്കുന്നവൻ, പ്രസരിപ്പിക്കുന്നവൻ (ദേവകിയുടെ സുകൃതമാകുന്ന അംകരത്തെ വളർത്തി പൂപ്പിപ്പിച്ച് സൗരഭ്യം ഉണ്ടാക്കുന്നവൻ എന്നു സാരം] ആയ കൃഷ്ണഃ (കൃഷ്ണൻ, ലോകത്തിലുള്ളവരുടെ പാപത്തെ ഇല്ലാതാക്കുന്നവൻ) വഃ (നിങ്ങളെ, സംക്ഷിപ്തഭാഗവതം പഠിക്കുന്നവരേയും ശ്രവിക്കുന്നവരേയും) അനിശം (സദാ) പാതു (പാലിക്കട്ടെ, രക്ഷിക്കട്ടെ).

കഥ ൧— ദുഃഖനിവേദനവും സമാധാനവും.

പണ്ടു ദേവാസുരയുദ്ധങ്ങളിൽ മരിച്ച അസുരന്മാർ കർമ്മശേഷത്താൽ ഭൂമിയിൽ ജാതന്മാരായി; അവരിൽ പലർക്കും രാജത്വവും ഉണ്ടായിരുന്നു. ഇവരുടെ പാപപ്രവൃത്തികൾകൊണ്ട് ഭൂമിക്കു ഭാരം സഹിക്കുവഹിയാതെ ആയി. അതുകൊണ്ട് ഭൂമി ഗോത്രപാധിരിച്ച് സത്യലോകത്തുചന്ന് ബ്രഹ്മാവിനോടു സങ്കടം പറഞ്ഞു.

അതുകേട്ട് ബ്രഹ്മാവും ഇന്ദ്രാദി ദേവന്മാരും ഭൂമിയോടുകൂടി കൈലാസത്തുചെന്ന് പാർവ്വതീപതിയാശഭഗവാന്നാട് വസ്തുതയറിയിച്ചു. പിന്നെ ബ്രഹ്മാവും പാർവ്വതീപരമേശ്വരന്മാരും ഇന്ദ്രാദിദേവന്മാരും ഭൂമിയുംകൂടി പാലാഴിയിൽചെന്നു മഹാവിഷ്ണുവിനെ സ്തുതിച്ചു. ബ്രഹ്മാവ് പേദാത്ഥസാരസംഗ്രഹമായ പുരുഷസൂക്തത്താൽ പരബ്രഹ്മനെ ഇളക്കാതെ സേവിച്ചു. അപ്പോൾ ഒരു ദിവ്യജ്യോതിസ്സ് സൃഷ്ടിക്കത്താവിനു കാണായ്വന്നു. ഏതും കുളുക്ശമാനു ഭഗവദപക്യം ശ്രവിച്ചിട്ട് വേധസ്സ് മാരുള്ളവരോടു പറഞ്ഞു—“ഭൂഭരം തീർക്കാൻ മഹാവിഷ്ണു ദേവകീസുതനായി അചതരിക്കും; നന്ദഗോപസുതയായി മായ ജനിക്കും; ശേഷൻ ജ്യേഷ്ഠബ്ദഭ്രാതാവായിട്ടും ഭവിക്കും; ദേവകൾ ഭഗവാനെ സഹായിക്കാനായി രാജാക്കന്മാരായും, ബ്രാഹ്മണരായും, യാദവരായും, ഗോപരായും പിറക്കണം?”—ഇങ്ങിനെ ഭഗവന്മതമറിഞ്ഞു സത്തുഷ്ടരായി എല്ലാവരും സ്വസ്ഥനങ്ങളിലേക്കു പോയി.

കഥ ൨— കൃഷ്ണാവതാരം.

അക്കാലത്തു ശൂരസേനന്റെ പുത്രനായി വസുദേവൻ എന്ന ഒരു യാദവഃശ്രഷ്ടൻ ഉണ്ടായി. വിഷ്ണുഭക്തനായ ആദ്ദേഹത്തിന്റെ പദവികളെല്ലാം ഭോജരാജനും ഗുഗ്രസേനപുത്രനും ആയ കംസൻ അടക്കി. കംസന്റെ ഉപദ്രവം സഹിക്കുവയ്യാതെ ആയപ്പോൾ മധുരേശനായ വസുദേവൻ ആ കശുലന്റെ ബന്ധു ചാകാനുറച്ച് ദേവകിയെന്ന തത്സഹജയേ ചേട്ടു. ആ സന്ദർഭത്തിൽ കംസാദികൾ അസാധ്യം പൊലിക്കാണം (സ്രീധനം) കൊടുത്തു. ഉഗ്രസേനനാട് ഇതെല്ലാം വാങ്ങി വസുദേവൻ ദേവകിയോടുകൂടി തേരിൽകയറിയപ്പോൾ വാത്സല്യാധിക്യത്താൽ കംസൻ സാരത്വം വഹിച്ചു. ഇങ്ങനെ പരിവാരസമേതം അവർ രമ്യഘോഷങ്ങളോടുകൂടിപ്പാകുന്വോൾ—“മനവ! കംസ! ഭവാനെന്നറിഞ്ഞിരിക്കണം; ഇന്നുമുതൽ കഴിയുമെങ്കിൽ സർവ്വമാ പ്രയത്നിക്ക; നിന്റെ സഹോദരി ദേവകി പൊറുണ്ടാകുന്ന എട്ടാമത്തേ പുത്രൻ നിന്നെ കൊല്ലും”—എന്ന അശരീരികേട്ടു മതിമറന്നൊഴുനേറുചെന്നു അവളുടെ ധമ്മിലത്തിൽ പിടിച്ച് കഴുത്തറക്കുവാനായി കംസൻ വാ

ജോണി. ഇതുകണ്ടു സംഭ്രാന്തനായ വസുദേവൻ എത്ര സാന്ത്വനം ചെയ്തിട്ടും ആ ദുഷ്ടൻ കേൾക്കായ്കയാൽ ഒടുവിൽ പുത്രന്മാരെ എല്ലാം അപ്പോഴപ്പോൾ കൊടുക്കാമെന്ന് പറഞ്ഞു പ്രീതനാക്കി. കംസനെ തിരിച്ചയച്ചു. പിന്നെ വധുവരന്മാർ ഗൃഹം പ്രവേശിച്ച് നിഷേധം ചെയ്തു സന്ധ്യാപാത. പരിപൂർണ്ണമായ വനയുക്തമായ ദേവകി കാലത്തോരം പെററതുടങ്ങി. സത്യസന്ധനായ വസുദേവൻ ആഭ്യശിതൂവിനെ അപ്പോൾത്തന്നെ കംസനുകൊടുത്തു. “എട്ടാമനേ തന്നാൽമതി” എന്നു സമ്മതിച്ചു കംസൻ ശിതൂവിനെ തിരിച്ചേക്കി. ഗർഭൻ യഥാകാലം ബാലനാ കീർത്തിമാൻ എന്നു പേരിട്ടു. മാതാപിതാക്കൾ ബാലനെ സന്തോഷം വളർത്തിവരുവേ ഒരുദിവസം നാരദൻ വാക്കുകേട്ടു വസ്തുതയറിഞ്ഞു കോപിച്ചുവന്നു കംസൻ കീർത്തിമാനേ വാങ്ങി നിർദ്യം വട്ടക്കല്ലിൽ അടിച്ചുകൊന്നു. താൻ പൂർവ്വജന്മത്തിൽ കാലനേമി ആയിരുന്നു എന്ന വാസ്യം അപ്പോൾ കംസൻ ദൈവപശാൽ ഓത്തു വിസ്മയിച്ചു. അന്നുമുതൽ ആ പാപി പാപകർമ്മം അധികമധികം ചെയ്യതുടങ്ങി. അവൻ സാധുക്കളെ കഴിയുന്നതും ഉപദ്രവിച്ചു; അച്ഛനായ ഉഗ്രസേനനെ തടവിലാക്കി. ക്രമേണ കംസൻ ആര ഭാഗീനേയന്മാരെ കൊന്നു. ഏഴാമത്തെ ഗർഭത്തിൽ അനന്തൻ പതിച്ചു. ദേവകീഗർഭത്തെ ആകർഷിച്ച രോഹിണിയിലാക്കിട്ടു യശോഭാഗർഭത്തിൽ ജനിക്കണം എന്ന് വിഷ്ണു മഹാമായയോട് ആജ്ഞാപിച്ചു. ദേവകിക്ക് അന്നേരം ഗർഭം ഹരിദ്രിച്ചുപോയി എന്നു ശ്രുതിപൊങ്ങി. പിന്നെ ദേവകിയുടെ ഗർഭാശയത്തിൽ പരമാത്മാവായ നാരായണൻ പ്രവേശിച്ചു.

ശ്ലോകം ൨.

ജാതഃ കംസഭയാദുപ്രജം ഗമിതവാൻ

പിത്രാ ശിതൂർജ്ജുരിണാ

സാഭം പുതനയാ തദൈവ ശകടം

വാത്യാസുരഞ്ചാദ്യൻ

മാത്ര വിശപമിദം പ്രദശ്യ വദനേ

നിമ്ബലയന്നജ്ജനൈ

നിഷ്ഠൻ വത്സബകാഘനാമദിതിജാൻ

കൃഷ്ണാനിശം പാതു വദ.

സാരം—ജനിച്ച ശിശുവായിട്ട് കംസനിൽനിന്നുള്ള ഭയത്താൽ അച്ഛനായ വസുദേവനാൽ വ്രജത്തേ ഗമിപ്പിച്ചു. ആ ശിശു അപ്പോൾത്തന്നെ പൂതനയോടുകൂടി ശകടനേയും വാത്യാസുരനേയും അദ്യന്നായി, ഈ വിശപത്തേ മാതാവായ യശോദയ്ക്കു വദനത്തിൽ വഴിപോലെ കാണിച്ചിട്ടു, രണ്ടു നീർമന്ത്രകളെ വേരോടെ പിഴുതവനായി, വത്സൻ, ബകൻ, അഘൻ എന്നു നാമുള്ള അസുരന്മാരെ ഹനിക്കുന്നവനായ കൃഷ്ണൻ നിങ്ങളെ സദാ പാലിക്കട്ടെ.

അർത്ഥം—ജാതഃ (ജാതൻ, ജനിച്ചവൻ) ശിശുഃ (കുഞ്ഞു്) കംസഭയാൽ [കംസനിൽനിന്നു്] ഉള്ള ഭയത്താൽ (പേടിയാൽ) പിത്രാ (പിതാവിനാൽ, അച്ഛനാൽ) ശൌരിണാ (ശൂരസേനന്റെ പുത്രനാൽ വസുദേവനാൽ) വ്രജം (വ്രജത്തെ, അമ്പാടിയെ) ഗമിതവാൻ (ഗമിപ്പിക്കപ്പെട്ടവൻ) പൂതനയാ (പൂതനയെന്ന രാക്ഷസിയോടു) സാദ്ധം (കൂടെ) തദൈവ (അപ്പോൾത്തന്നെ, അതിബാല്യകാലത്തുതന്നെ) ശകടം (ശകടമായിവന്ന അസുരനേ) വാത്യാസുരം [വാത്യയുടെ (കൊടുങ്കാറ്റിന്റെ, ചുഴലിക്കാറ്റിന്റെ) രൂപത്തിൽ വന്ന തുണാവത്തൻ എന്ന അസുരനെ] ച (ഉം) അദ്യൻ [അദ്ദിപ്പിക്കുന്ന (പീഡിപ്പിക്കുന്ന) വൻ] ഇദം (ഇതിനെ) വിശപം (വിശപത്തേ, ലോകത്തേ) മാത്ര (മാതാവിന്, അമ്മയായ യശോദയ്ക്കു്) വദനേ (വദനത്തിൽ, വായിൽ) പ്രദശ്യ (പ്രദർശിപ്പിച്ചിട്ട്, കാണിച്ചിട്ട്) അജ്ജ്ഞൗ (രണ്ടു് അജ്ജ്ഞവൃക്ഷങ്ങളെ, മന്ത്രമരങ്ങളെ) നിമ്ബുചയൻ (നിമ്ബുചനംചെയ്യവൻ, വേരോടെ പിഴുതവൻ) വത്സബകാഘനാമദിതിജാൻ [വത്സൻ, ബകൻ, അഘൻ, എന്നു നാമം (പേര്) ഉള്ളദിതിജന്മാരെ (അസുരന്മാരെ) നിഷ്ഠൻ (ഹനിക്കുന്നവൻ, കൊല്ലുന്നവൻ) ആയ കൃഷ്ണഃ (കൃഷ്ണൻ) വഃ (നിങ്ങളെ) അനിശം (സദാ) പാതു (പാലിക്കട്ടെ).

കഥ ന—ഭഗവദ്ഗർഭം.

സമസുദേവന്മാരും ആകാശത്തു വന്നുനിന്ന് ഗർഭനായ ഭഗവാനേ സ്തുതിച്ചു. ചിങ്ങമാസത്തിൽ കറുത്ത അഷ്ടമിനാൾ അർദ്ധരാത്രി കഴിഞ്ഞു മഹാപിണ്ഡ ഭജാതനായി. ബന്ധനസ്ഥനായ വസുദേവൻ ബാലനേകങ്ങൾ എങ്ങിനെ എന്നു നോക്കുക—

തമസ്തതം ബാലകമംബുജേക്ഷണം
 ചതുർജം ശംഖഗദായുധായുധം
 ശ്രീവത്സലക്ഷ്മം ഗളശോഭിനൈസ്തഭം
 പീതാംബരം സാന്ദ്രപയോഭസ്മഭഗം.

മഹാഹവൈവസ്യയുക്തീടകുണ്ഡല-
 തപിഷാ പരിഷ്കതസഹസ്രകുന്തളം
 ഉദാമകാഞ്ചംഗഭേകകണാഭിഭി-
 വ്വിരാജമാനം വസുഭേവ ഐക്ഷത.

മാതാപിതാക്കന്മാർ 'ആനന്ദബാഷ്പപുളകോൽഗമഗൽഗദാർദ്ര'രാ-
 യിത്തീന്ദ്രം. അവർ സച്ചിന്ദനനായ ജഗന്നാഥനെ സ്തുതിക്കുകയുംചെ-
 യ്തു. ചങ്ങലയിൽപെട്ടുലുന്ന തന്നെയും പിതാവിനേയും രക്ഷിക്ക-
 ണമെന്നും അലൗകികമായ വിഷ്ണുരൂപം മറയ്ക്കണമെന്നും ദേവകി
 അപേക്ഷിച്ചപ്പോൾ ഭഗവാൻ പറഞ്ഞു—“അമ്മേ! അച്ഛാ! കേൾ-
 ക്കവിൻ. സ്വായംഭുവനവിന്റെ കാലത്തു നിങ്ങളുടെ പേര് “പു-
 ശ്തി” എന്നും “സുതപസ്സ്” എന്നും ആയിരുന്നു. അന്നു നിങ്ങൾ
 എന്നെ തപസ്സുചെയ്തു പുത്രനാകേണമെന്നു പ്രാർത്ഥിച്ചു. നിങ്ങളു-
 ടെ ആഗ്രഹം ഞാൻ സഫലമാക്കി. പിന്നെ നിങ്ങൾ വേറൊരു
 മനവിന്റെ കാലത്ത് അഭിതീകശ്യാപന്മാരായി ജനിച്ചു. അന്നു
 നിങ്ങളുടെ പ്രാർത്ഥനയെ ഫലിപ്പിക്കാൻ, ഞാൻ ഉപേന്ദ്രനായി
 അവതരിച്ചു. ഇജ്ജന്മത്തോടുകൂടി നിങ്ങളുടെ കർമ്മബന്ധങ്ങൾ ഒ-
 ശിഞ്ഞു. നിങ്ങളുടെ ആഗ്രഹങ്ങളെല്ലാം സാധിക്കാൻ ഞാൻ അ-
 നുഗ്രഹിക്കുന്നു. നിങ്ങൾക്കു മായാഭ്രമവും ഇനിവരികയില്ല”. മേൽ
 വേണ്ടത് എന്തെല്ലാമെന്നു പറഞ്ഞിട്ട് ഭഗവാൻ ബാലഭാവംപൂണ്ടു.

കഥ ൪— ആൾമാറാട്ടം.

കർമ്മബന്ധങ്ങൾ എല്ലാം ഇല്ലാതെ ആക്കുന്ന ശിശുവിനെ
 വസുഭേവൻ കരത്തിൽ ഗ്രഹിച്ചപ്പോൾ കൈക്കും കാലിനും ഉണ്ടാ-
 യിരുന്ന ശൃംഖലാബന്ധം വേർപെട്ടു. കവാടഭാരങ്ങൾ താനേ-
 തുറന്നു. രക്ഷികൾ ഉറങ്ങിപ്പോയതുകൊണ്ടും, ഉണർന്നിരുന്നവർ മ-
 റന്നുപോയതുകൊണ്ടും അവർ വസ്തുത ഗ്രഹിച്ചില്ല. അച്ഛൻ മക-

നെ വേഗം അമ്പാടിക്ക് എഴുന്നള്ളിക്കുമ്പോൾ മഴപൊഴിഞ്ഞു; ആകാശത്ത് ഇടിനാദത്തോടുകൂടി കലൻ് ദേവീരവം മുഴങ്ങി. പുഷ്പവൃഷ്ടിയും ഉണ്ടായി. അനന്തൻ ഫണങ്ങൾ വിതുത്തു കടയും രത്നദീപങ്ങളും പിടിച്ചു. ഈശ്വരകാരുണ്യം കൊണ്ട് യമുനാനദിയിൽ കൂടെ ഇറങ്ങിക്കയറി അമ്പാടിയിൽ നന്ദഗോപഗൃഹത്തിൽ ചെന്നപ്പോൾ വാതിൽതുറന്നു കിടക്കുന്നതുകണ്ട് വസുദേവൻ ആനന്ദപരവശനായി. അവിടെ ഉള്ളവരെല്ലാം ഉറങ്ങുകയും ആയിരുന്നു. യശോദയുടെ സമീപത്തു ഭഗവാനെ കിടത്തിട്ടു വസുദേവൻ അവിടെ കിടക്കുന്ന ഭാരികയെ എടുത്തുകൊണ്ടുപോയി ദേവകിക്കു കൊടുത്തു.

കഥ 5—കാത്യായനിയും കംസനും.

ബാലികയുടെ രോദനംകേട്ട് ഞെട്ടിയുണർന്ന രക്ഷിഭടന്മാരാൽ നിവേദിതമായ കംസൻ ഓടിച്ചെന്ന് ആ 'ഭഗിനികാകരാലിംഗിത' യെ തട്ടിപ്പിരിച്ചു വട്ടക്കല്ലിൽ അടിക്കാനായി ഓങ്ങിയപ്പോൾ അത് ആകാശത്തുചെന്നു കാത്യായനിയായിനിന്നു ഭോജാധിപനെ അധിഷ്ഠിപ്പിച്ചു വസ്തുത ഗ്രഹിപ്പിച്ചിട്ടു മറഞ്ഞു. കംസനാകട്ടെ ദേവകീവസുദേവന്മാരുടെ കെട്ടഴിച്ചുവിട്ട്, അവരെ സാന്ത്വനംചെയ്യിട്ടു സ്വദേവനത്തിലെത്തി ഭൂതരെ വിചരം ധരിപ്പിച്ചു ബാലവധത്തിന്നു നിമോശിച്ചു.

കഥ 6—പുതനാഃമാക്ഷം.

അമ്പാടിയിൽ നന്ദൻ പുത്രാനന്ദംകണ്ടു സന്തുഷ്ടനായി ജന്മോത്സവം ഘോഷിച്ചു. അദ്ദേഹം യഥാവിധി ജാതകമ്വും ഭാനാദിസൽക്കർമ്മങ്ങളും ചെയ്തു. അനന്തരം സ്വഗൃഹത്തെ രക്ഷിക്കുന്നതിന് ഗോപാലരെ നിയോഗിച്ചിട്ടു നന്ദൻ പ്രത്യുഷ്ടം കംസന് അർപ്പിക്കാൻകൂടി "തിറ" കൊടുക്കാൻ പോയി. തന്നെയും സ്വപ്രജകളായ ഗോപരയും വേണ്ടവണ്ണം രക്ഷിക്കണമേ എന്ന് കംസനോടു പ്രാർത്ഥിച്ചു തിറയ്ക്കൊടുത്തു പോരുമ്പോൾ ഗോപനാഥൻ വസുദേവനെ ചെന്നുകണ്ടു. പരസ്പരാലംപത്താൽ രണ്ടു പേരുടേയും ഹൃദയംകുളിർന്നു. ശത്രുക്കളിൽനിന്നു ബാലന്മാരെ രക്ഷിക്കണം എന്ന യദുനാഥന്റെ ഉപദേശം കേട്ടു പശ്ചാത്തപനായ ഗോപരാജൻ

ചാടറി വേഗം വ്രജത്തിലേക്കു പുറപ്പെട്ടു. 'പത്തുനാളുള്ളിലുണ്ടായ' ബാലന്മാരെ തിരഞ്ഞുകണ്ടു കൊല്ലുന്നതിനായി ഭോജേശ്വരനി യോഗത്താൽ സഞ്ചരിക്കുന്ന പാപിഷ്ഠരിൽ ഒരവളായ പൂതന ലളിതസുകുമാരവേഷം ധരിച്ച് അമ്പാടിയിൽ നന്ദഗോപാലയത്തിൽചെന്ന് യശോദയുടെ സമീപത്തു കണ്ണുമടച്ചു തേജോമയങ്ങളെ ഉറച്ചുകിടക്കുന്ന ശിശുവിനെ എടുത്തു മടിയിൽകിടത്തി വിഷംപുരട്ടിയ മുലകൊടുത്തു. ബാലൻ പാലു കിട്ടിയ്ക്കയാൽ പ്രാണങ്ങളെ പാനം ചെയ്തുതുടങ്ങി. പൂതന തൈളിയുകയും, പുളയുകയും, തിരിയുകയും, പിരിയുകയും മുലയിൽനിന്നു വിടിക്കാനായി പലതും പ്രയത്നിക്കുകയും ചെയ്തു. എന്നായിട്ടും കുട്ടിവിട്ടില്ല. അവൾ പാദങ്ങൾ താഴെ അറഞ്ഞു കണ്ണുതുറിച്ചു മലന്റവീണു. ജീവൻ മുഴുവൻ പാനംചെയ്തു ബാലൻ അവളുടെ മാത്രം തൈളിത്തുവിളങ്ങി. അവളുടെ മായാത്രപംമാറി ചോരത്രപംകണ്ട് ഭയപ്പെട്ടു എങ്കിലും ഗോപികകൾ ബാലനെ എടുത്തു യശോദയുടെ കരത്തിൽകൊടുത്തു. അവർ സമുദിഭാനന്ദത്തിൽ ഉറച്ചു മനസ്സോടുകൂടി ശിശുവിനെ ഗോമുത്രത്തിൽ കുളിപ്പിച്ചു പന്ത്രണ്ട് അംഗങ്ങളിലും ഗോമയം കൊണ്ട് രക്ഷിച്ചു ബീജസ്രാസംചെയ്തു നാരായണകവചം ജപിച്ചു. നന്ദൻവന്ന് മരിച്ച പൂതനയുടെ ശരീരത്തെ വെട്ടിനരക്കിച്ചു ചുട്ടപ്പോൾ ചന്ദനത്തിന്റെ മണം അഭിഷേകം പരന്നു. ഇങ്ങനെ ലോകബാലപ്ലിയും, രാക്ഷസിയും, അധിരാശനയും, ആണെങ്കിലും പൂതന ഭഗവാൻ മുലകൊടുത്തതുകൊണ്ട് സൽഗതിയെ പ്രാപിച്ചു.

കഥ 7-ശകടവധം.

യഥാകാലം നന്ദൻ യശോഭാനന്ദനനും രോഹിണീനന്ദനനും നിഷ്ക്രാമണക്രിയ (വാതിൽ പുറപ്പാട്) ചെയ്തു. അന്നു നന്ദനന്ദനനെ ഉറക്കിക്കിടത്തിട്ടു വന്ന ബന്ധുക്കളെ സൽക്കരിക്കാൻ പോയ തരംഭനാക്കി കംസപ്രഹിതനായ ഒരു ഭാനവൻ ശകടത്തിൽ (ചാടിൽ) മായകൊണ്ടു പ്രവേശിച്ച് ശരീരത്തിൽ ചാടിവീഴാൻ തുടങ്ങിയപ്പോൾ ആ ബാലൻ ഇളംകാലുകൊണ്ടു ചവിട്ടി അതിനെ കട്ടുകുലണികൾപോലെ തകർത്തു. യശോദയുടെ ആഗ്രഹപ്രകാരം

ബാലഗ്രഹപീഡകളെ ശമിപ്പിക്കാനായി നന്ദൻ ദിശേചതകൾക്ക് പൂജയും ബലിയും സിദ്ധൗഷധങ്ങളിട്ടു ജപിച്ചു തീർത്ഥംകൊണ്ട് ബാലമാക്ക് അഭിഷേകവും ചെയ്യിച്ചു.

കഥ 8—തൃണാവർത്തവധം.

ശകടവധം കഴിഞ്ഞ് ഏറനാൾ ആകുന്നതിനുമുമ്പ് ഒരു ദിവസം യശോദ മകൻ മുലയുംകൊടുത്തു പാടി രസിച്ചുകൊണ്ട് മന്ദമന്ദം സഞ്ചരിക്കുമ്പോൾ ഭാരം വളരെ തോന്നുകയാൽ ഒരിടത്തിൽ നു ബാലനെ മടിയിൽ കിടത്തി. എന്നാൽ പിന്നെയും ഭാരംകൂടി വന്നതുകൊണ്ട് അതിനെ താഴെകിടത്തി അടുത്തിരുന്നു. പിന്നെ കാലും മുഖവും കഴുകി നാമം ജപിക്കാനായി യശോദ എഴുന്നോട സന്ദർഭത്തിൽ അതിഭയങ്കരമായ ഒരു ചുഴലിക്കാരണ്ടായി. പൊടി, കാരറ്റ്, ഇരുട്ട്, ഇരപ്പ്, മുഴക്കം, ഇതുകളോടുകൂടി വന്ന തൃണാവർത്തൻ എന്ന അസുരൻ ബാലനേയും എടുത്തുകൊണ്ടു പൊങ്ങികണ്ണുകാണാതെ സകലരും ഉഴന്നു. മാതാപി മകനെക്കാണാത്തു വളരെ വിഷാദിച്ചു. ഭാനവൻ കണ്ടുകൂടാതാളും മുകളിൽച്ചെന്നു കുഞ്ഞിനെ കൊന്നുതിന്നാൻ മുതിന്നപ്പോൾ അതിന് ഒരു ഗിരിയേക്കാൾ അധികം ഭാരമുണ്ടായി. അവൻ ആ കട്ടക്കിടാവിനെ വേർപെടുത്താൻ തുടങ്ങി. അത് അസുരനെ കെട്ടിപ്പിടിച്ചു. തൃണാവർത്തന്റെ ശ്രമമെന്നും ഫലിച്ചില്ല. വൈകുണ്ഠൻ അവന്റെ കണ്ണത്തിൽ പിടിച്ചു തെക്കി ആ ദുഷ്ടനെ കൊന്ന് അവന്റെ ശരീരത്തെ ഒരു വട്ടക്കല്ലിന്റെ മുകളിൽ പതിപ്പിച്ചു. ബാലൻ ആ സമയത്തും അവന്റെ മാറത്തുതന്നെ ഉണ്ട്.

“ആനാമമുള്ളോരചലേ വിളങ്ങും
കായാപുതൻകോരകമെന്നുപോലെ
മായാകുമാരന്റെ മനോജന്മരൂപം
മാ യാതുധാമനാശി ദൃഷ്ടമായി”.

കഥ 9—വിശ്വപദം.

നാലഞ്ചുനാൾ കഴിഞ്ഞ് ഒരു ദിവസം യശോദ മുല കൊടുത്തുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ ബാലൻ ഒരു കോട്ടുവാവിട്ടു. അപ്പോൾ അവൾക്ക് സമന്വൃദ്ധാകളും ഭഗവാൻ തന്നുള്ളിൽ കാട്ടിക്കൊടു

ത്ത. ഭൂമി, മേരു, ഗിരി, വനം, നദി, സമുദ്രം, ദ്വീപ്, മയ്യാഭാപ
 വൃത്തങ്ങൾ, ദ്വീപാന്തരങ്ങൾ, ചക്രവാളാദി, പാതാളം, വേതാളാ
 ദികൾ, മനുഷ്യർ, തിര്യക്കുകൾ, ദിക്പാലന്മാർ, ദേവതമാർ, ആ
 ശാന്തരങ്ങൾ, നാകം, നാകികൾ, ആകാശചക്രഗതിഭേദങ്ങൾ,
 ജ്യോതിഃസപത്രപങ്ങൾ, താരങ്ങൾ, നവഗ്രഹങ്ങൾ ആദിയാമി സ
 കലതും തനയവദനത്തിൽ കണ്ട് ഈ ബാലൻ ഈശ്വരനാണ്
 എന്നു യശോദ അറിഞ്ഞു എങ്കിലും മായ അതു വേഗം മാച്ചുകള
 ഞ്ഞു. പിറന്ന വസുദേവൻ പാഞ്ഞയച്ച യാദവകുലഗുരുവായ
 ഗുൽക്കനെക്കാണ് രോഹിണീനന്ദനൻ രാമൻ എന്നും യശോദാന
 ദനൻ കൃഷ്ണൻ എന്നും നന്ദൻ നാമകരണം ചെയ്യിച്ചു. ബാലന്മാ
 രുടെ ശരീരങ്ങളും മാതാപിതാക്കന്മാരുടെ ആനന്ദവും മുറയ്ക്കു വള
 ന്നുവന്നു.

കഥ 10—മരുതുമരങ്ങൾ പിഴുതു.

കമ്ബവശത്താൽ ജന്മമെടുക്കേണ്ടിവന്ന ദ്രോണൻ എന്ന വ
 സുവും ഭായ്യ ധരയും നന്ദനായും യശോദയായും പിറന്നപ്പോൾ അ
 വർഷ ബ്രഹ്മാവിന്റെ അനുഗ്രഹത്താൽ ഭഗവാനെ പുത്രത്വേന
 ലാളിക്കാൻ ഭാഗ്യമുണ്ടായി. ബാലകൃഷ്ണൻ ലീലാവിശേഷങ്ങളെ
 കൊണ്ട് മാതാപിതാക്കന്മാരെ ആനന്ദമഗ്നരാക്കി വളന്നുവരുന്ന
 കാലത്ത് ഒരു ദിവസം പ്രഭാതത്തിൽ യശോദ തയിരുകലക്കിക്കൊ
 ണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ ആ കപടപോതകൻ അമ്മയുടെ മടിയിൽ കയറി
 യിരുന്നു മുല കുടിച്ചുതുടങ്ങി. അപ്പോൾ അടുപ്പത്തിരിക്കുന്ന പാത്ര
 ത്തിൽ പാൽ തികച്ചു പുറത്തേയ്ക്കു ചാടാൻ തുടങ്ങുന്നതുകണ്ട്, താ
 ടെ ഇറങ്ങി ഇരിക്കാൻ ഉണ്ണിയോടു പറഞ്ഞിട്ടു കേൾക്കായ്ക്കയാൽ
 അമ്മ മകനെ എടുത്തു നിറുത്തിട്ട് അതിലുക്കാൻ പോയി. അമ്മ
 യെ തോല്പിക്കാൻ ഉടൻ ഉണ്ണികൃഷ്ണൻ ഒരു അമ്മിപ്പിള്ളയെടുത്തു
 കുറേ കലക്കിവെച്ചിരിക്കുന്ന കലത്തിൽ ഇട്ടു. കണ്ഡലി തകന്നു
 ഗോരസം ഭൂമിയിൽ പരന്നു. അവിടെ പാറിക്കിടന്നിരുന്ന വെണ്ണ
 വാരിക്കൊണ്ടു ചതപരത്തിലിറങ്ങി കൃഷ്ണൻ മാജ്ജാരങ്ങൾക്കും മക്ക
 ടങ്ങൾക്കും നുള്ളിനുള്ളിക്കൊടുത്തു ശേഷം നകന്നിട്ട് ഒരു മുക്കിൽ
 പോയി ഒളിച്ചു. യശോദ വന്നു നോക്കി മകന്റെ ചാപല്യങ്ങൾക്കു

ണ്ടു കോപിച്ച് ഒരു കോലുമെടുത്തു ചെന്നപ്പോൾ ഉലുഖലത്തിന്റെ സമീപത്തിന്നു കണ്ണൻ കരഞ്ഞുകൊണ്ട് എഴുന്നേറ്റൊരാടി. പിറകേ ഓടിത്തളന്ന് പിടികിട്ടാതെ ഉഴന്നിരുന്ന യശോദയേക്കണ്ട് ആ പൈതൽ നിന്നു. അവൾ പുത്രബുദ്ധിയോടുകൂടി ഭഗവാനെ പിടിച്ചു പലിച്ച് ഒരു ഉരലിന്റെ അടുത്തു നിർത്തി കയറുകൊണ്ടു കെട്ടുവാൻ ഒരുങ്ങി. ഭാമത്തിനു രണ്ടാളും നീളംപോരാത്തതുപോലെ പല ഭാമങ്ങൾ ഇയച്ചുനോക്കി. എന്നിട്ടും നീളം പോരാത്തവന്നു. അമ്മ ആകുപ്പാടെ ക്ഷീണിച്ചു. സഖികൾ ചിരിച്ചുതുടങ്ങി. അവരുടെ 'അവലേപവിഘ്നപ' സുന്ദരമായ മുഖങ്ങൾ കണ്ട യശോദ ലജ്ജിക്കയും വിഷാദിക്കുകയും ചെയ്തു. അപ്പോൾ ആദ്യഭാമത്തെ പാകമായി പരിഭ്രമിച്ച ഭയപ്പെട്ടു കരയുന്നതു വകവെക്കാതെ ബാലനെ ബന്ധിച്ചിട്ട് അമ്മ മന്ദഹസിച്ചുകൊണ്ടു ഗൃഹത്തിനുള്ളിൽ പ്രവേശിച്ചു. പുറുപാടും കൃഷ്ണൻ നോക്കിയപ്പോൾ ജീർണ്ണിച്ച രണ്ട് അജ്ജന (മരുതു) വൃക്ഷങ്ങൾ അടുത്തു നില്ക്കുന്നതുകണ്ടു. കുമ്പരപുത്രനായ നളകുബരനും മണിഗ്രീവനും മദ്യപിച്ചു മത്തനായി വിലാസിനികളോടുകൂടി ഗംഗാനദിയിൽ ക്രീഡിക്കുമ്പോൾ അതു വഴിവന്ന നാരദഗോക്കുണ്ടു ലജ്ജിച്ച് അംഗനമാർ വള്ളിക്കുടിലുകളിൽ കയറി ഒളിച്ചുവെങ്കിലും നഗ്നനായി അവിടെനിന്നു സഹോദരന്മാരെ മുനി— “നിങ്ങൾ അജ്ജനങ്ങളായിത്തീരാട്ടു”— എന്നു ശപിച്ചു. കുമ്പരപുത്രന്മാർ സങ്കടപ്പെട്ട സമ്പ്രദർശിച്ചപ്പോൾ “നാരായണൻ കൃഷ്ണനായി അവതരിടുന്നകാലത്തു നിങ്ങളുടെ താപം തീരും”—എന്നു നാരദൻ ശാപമോക്ഷംകൊടുത്തു. അവിടെ മരുതമരങ്ങളായിനിന്നത് ആ നളകുബരനും മണിഗ്രീവനുമാണ്. ഭാമദരൻ ഉരലുമിഴിച്ചുകൊണ്ട് അജ്ജനങ്ങളുടെ ഇടയിൽക്കൂടെ കടന്നു നടന്നു. ഉരൽ വിലങ്ങി വലിഞ്ഞപ്പോൾ ഉള്ള വേരൊക്കെ പറിഞ്ഞ് ഇളകി വേഗം രണ്ടു മരവും പൊട്ടി തെരിഞ്ഞു തകർന്നുതുവട്ടം ചൂഴ്ന്നു മുറിഞ്ഞ് അലറി ഭ്രമി ഞെട്ടുമാറ് വീണ ശബ്ദവും മാരാലിയും ലോകത്തിൽ തുലോം പരന്നുപൊങ്ങി. ധനപുത്രന്മാർ ഭഗവാനെ സ്തുതിച്ചു പ്രസാദിപ്പിച്ചു ശാപമുക്തനായി അളകയിൽ ചെന്ന് അജ്ജനെ വന്ദിച്ചു വസ്തുതയറിഞ്ഞു സുഖമായി

പ്പാത്തു. നന്ദനും യശോദയും മാര ഗോപന്മാരും ഗോപികളും ഒപ്പിടുന്ന നോക്കി സഗതി ഗ്രഹിച്ചപ്പോൾ വളരെ അത്ഭുതപ്പെട്ടു. നാലുവയസ്സു മാത്രം പ്രായമുള്ള ഈ ബാലൻ ഈ മരുതമരങ്ങൾ വീർത്തിയോ എന്നു സംശയിച്ചുവെങ്കിലും ഗോപാലരോടു മറു കമാരന്മാർ തങ്ങൾ കണ്ടതെല്ലാം പറഞ്ഞുകേൾപ്പിച്ചു. നന്ദൻ കെട്ടഴിച്ച് ഉണിക്കണ്ണനെ എടുത്തു മുകൻ യശോദയുടെ കൈയിൽ കൊടുത്തു.

കഥ ഫലം—വത്സവധം.

അന്ധാടിയിൽ അസുരന്മാരിൽനിന്നു അസംഖ്യം ആപത്തുകൾ അടിക്കടി ഉണ്ടാകുന്നത് കണ്ടു ഉപനന്ദൻ ഉപദേശപ്രകാരം, ഗോവൽനഗിരിക്കുസമീപം യമുനതീരത്തു വിളങ്ങുന്ന വൃന്ദാവനത്തിൽ ഗോപർ എല്ലാവരും പോയി സന്ധ്യം പാടുന്ന കാലത്തു കൃഷ്ണൻ ലീലാവിനോദങ്ങളെക്കൊണ്ടു മാതാപിതാക്കന്മാരെയും ഗോപന്മാരെയും ഗോപസ്ത്രീകളേയും ആനന്ദഭരിതരാക്കി. ഇങ്ങനെ കുറച്ചുകഴിഞ്ഞപ്പോൾ രാമനും ഗോപന്മാരും ഒരുമിച്ചു കൃഷ്ണൻ പതുക്കെ മേയ്ക്കുമ്പോൾ ഒരു ദിവസം കംസപ്രഹിതനായ ഒരു ഭാനവൻ ഗോവത്സത്രപം ധരിച്ചു ധേനുസമൂഹത്തിൽ കടന്നു കൂടി. ഭാമോദരൻ വാസുവമറിഞ്ഞു ജ്യേഷ്ഠനോടു മന്ത്രിച്ചു. കണ്ണൻ പതുമദ്ധ്യത്തിൽ കടന്നു ഓരോന്നിനേയും തൊട്ടു തലോടി ഗോത്രപിതാവായ ഭാനവന്റെ സമീപത്തു ചെന്നു വാലും ചരണങ്ങളും ഒന്നിച്ചു കൂട്ടിപ്പിടിച്ചു പൊക്കിത്തൂക്കിച്ചുഴറി തലകുനിച്ചു മുന്നിൽ കണ്ട മന്മഥവൃക്ഷ(കപിത്ഥ)ത്തിലേക്ക് എറിഞ്ഞു. ആ മരം മുറിഞ്ഞു മറെറാരു മരത്തിൽ പതിച്ചപ്പോൾ “മററതും പണ്ഡിച്ചു മററതിന്മേൽ വീണു മററതും മററതും മററതും ഭസ്മമായ്”. വത്സം മരിച്ചു. അതു ഗോത്രപം മാറി അസുരനായിത്തീർന്നു.

കഥ ഫലം—ബകവധം.

ഒരു ദിവസം മദ്ധ്യാഹ്നകാലത്തു ഭൂകുതി കഴിഞ്ഞു കാളിന്ദീതീരത്തു ഗോപന്മാർ പതുക്കെ മേച്ചു കളിക്കുമ്പോൾ പുതനയുടെ സഹജനായ ബകൻ എന്ന ഭാനവൻ പുളുളായിച്ചുമാഞ്ഞു വഴിമഞ്ഞു ചെന്നു കിടന്നു. ഗോപന്മാർ ഈ ദൃഷ്ടസന്ദർശനം

കണ്ടു ഭയപ്പെട്ടു. “നിങ്ങൾപേടിക്കരുത്” എന്നു പറഞ്ഞ് അവരെ ബലഭദ്രന്റെ പിന്നിൽ നിരത്തിട്ടു കൃഷ്ണൻ മുന്നോട്ടുത്തപ്പോൾ ബകൻ തുണയങ്ങളെ അകറ്റി. കൃഷ്ണൻ ഉള്ളിൽകടന്നു. അപ്പോൾ അവൻ വായ് മുറുക്കി. തുണയം ചുട്ട താലുമൂലം പൊട്ടുമ്പോൾ കൃഷ്ണനെയും ധാരാളം രക്തവും മർദ്ദിച്ചു. അവൻ പിന്നെയും കൃഷ്ണനെ കൊത്തി വിഴങ്ങുവാനായി തുണയങ്ങളുകുറ്റി. ഉടൻ കാർ മുക്കിൽവെണ്ണൻ കൊക്കരണ്ടും പിടിച്ചുകുറ്റി പൊളിച്ചു കീറിശിരിച്ചു ഭാര എറിഞ്ഞു. ഇതു കണ്ടു രാമൻ കൃഷ്ണനെ ബഹുമാനിച്ചു. അപ്പോൾ മോഹിച്ചു കിടന്ന ഗോപന്മാർ കുതിച്ചു ചാടി എഴുന്നീർന്നു ചെന്നു കൃഷ്ണനെ ഭക്തിവിശ്വാസങ്ങളോടു കൂടി നമസ്കരിക്കയും പൂർക്കുകയും ചെയ്തു.

കഥ ധനു - അഷ്ടമധ്യം.

പിന്നെ ഒരു ദിവസം ഗോപന്മാർ കാളിന്ദിയിൽ ഇറങ്ങിക്കളിച്ചു കയറി ഗോബാലജാലങ്ങളെ തീനുള്ളടത്തു ചേർത്തു നിർത്തി തീർന്നു വെള്ളവും കൊടുത്തു കളിച്ചു കൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ പൂതനയുടേയും ബകന്റെയും സഹജനായ അഘൻ ഒരു യോജന നീളവും പാദ(കാൽ) യോജനവണ്ണവും ഉള്ള ഒരു പെരുപാമ്പായി രാമകൃഷ്ണാദികൾ തിരിച്ചുവരുന്ന വഴിയടച്ചു പാമ്പുതഗ്രഹപോലെ വായ് പിളന്നു കിടന്നു. മേൽ ശിഖരങ്ങൾ പോലെ ഉള്ള ഭംഗങ്ങളും, വലിയ നാക്കും, കനൽകട്ടകൾപോലെ ഉള്ള കണ്ണുകളും വളരെ ഭയങ്കരങ്ങളാണ്. അവന്റെ ഉച്ഛ്വാസവായുവിന്റെ പൂരിഗന്ധമസഹ്യമത്രേ. ഗോപാലന്മാരും പശുക്കളും അറിയാതെ ആ പെരുപാമ്പിന്റെ ജറാലയത്തിൽ നേരേ യാനം തുടങ്ങി. ബലഭദ്രനും കൃഷ്ണനും അവരെ അനുഗമിച്ചു. എല്ലാവരും ഉള്ളിലായി എന്ന് അറിഞ്ഞപ്പോൾ ഭാനവൻ വായ് മുറുക്കി. പണ്ടു ബലിയോടു ഭാനവാരീചാങ്ങി മൂവടിയളപ്പാനായി താൻ വളർന്നു പോലെ വേഗം മായാബാലനായ ഭാനവാരീ വളന്നു തുടങ്ങി. അപ്പോൾ ആ അഘനാകുട്ട ശ്വാസം പുറപ്പെടുവിക്കാത്ത അഴൽപൂഞ്ഞ് ഉടൽ മുഴുവൻ വിറച്ചു വാലിന്റെയും അങ്ങോട്ടുമിങ്ങോട്ടുമിട്ടു രക്തം പൊടിഞ്ഞു വട്ടം തിരിഞ്ഞു കണ്ണു തുറിച്ചു തല പൊട്ടിപ്പൊളിഞ്ഞു വള

ഞതു പുളഞ്ഞു പിരിഞ്ഞു ജീവനു പുറത്തുപോകാൻ വഴി കൊടുത്തു. കണ്ണൻ അമൃതാർദ്രങ്ങളായ നോട്ടങ്ങൾ കൊണ്ടും ഗോപാലന്മാരേയും പത്നിക്കളേയും ജീവിപ്പിച്ചു എല്ലാവരോടും കൂടി പുറത്തുവന്നു. അപ്പൊൻ ജീവൻ കൃഷ്ണ പാദങ്ങളോടു ചേർന്നു. ബാലന്മാർ സത്തുഷ്ടന്മാരായി പത്നിക്കളോടു കൂടി സ്വഗൃഹങ്ങളിലേക്കുപോയി.

ശ്ലോകം-൩.

ബ്രഹ്മാണം ഭ്രമയംശു ധേനുക്കരിപു-
 ന്നീർജ്വലയൻ കാളിയം
 പീതപാണിം സ്വജനൈരഘഘസുരശിഖം
 നിഷ്ഠൻ പ്രലംബാസുരം
 ഗോപീനാം വസനം ഹരൻ ദ്വിജകുല-
 സ്രീണാം ചക്രമുക്തിം ദിശൻ
 ദേവേന്ദ്രം ഭ്രമയൻ കരേണ ഗിരിധൂക്
 കൃഷ്ണാനിശം പാതു വഃ.

സാരം—ബ്രഹ്മാവിനെ ഭ്രമിപ്പിക്കുന്നവനായി, ധേനുക്കന്റെ ശത്രുവായി, കാളിയനെ കാളിന്ദിയിൽ നിന്നു രമണകത്തിലേക്ക് കാടിക്കുന്നവനായി, സ്വജനസമൂഹത്തെ ഭക്ഷിക്കുന്ന ജപാലകളോടു കൂടിയ അഗ്നിയെ പാനം ചെയ്തിട്ടു, പ്രലംബൻ എന്ന അസുരനെ ഹനിക്കുന്നവനായി, ഗോപികളുടെ പുരുഷനെ അപഹരിക്കുന്നവനായി, ബ്രാഹ്മണസ്ത്രീകൾക്കു മോക്ഷത്തെ ദാനം ചെയ്യുന്നവനായി, ദേവേന്ദ്രന്റെ അഹങ്കാരത്തെ ഭ്രമിപ്പിക്കുന്നവനായി, കരം കൊണ്ടു ഗോവർദ്ധനം എന്ന ഗിരിയെ ധരിക്കുന്നവനായ കൃഷ്ണൻ നിങ്ങളെ സദാ പാലിക്കട്ടെ.

അർത്ഥം—ബ്രഹ്മാണം (ബ്രഹ്മാവിനെ) ഭ്രമയൻ (ഭ്രമിപ്പിക്കുന്നവൻ, തെറ്റിക്കുന്നവൻ, പരിഭ്രമിപ്പിക്കുന്നവൻ) ച (ഉം) ധേനുക്കരിപുഃ [ധേനുക്കൻ എന്ന അസുരന്റെ രിപു (ശത്രു) ആയി, ധേനുക്കനെ കൊന്നു എന്നുസാരം] കാളിയം (കാളിയൻ എന്ന സപ്താർച്ച) നിർജ്വലയൻ (പുറപ്പെടിക്കുന്നവൻ, കാടിക്കുന്നവൻ) സ്വ

ജനനഃപലഃസ്തർശിചം [സ്വപജനങ്ങളുടെ (സ്വപഗ്നത്തിലുള്ള ആളുകളുടെ) ഓല (കൂട്ട)ത്തിനു ഫസ്തരങ്ങൾ (ആത്തിയോടു കൂടിയവ, ഭക്ഷിക്കത്തക്കവ) ആയ ശിച (ജപാല)കളോടും കൂടിയവനെ, ഗോപസമൂഹത്തെ ഭക്ഷിക്കുന്ന ജപാലകളുള്ളവനെ എന്നു സാരം] അഗ്നിം (അഗ്നിയേ) പീതപാ (പാനം ചെയ്യിത്) പ്രലംബാസുരം (പ്രലംബൻ എന്ന അസുരനെ) നിഷ്ലൻ (ഹരിക്കുന്നവൻ, കൊല്ലുന്നവൻ) ഗോപീനരം (ഗോപികളുടെ) വസനം (വസ്ത്രത്തെ, വസ്ത്രം) ഹരൻ (ഹരിക്കുന്നവൻ, അപഹരിക്കുന്നവൻ) ദ്രിജകലസ്രീണാം [ദ്രിജന്മാരുടെ (ബ്രാഹ്മണരുടെ) കുലത്തിൽ (വംശത്തിൽ) ഉള്ള സ്രീണാം (സ്രീകൾക്കു) മുകതിം (മുകതിയേ, ചോഷത്തെ) ച (ഉം) ദിശൻ (ദാനം ചെയ്യുന്നവൻ) ദേവേന്ദ്രം (ദേവന്മാരുടെ ഇന്ദ്രനെ) ദേയൻ (ദേവിക്കുന്നവൻ, അഹംകാരത്തെ ശമിപ്പിക്കുന്നവൻ) കരേണ (കരം കൊണ്ടു, കൈകൊണ്ടു) ഗിരിധൂക് [ഗിരിയേ, ഗോവർധനം എന്ന പർവ്വതത്തെ) ധരിക്കുന്ന (ധരിക്കുന്ന)വൻ] കൃഷ്ണഃ (കൃഷ്ണൻ) വഃ (നിങ്ങളെ) അനിശം (സദാ) പാതു (പാലിക്കട്ടെ).

കഥ ധർ — വത്സഃസുതം.

ഒരു ടിപസം ഗോപകുമാരന്മാർ വത്സഃഗോവുന്ദങ്ങളെ കാളിന്ദിയിലിറക്കി തൃപ്തി വരുമാറു വെള്ളം കൊടുത്തു കുളിപ്പിച്ചു് ഒരു മിച്ച ചേത്തു കരേരി പുല്ലുള്ളടത്തു പിരിയാതേ മാടി, ഉമ്മാനിരിക്കുമ്പോൾ കൂടെക്കൂടെ കാണാൻ തക്കവണ്ണം നിരത്തിട്ട് കൃഷ്ണൻ നിദ്ദേശിച്ച സ്ഥലത്ത് എല്ലാവരും അദ്ദേഹത്തിനു ചുഴലവും വട്ടത്തിലിറങ്ങു ചോരം കറികളും മുമ്പിൽ നിരത്തി. തൈർകൂട്ടി ഉരുട്ടിയ ചോരിടത്തു കൈയിലാക്കിവെച്ചുടത്തു വിരലുകളിൽ തമി കരമായ കറിയും ചേത്തു ഭുജിക്കുമ്പോൾ ലീലാചിനോദങ്ങളെ കൊണ്ടു കൃഷ്ണൻ ഗോപന്മാരെ ചിരപ്പിച്ചു പലപ്രകാരത്തിൽ രസിപ്പിച്ചു. അപ്പോൾ ബ്രഹ്മാവു ബാലരൂപിയായ ഭഗവാന്റെ അവതാരശക്തിയെ പരീക്ഷിക്കാൻ പത്മങ്ങളെ കൈ മായാപശത്താൽ മറച്ചു. കണ്ടുകണ്ടിരുന്ന ഗോക്കളെ കാണാതെ ആയപ്പോൾ ഗോപന്മാർ ഭ്രമിച്ചു ബദ്ധപ്പെട്ടു പായാൻ തുടങ്ങി.—

“ഞാൻ ചെന്നു തിരഞ്ഞിട്ടു വന്നീടുവേൻ” എന്നു പറഞ്ഞാൽ അന്നേരം അവരെ ഇരുത്തിട്ടു നന്ദനന്ദനൻ പോയി തേടി. ഗോക്കളെ എങ്ങും കാണാതെ മടങ്ങി വന്നപ്പോൾ ഗോപന്മാരെയും കാണാഞ്ഞു കൃഷ്ണൻ ഉള്ളിലേ കണ്ണുകൊണ്ടുനോക്കി ഉള്ളതറിഞ്ഞു സ്വമാമകൊണ്ട് അത്രയും ഗോക്കളേയും ഗോപന്മാരെയും മുന്തിലത്തു പോലെ തന്നെ നിർമ്മിച്ചു. ഗോപന്മാരുടെ ആകൃതിക്കും, പ്രകൃതിക്കും പ്രമാണത്തിനും പ്രായത്തിനും മറ്റൊ യാതൊരു ഭേദവും ഇല്ലാതിരുന്നതുകൊണ്ടു ഭഗവാന്റെ ഈ നവീനസൃഷ്ടിയിൽ ആർക്കും ഒരു സംശയവും ഉണ്ടായില്ല. ഇങ്ങനെ ഒരു വർഷം കഴിഞ്ഞു. ഒരു ദിവസം ഗോവൽനത്തിന്റെ മുകളുപുറപ്പിൽ പഴയതും പുതിയതും ആയ പശുക്കൾ പരസ്പരം കലന്നു. ഭഗവന്മാമകൊണ്ട് ഇവയെ തിരിച്ചറിയാൻ ബ്രഹ്മാവിനു കഴിഞ്ഞില്ല. കൃഷ്ണനും ഗോപാലനും വൈകുണ്ഠനും ഒരു വിഷ്ണുരൂപമായിത്തീർന്നു എന്നു ബ്രഹ്മാവിനു തോന്നി. എല്ലാവരും ശംഖചക്രഗദാപാണികൾ. അവരുടെ നാഭീസരോജങ്ങളിൽ പ്രത്യേകം ബ്രഹ്മാക്കന്മാരുമുണ്ട്. വൈകുണ്ഠവും സത്യലോകവും പാലാഴിയും എന്നുവേണ്ട സമസ്തവും അവിടെ നാനൂറു വർ കണ്ടു. അപ്പോൾ തന്റെ കാര്യവും പരസ്പരമായി. താൻതന്നെയൊന്നാ ബ്രഹ്മാവ് എന്നു തന്നത്താൻ ശങ്കതടങ്ങി. മറ്റു ബ്രഹ്മഭാവന്മാർ സാക്ഷാൽ ബ്രഹ്മാവിനെ നോക്കി മന്ദഹസിക്കുകയും ഭർത്സിക്കുകയും പരിഹസിക്കുകയും ചെയ്തു തടങ്ങി. ഗോക്കളെയും ഗോപന്മാരെയും മറച്ചു ബ്രഹ്മാവു പാരവശ്യത്താൽ നാണവും ഭയവും ഭീനതപവും മാനഹാനിയും ഭാവവൈവർണ്യവും വളന്ന് ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ അടക്കി വിഷ്ണുനായി മന്ദനായി മരപ്പാവഃപാലനിന്ന് അല്പം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ കൈടഭൻ എന്ന അസുരൻ എതിർക്കാൻ ചെല്ലുന്നതുകണ്ടു പേടിച്ചുവിറച്ച് ഒരു മൂലയിലെത്തി അഹമ്മതി വേറിട്ടു ഭക്തിപുരസ്സരം സൂതിച്ചുസമയം ഭഗവാൻ മായാവിദ്യ കളടക്കി വൃന്ദാവനത്തെ മുന്നേപ്പോലെ ആക്കി. ‘ഖാലപ്പെണ്മണവാളൻ’ കൃഷ്ണനെ പ്രസാദിപ്പിച്ച് അനുഗ്രഹവുമായി സത്യലോകത്തേക്കുപോയി. ഗോപന്മാർ ഈ മായാപ്രയാശങ്ങൾ ഒന്നും അറിഞ്ഞില്ല. ഗോക്കളെ തേടിപ്പോയ സദ്ധാർ നിമേഷമാത്രമൊക്കെ തിരിച്ചുവന്നു എന്ന് അവർ വിചാരിച്ചു.

കഥ മൂലം—ധേനുക്കവചം.

ഒരു ദിവസം പൈക്കളെ മേയ്ക്കാനുവേണ്ടി നിർത്തിയ ഗോപന്മാർ താലവനത്തിൽ ചെന്നു. രാമൻ പനകളുടെ ചുവട്ടിൽ കുത്തിക്കുലുക്കി ധാരാളം പനപഴം കൊഴിച്ചു. അപ്പോൾ ധേനുക്കൻ എന്ന അസുരൻ ചന്ന് താലവനകൃഷ്ണന്മാരെയും ശക്തികുറഞ്ഞ ഗോപന്മാരെയും കണ്ടു കോപിച്ചുലറി നിന്ദാപൂർവ്വം വിവർത്തി. “ദുഷ്ടനായ നിന്നെയും നിന്റെ സഹചരന്മാരെയും കൊല്ലാനാണ് ഞങ്ങൾ വന്നത്” എന്നു രാമൻ പറഞ്ഞു. ‘കൊള്ളാം’ എന്ന് ആക്ഷേപപൂർവ്വം ഗർജ്ജിച്ച ധേനുക്കൻ അടുത്തുചെന്നു കരളുയർത്തി ചുവിട്ടാൻ തുടങ്ങുമ്പോൾ ബലനം ചവിട്ടാൻ ഒരുങ്ങി. അസുരൻ അതു തടുത്തുകൊണ്ട് ഒഴിഞ്ഞുനിന്നു. ബലൻ ധേനുക്കനെ വേഗം പിടിച്ചു തലക്കുമീതെ വെട്ടുന്നതുപോലെ ചുഴറ്റിയെടുത്ത് ഒരു പനയിലേക്ക് എറിഞ്ഞു. ഏറ് ഏറ് ആ താലവനത്തിൽ അടുത്തു നില്ക്കുന്ന താലങ്ങുലിപേലയ്ക്കൽ അവ മുറയ്ക്കു മേയ്ക്കുമ്പോൾ പൊട്ടിത്തെറിക്കുന്ന ഞെട്ടിയലച്ച താഴ്വരവീണു. ഭേദമന്യം കണ്ടു ദുഃഖിച്ചു സമബലന്മാരായ മാര ധേനുക്കന്മാരല്ലാം ഗർഭവേഷം ധരിച്ചു അടുക്കുന്നതുകണ്ടു രാമനും കൃഷ്ണനും അവരിൽ ഹൃദയഭേദം പറയിച്ചു ചുരുട്ടി മുഴുകിക്കൊണ്ടു പ്രഹരിച്ച് പൊക്കിയെടുത്തു വൃക്ഷമൂലങ്ങളിൽ എറിഞ്ഞു. ചിലരെ മാറചിലരുടെ മേൽ എറിഞ്ഞു. ആ ദുഷ്ടന്മാരെ എല്ലാം ഒടുക്കി. പിന്നെ അതു വഴിപോകുന്നതിനും പനപഴം പഠിക്കുന്നതിനും ആർക്കും ഭയമില്ലാതെ ആയി.

N. B. ധേനുക്കന്മാർ ജംബുകവേഷത്തിൽ വന്നു എന്ന് നാരായണീയകർത്താവും സുഗ്രഹന്മാരായിരുന്നു എന്ന് കുഞ്ചൻ നമ്പിയാരും പറയുന്നു.

കഥ മൂലം—കാളിയുദ്ധവും നിർമ്മാപനവും.

ഒരിക്കൽ സൗഭരി എന്ന തപോധനൻ കാളിനിയിൽ കുളിച്ചുത്തസന്ധ്യ വന്ദിച്ചു കണ്ണുമടച്ചു ജപിച്ചു നില്ക്കുമ്പോൾ ഗരുഡൻ കൊത്തിയെടുത്ത ഒരു മത്സ്യം പിടിച്ചു ജലബിന്ദുക്കൾ സ്വശരീരത്തിൽ തെരിച്ചു നന്നാക്കുന്നതുകണ്ടു കോപിച്ച്—“ഇനി നീ ഇവിടെ വന്നാൽ പത്തുനരങ്ങി മരിക്കും” എന്നു പാഗപതിയെ ശപി

ചു. പച്ചയാഗങ്ങളിലെ സപ്തഭാഗം ഗതധനം കൊടുത്തുവന്നിരുന്നതു ശക്തൻ എന്ന അഹംകാരംകൊണ്ടു കാളിയൻ മുടക്കുകയും സ്വന്തം അംഗം ഭക്ഷിക്കുകയും ചെയ്തുതന്നെകൊണ്ടു താർക്ഷ്യൻ ആ സപ്തരാജനെ അടിച്ചു അംഗം തട്ടത്തി ഭൂമി തൊട്ടിച്ചു. കാളിയൻ പിന്നെ ഗതധൻവരാത്ത കാളിന്ദീഭാഗത്തു അധിവാസം ഉറപ്പിച്ചു—അവിടെ കാളിയൻ ജ്ഞാതികളോടുകൂടി വസിക്കുന്നതുകൊണ്ടു കാളകൂടമയമായ ആ കാളിന്ദീഭാഗത്തെ ജലം നശിപ്പിച്ചു തിട്ടച്ചു പുകഞ്ഞുവശായി. അതിൽ ഏശിപരുന്ന കാഠാകൻ, അടുത്തു ചൂണ തുണങ്ങളും, ലതകളും, താമര തളിരും ഫലങ്ങളും വീണും, ചേരോടുകൂടി ഉണങ്ങിപ്പരണ്ടു തരങ്ങളും, വനമൃഗങ്ങളും വിഷുവംഗമൂലം നശിച്ചുപോയി. മീന പരക്കുന്ന പക്ഷികൾ ജീവൻപിരിഞ്ഞു ജലത്തിൽ വീണു. ജലജന്തുക്കളുടെ അവസ്ഥ പറയേണ്ടതില്ലല്ലോ. ഇങ്ങനെ പലനാൾ കഴിഞ്ഞ് ഒരുദിവസം ബലഭദ്രനോടുകൂടാതെ ഗോപന്മാരുമൊന്നിച്ചു ഗോക്കളെ പാലിച്ചുകൊണ്ടു കൃഷ്ണൻ അവിടേക്കുഴന്നു. കാളിയനെ ഭൂമി കളയണം എന്നു കരുതി, ഒരിക്കൽ അമൃതബിന്ദുക്കൾ പതിക്കയാൽ തീരത്തു തളിത്തുനില്ക്കുന്ന നീലക്കടമ്പിൽ കയറി സപ്തശായി സപ്തഗ്രന്ധൻ ശയിക്കുന്ന സ്ഥലത്തേക്കു ചാടി, അപ്പോൾ കാളിന്ദീചാരി കീഴ്മേൽ മറിഞ്ഞ് ഓളവും ഉയർന്നു. വസ്തുതയറിയാതെ കാളിയന്റെ കാമിനിമാരും ബാലകുലങ്ങളും ആടൽപിടിച്ചു പേടിച്ച് ഭ്രമിച്ചു പ്രസരിച്ചു ഞെട്ടി ഞെരിച്ചു കിടക്കിത്തു നടുങ്ങി. സപ്തരാജൻ കോപിച്ചു ഫണങ്ങൾ പൊക്കിനോക്കിയപ്പോൾ ചെള്ളത്തിൽ നീളെ തുടിച്ചു നീന്തുന്ന കണ്ണനെ കണ്ടു വേഗം അടുത്തുചെന്നു കഴലിണയിൽ കടിച്ചു. പിന്നെ അവൻ മണ്ണുങ്ങൾതോറും മാറിമാറി ഭംശിക്കുകയും മന്യകൾകൊണ്ടു അടിക്കുകയും വാലുകൊണ്ടു ചുരുകയും ചെയ്തു. ഇതുകണ്ടു ഗോപന്മാർ കണ്ണീർതുടിച്ചു. അന്നുതന്നെ പല ദുശ്ശങ്കനങ്ങൾ കണ്ടു ഭയന്നു പരിഭ്രമിച്ചു യശോദയും നന്ദനും മറ്റു ഗോപാലവൃന്ദവും ബാലരും ഗോപാംഗനമാരും രാജനും വേഗം ചാടിപ്പറപ്പെട്ടു കാളിന്ദീതടത്തിൽ എത്തി ഉഴന്നുനിന്നു. ബലൻ തടുക്കയാൽ അവൻ നദിയിൽ ഇറങ്ങിയില്ല. കാളിയൻ ചുറ്റഴിക്കാനായി

അപ്പോൾ ഉള്ളിൽവെച്ച് എന്നുപോല ഭഗവാൻ വളർത്തുകുട്ടി. ഉടൻ ഉടൻ പൊട്ടാമന്ന ഭയന്നു അവൻ ചുറ്റഴിച്ചു ഫണങ്ങൾ പരത്തികോപം മുഴക്കുവാൻ മേൽക്കൽ വിഷം ജലത്തിൽചർത്തിച്ചു. കൃഷ്ണൻ ഫണങ്ങളിൽ കയറി മാറിമാറിനിന്നു ഞ്ഞത്തുകുട്ടി. ഒടുവിൽ ഫണിനായകൻ ഭ്രാന്തായിച്ചു തളന്ന് രക്തം ചർത്തിച്ചുവെട്ടിച്ച് അഴൽപൂണ്ടു കരഞ്ഞുതുകുട്ടി. ഭഗവാൻ ഞ്ഞതം ഭരിയാക്കി. കാളിയനും ഭായ്മനും മക്കളും വേദാന്തപ്പെട്ടവരായ ഗോപാല ബാലനെ സ്തുതിച്ചു. “കാളിയ! ഭുവിഭുവം ഭക്തികണ്ടു ഞാൻ പ്രസാദിച്ചു. പുത്രദാരാദികളോടുകൂടി രമണകത്തിലേക്കു പോകൂ. എന്റെ പാദചിഹ്നങ്ങൾ ഫണങ്ങളിലുള്ള നിന്നയോ ബന്ധുജനത്തെയോ ഇനി ഗരുഡൻ ഉപദ്രവിക്കയില്ല” എന്ന നാരായണന്റെ ആജ്ഞയെ ആ സപ്തേന്ദ്രൻ ശിരസാ വഹിച്ചു. പന്നഗജാതികൾ കൊടുത്ത രത്നാഭരണങ്ങൾകൊണ്ട് വിളങ്ങിയ കൃഷ്ണനെ സമീപത്തുകണ്ടു നാനാദികൾ യഥേഷ്ടം ആലിംഗനംചെയ്തു സന്തുഷ്ടരായി.

കഥ മൂന്നാം അധ്യായം.

സൂര്യൻ അസ്തമിച്ചതുകൊണ്ട് നന്ദനും രാമകൃഷ്ണന്മാരും ഗോപാലനും കുന്നകിടങ്ങുകളും അന്നു കാളിന്ദീതീരത്തുതന്നെ ഒരു ശുഭസ്ഥലത്തു വിശപ്പും ദാഹവും അടക്കി വിശ്രാന്തരായുരങ്ങുന്ന സമയം കാട്ടുതീയ്വാനു ചുഴന്ന് എല്ലാവരും ഉണർന്നു പരിഭ്രമിച്ചു മായാമയനായ കൃഷ്ണൻ ശരണം പ്രാപിച്ചു. അപ്പോൾ യോഗമൂർത്തിയും അനലമുഖനും ആയ ഭഗവാൻ ദാവാനലനെ ഭജിച്ചു.

കഥ മൂന്നാം പ്രധാനം.

ഒരുദിവസം രാമകൃഷ്ണാദികൾ ഗോപത്തങ്ങൾക്കു ജലംകൊടുത്തു മേയ്ക്കാൻ നിർത്തിട്ട് ഭാണ്ഡീരകം എന്ന വടവൃക്ഷത്തിന്റെ ചുവട്ടിൽ പ്രാപയുദ്ധംചെയ്തു കളിക്കാൻ ഒരുങ്ങി. തല്ലിൽ മടങ്ങുന്നവൻ തല്ലിൽ ജയിക്കുന്നവനെ എടുക്കണം എന്നു ശപഥംചെയ്തു അവർ ജന്മം തുകുട്ടി. അപ്പോൾ പ്രധാനം എന്ന അസുരൻ ഗോപവർഷംധരിച്ചുവന്നു ബാലന്മാരോടുചേർന്നു. ശ്രീഭാഗവദ് എന്ന ബാലൻ നന്ദനെ ജയിച്ചു. അതുപോലെ ഭദ്രസേനൻ വൃഷ

ഭാനയും ബലഭദ്രൻ പ്രലംബനേയും വെന്നു. അപ്പോൾ മുരപ്രകാരം കൃഷ്ണൻ ശ്രീഭാമാവിനേയും ഭദ്രസേനൻ വൃഷഭനേയും പ്രലംബൻ ബലഭദ്രനേയും എടുത്തു. നന്ദജനെ വഞ്ചിക്കാൻ തെരുക്കുമാണ് എന്നു കരുതി രാമനെ പ്രലംബൻ പ്രയാസപ്പെട്ടു വഹിച്ചുകൊണ്ട് ആകാശത്തുപാങ്ങി ഭയങ്കരമായ അസുരരൂപം പ്രകാശിപ്പിച്ചു. ബലൻ കോപിച്ചു പ്രലംബന്റെ തലമേൽ കൊക്കുണ്ടിച്ചതുകൊണ്ട്. അപ്പോൾ ആ ദുഷ്ടൻ ജീവൻ വേർപെട്ടു പവ്വതം പോലെ വീണു. രാമനെ ആശ്ലേഷിച്ചു കൃഷ്ണനും ഗോപന്മാരും സന്തോഷിച്ചു—ഗോക്കളെ അവർ നോക്കിയപ്പോൾ കണ്ടില്ല. അവർ പശുക്കളുടെ പാലോത്തരനംനോക്കി മുഞ്ചാരണ്യത്തിൽ ചെന്നു. അതിനുള്ളിൽ പശുക്കളുടെ മെച്ചകേട്ടു എങ്കിലും അവയേക്കാണായ്ക്കയാൽ കൃഷ്ണൻ വേണ്ടവിൽ ഗോനാമങ്ങൾ വിളിച്ചുവരുത്തി. അപ്പോൾ ആ തൃണവനത്തിനു തീപിടിച്ചു. അഗ്നി ചാരം വളഞ്ഞു ജപലിച്ച് ഒപ്പം എത്തുന്നതുകണ്ടു ഗോപന്മാർ രാമകൃഷ്ണന്മാരോട് രക്ഷിക്കാൻ അപേക്ഷിച്ചു. എല്ലാവരും കണ്ണടക്കുവിൻ എന്നു പാഞ്ഞിട്ടു പൂതനാരാതി മുന്നേപ്പോലെ മുഞ്ചാഗ്നിയെ പാനം ചെയ്തു. ഗോപന്മാർ കണ്ണുതുറന്നു നോക്കിയപ്പോൾ അഗ്നിയേക്കണ്ടെയില്ല.

കഥ ഹൻ—വസുപാഹരണം.

ഹേമന്തകാലത്തു ഗോപകുമാരികൾ കാളിന്ദിയിൽ കുളിച്ച്, മുത്തുകൊണ്ടു ദേവീരൂപംചമച്ച് കാളിയെ ധൂപദീപങ്ങളാൽ പൂജിച്ചു ഭക്തിപൂർവ്വം സ്തുതിച്ച് ഇങ്ങനെ പ്രാർത്ഥിച്ചു.

“കാത്യായനി! മഹാമായേ!—മഹായോഗിന്ദ്രധീശപരി!

നന്ദഗോപസുതം ദേവി!—പതിം മേ കുരു തേ നമഃ”.

വിലാസിനിമാർ ഇങ്ങനെ പ്രതിദിനം പൂജിച്ച് അപേക്ഷിച്ചു ഹവിസ്സുംഭജിച്ചു വ്രതം അനുഷ്ഠിച്ചുകാണ്ടിരിക്കുന്നകാലത്ത് ഒരു ദിവസം നിത്യകർമ്മാവസാനത്തിൽ ഇളവെയിലൊരു ശീതംമാറി, വസുങ്ങൾ അഴിച്ചു തീർത്തുവെച്ച്, നിസ്രൂപം കാളിന്ദിയിൽ നഗ്നകളായി ഇറങ്ങി നീന്തിക്കളിച്ചു. അപ്പോൾ കൃഷ്ണൻ അവിടെച്ചെന്നു ചേലകളല്ലാം വാരിയെടുത്തു നീപവുഷത്തിൽ കയറി ശാഖ

കളിൽ വസ്ത്രങ്ങൾ തുക്കിട്ടു കഴൽവിളിച്ചു. കുമാരികൾ എന്തെല്ലാം പറഞ്ഞിട്ടും കണ്ണൻ ചേലകാട്ടത്തില്ല. “പുണ്യമായ കാളിന്ദിയിൽ വസ്ത്രംകൂടാതെ ഇറങ്ങി ലീലചെയ്തു പാപവും ഈശ്വരനിന്ദയുംമാണ്. അതുകൊണ്ടു കരയ്ക്കുകയറി നിന്നു രണ്ടു മരവും പൊക്കി തൊഴുതാൽ ഞാൻ ചേലകൾ തരാ.”—എന്നു കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു. കുമാരികൾ ഒരു കൊക്കൊണ്ടു വരിച്ചതു വക പയ്ക്കായ്ക്കു മാൽ അചർ ഭട്ടവിൽ സലജ്ജം രണ്ടു കയ്യും ഉയർത്തി തൊഴുതു. കണ്ണൻ കനിഞ്ഞു ചേലകൾ കൊടുത്തിട്ട് ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു—“നിശ്ചലഭക്തിയോടെനേബ്ബജിപ്പവ ക്കിച്ഛ യുംമുക്തിയുംനൽകുചൊൻഞാൻ മുദാ—ഭോഗത്തിനാർജ്ജ്യാണ്ടു സേവിപ്പവക്കും യോഗംവരുത്തി ക്രമേണ നൽകും മുക്തി. ഭക്ത്യാഭോഗവതിതന്നെബ്ബജിച്ചതിന്നൊത്ത ഫലം വരും”.

൧൧൨—ബ്രാഹ്മണീകൃതി.

ഒരുദിവസം ജഗൽപതിക്കിഷ്ടരായ ഗോപാലബാലന്മാർ വിശപ്പാകൊണ്ടു ആത്തരായി ഇപ്പാൾ ചത്തുപോകുമെന്നോത്തു കൃഷ്ണനെ വസ്തുതയറിയിച്ചു—“ഇവിടെ അടുത്ത വിപ്രന്മാരും പതിമാരുംകൂടി സ്ത്രമാരുംഭിച്ചിരിക്കുന്നു. നിങ്ങൾ യജ്ഞശാലയിൽ ചെന്ന് അത്ഥിച്ചിട്ട് അചർ പറയുന്നതുകൂട്ടു വരുവിൻ” എന്നു കൃഷ്ണന്റെ ഉപദേശത്തെ സമാക്കൾ ശിരസാ വഹിച്ചു. എന്നാൽ ഭൂസുരന്മാർ ഗോപന്മാരോട് ഒന്നും പറഞ്ഞില്ല—“എന്നാൽ ഇനി നിങ്ങൾ ഭൂസുരപതിമാരോടു പറവിൻ”—എന്നു കൃഷ്ണൻ പറകയാൽ ബാലന്മാർ രണ്ടാമതും ശാലയിൽചെന്നു വസ്തുത ഗ്രഹിപ്പിച്ചു. ഉടൻ ഭഗവദ്ഭക്തകളായ ബ്രാഹ്മണികൾ അന്നോപദേശങ്ങൾ വഹിച്ചുകൊണ്ടു സപഭത്താക്കന്മാർ തടുത്തതു കൂട്ടാക്കാതെ വൃന്ദാവനത്തിൽ നന്ദപുത്രൻ ഇരിക്കുന്ന സ്ഥലത്തു ചെന്നുകണ്ടു നേത്രം സഫലമെന്നു ചിന്തിച്ചു യോഗിനിമാർ തങ്ങളുടെ ഹൃദയകമലങ്ങളിൽ വസിക്കുന്ന കമലാകാശനെ ഭക്തിയോടുകൂടി വണങ്ങി—“ഭർതൃപുത്രാദികളെ ഉപേക്ഷിച്ചുവന്ന നിങ്ങളിൽ ഞാൻ കനിഞ്ഞു. ഇനി നിങ്ങൾക്കു സംസാരബന്ധം ഇല്ല. ഭേഹാന്തത്തിൽ മുക്തിയും ലഭിക്കും. പൊയ്ക്കാൾവിൻ. യജ്ഞഭോഗം വരുത്തരുത്”.

എന്ന ഭഗവാന്റെ വാക്കു കേട്ടിട്ട് അജ്ഞകളല്ലാത്ത ആ സ്ത്രീകൾ ചിന്താവിഷ്ണുരായി പറഞ്ഞു—“കൃപാഞ്ജലി! സാലോക്യവും സാമീപ്യവും ലഭിച്ചിരിക്കുന്ന ഞങ്ങൾക്ക് ഇനി സായുജ്യമാണ് തരേണ്ടത്. ഈ രൂപം ഞങ്ങൾ എത്രനാളായി ധ്യാനിക്കുന്നു” ഭഗവാൻ പറഞ്ഞു—“ഞാൻ ഭക്തഭാസനാണ്. എന്റെ പുരയത്തിൽ നിങ്ങളും നിങ്ങളുടെ പുത്രങ്ങളിൽ ഞാനും സഭാ വസിക്കുന്നു. നിങ്ങൾക്ക് ഇനി എല്ലാറ്റിലും എന്നെ കാണാൻ കഴിയും. നിങ്ങൾപോയി യാഗം പൂർത്തിയാക്കുവിൻ”—അവർ കൃഷ്ണനെ വന്ദിച്ചു മനസ്സിൽ എടുത്തുകൊണ്ടു ശാലയിലേക്കുപോയി. യജ്ഞാധിപനായ ഭദ്രദേവന്റെ പത്നി യജ്ഞവും ഭർത്താവിന്റെ ആജ്ഞയും ലംഘിക്കാൻ നിവൃത്തിയില്ലാതായപ്പോൾ നാരായണനെ സർവ്വാത്മനാ സ്തുരിച്ചുടൽവെടിഞ്ഞ് ഉടൻ സത്ഗതിയെ പ്രാപിച്ചു. കേശവന്റെ ശബ്ദപ്രഹരണമൊക്കെ ആ ധർമ്മപത്നി പാശങ്ങളും ക്ലേശങ്ങളും തീർന്നു മുക്തിയടഞ്ഞു. അപ്പോൾ സച്ചിദാനന്ദരൂപിയായ ആ കേശവനെ വാങ്മനഃകർമ്മങ്ങളെക്കൊണ്ടു സഭാ സേവിക്കുന്നവർക്കുള്ള ഫലം എന്തെന്നു പറയണമെന്നില്ലല്ലോ. ആരണനാരിമാർ കൊടുത്ത അന്നവും ഉപദംശങ്ങളും ഭക്ഷിച്ചു തൃപ്തനായി ഗോപന്മാർ പതുക്കളോടുകൂടി വ്രജത്തിലേക്കുപോയി. ഭഗവാന്റെ ഈ ലീല ബ്രാഹ്മണർക്കു ഭക്തിയും ജ്ഞാനവുമുണ്ടാകുന്നതിന് കാരണമായി.

കഥ ഫലം—ഇന്ദ്രമേനം; ഗോപാലനയാഗം.

നന്ദാദിവൃജന്മാർ യാഗത്തിനൊരുക്കുന്നതുകണ്ട് ഈ സംഭാരങ്ങൾ എല്ലാം എന്തിനെന്നു കൃഷ്ണൻ ചോദിച്ചു. നന്ദൻ പറഞ്ഞു—“മകനേ! ധരിത്രി സസ്യപുണ്ണയാണ്; പ്രാണികൾ സസ്യങ്ങൾകൊണ്ടു ജീവിക്കുന്നു. ഈ സസ്യം വർഷംകൊണ്ടും വർഷം മേഘംകൊണ്ടും ഉണ്ടാകുന്നു. സന്യാധിപൻ മേഘവാഹനനായ ഇന്ദ്രനാണ്. ഇന്ദ്രനെ പ്രീതിപ്പിക്കാൻ യാഗം നാം പ്രതിവർഷം ചെയ്യണം. നമ്മെ ശമീപതി വേണ്ടവണ്ണം രക്ഷിക്കൂ”. ഇതു കേട്ടു ചിരിച്ചുകൊണ്ടു കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു—“അച്ഛാ! നിമ്മലാത്മാവായ പാശ്വപത്തിൽനിന്നു മായകൊണ്ടു കർമ്മവശത്താൽ സതപം രജസ്സ് തമ

സ്വ് എന്ന ത്രിഗുണങ്ങളുണ്ടായി. ജീവൻ രാജസയുക്തമായതുകൊണ്ടു ജീവിതം രജോഗുണാംശമാണ്. ജീവൻ രജോഗുണകർമ്മത്തെ അനുസരിക്കുന്നു. കർമ്മവാസനതന്നെയാണ് ജീവൻ എന്നു പറയുന്നത്. ജീവന്നു വസിക്കാനുള്ള വസ്തു ശരീരമാണ്. കർമ്മങ്ങൾ ജീവഭേദങ്ങൾതന്നെ. കർമ്മഭാക്താവു ജീവാത്മാവാണ്. കർമ്മങ്ങൾ പുണ്യമിത്രങ്ങളായ പാപങ്ങളത്രേ. വഷം രാജസത്തിൽനിന്നുണ്ടാകുന്നു. ഭോജനസാധനം ഉണ്ടാകുന്നതു വഷംകൊണ്ടുതന്നെ. കർമ്മംകൊണ്ടു ജന്മവും മൃതിയും ഉണ്ടാകുന്നു. മനുഷ്യനു സകലതും കർമ്മമാണ്. നന്മതിനകളും കർമ്മത്തെ ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്നു. നല്ലതു ചെയ്യാൽ ഇന്ദ്രൻ നല്ലതും ചീത്തചെയ്യാൽ ആപത്തും തരും. ഇന്ദ്രനും കർമ്മപാശബദ്ധനാണ്. എന്നുവേണ്ട ത്രിഗുണങ്ങളിൽനിന്നു ജനിച്ച ത്രിമൂർത്തികളും കർമ്മവശരത്രേ. വല്ലാത്തതുചെയ്യുന്ന ജനങ്ങൾക്കു നല്ലതു നൽകാൻ ഇന്ദ്രൻ ആളാവുകയില്ല. അതുകൊണ്ടു കർമ്മവശരായ നമുക്ക് ഇന്ദ്രനാൽ എന്നതാണ് സാധ്യമായിട്ടുള്ളത്. കുലദേവതകളെ ഭജിക്കുന്നവർക്കു ഓക്കു ശുഭമാണ് എന്നു വേദങ്ങൾ പറയുന്നു. കുലദൈവങ്ങളെ ഉപേക്ഷിച്ചു ധിക്കാരമായി അന്യദേവതകളെ പൂജിച്ചാൽ ഗുണംസിദ്ധിക്കുകയില്ല. എന്നു മാത്രമല്ല ആപത്തുണ്ടാകയും ചെയ്യും. ഗോപന്മാർക്കു പശുക്കളും ചേദജനന്മാർക്കു ഘൃമത്രേ. ഗോക്കൾക്കു തൂണം തരുന്ന ഗോചര്യം നമുക്കു കുലദേവതയാണ്. ഇന്ദ്രയാഗത്തിന്റെ സംഭാരങ്ങൾകൊണ്ടു ഗോവർധനഗിരിയെ സേവിച്ചാൽ അതു നമുക്കു വേണ്ട ഫലം തരും—ഇതു കേട്ടു സന്തുഷ്ടരായ ഗോപവർദ്ധർ ഗോക്കളെ അലങ്കരിച്ചു ഗോവർധനത്തിനു മൂന്നു വലംവെച്ചു ധൃപദീപാദികൾകൊണ്ടു ആഘോഷപൂർവ്വം പൂജിച്ചു പായസമപ്പമടുതലായതു നിവേദിച്ചു. കൃഷ്ണൻ പച്ചതും ഭേദിച്ചു പച്ചതാകൃതിയിൽനിന്നു നിവേദ്യം ഭക്ഷിച്ചു ഗോപന്മാരെ അനുഗ്രഹിച്ചു. പച്ചതം പ്രത്യക്ഷമായിവന്നു പറഞ്ഞതുകൊണ്ടു നന്ദനും ഗോപവന്ദവും നന്ദിച്ചു. അപ്പോൾ ഇന്ദ്രൻ കോപത്താൽ വ്രജത്തിൽ ഘനവൃഷ്ടിയുണ്ടാക്കി.

കഥ ൨൨—ഗോവർധനോദ്ധരണം.

കൃഷ്ണൻ മന്ദഹസിച്ച്കൊണ്ടു ചാടിപ്പറക്കെട്ടു മുഷ്ടിമുതലി പാ

ഓ കൃത്തി ഗോവൽനത്തേപ്പരിച്ചു കൈയിൽ കുടയായ് പിടിച്ചു
 ഗോക്കുളയും ഗോപദരയും അതിന്റെ ചുവട്ടിൽ നിറത്തി രക്ഷി
 ചു. പണ്ടു വാമനരൂപിയായ ഭഗവാൻ ഇപ്പോൾ വാമകരംകൊണ്ടു
 ഗോവൽനവും വലത്തേക്കെക്കൊണ്ടു വേണവും ധരിച്ചു കോമള
 ഗാനമാരംഭിച്ചു. കൃഷ്ണരൂപംകൊണ്ടു നേത്രവും വേണനാദംകൊണ്ടു
 ശ്രോത്രവും ചീത്തവും നിശ്ചലമായ ഗോവുന്ദം അത്തലേതുമറി
 ഞ്ഞിപ്പു. ഏഴടിവസം ഇങ്ങിനെ സുഖമായി കഴിഞ്ഞുകൂടി. മേഘ
 ങ്ങൾ മാനംകെട്ടു വാഴുന്നിത്തി. ഇന്ദ്രൻ വന്നുനോക്കി. ഗോകുല
 ത്തിൽ അതിവൃഷ്ടികൊണ്ടു ഒരു തുള്ളി വെള്ളംപോലും കൂടിയില്ല.
 ഇന്ദ്രന്റെ അഹംകാരം ശമിച്ചു. ആകാശം തെളിഞ്ഞു. നന്ദനും
 ഗോപനും ഗോവുന്ദവും പുറത്തു പോന്നു. യോഗേശ്വരൻ ഗോവ
 ല്നത്തെ മെല്ലെ താഴെവച്ചു.

ശ്ലോകം 4.

ഇന്ദ്രേണാതു കൃതാഭിഷേക ഉദയേ
 ന്നന്ദം തഥാ പാലയൻ
 ക്രീഡൻ ഗോപനിതംബിനീഭിരഭിഭാ
 നന്ദസ്യ മുക്തിം ദിശൻ
 ഗോപീഹാരകശംഖമുഡാമനോ
 നിപ്ലന്നരിഷ്ടാസുരം
 കേശിവ്യോമനീശാചരൗ ച ബലിനന്ത
 കൃഷ്ണാനിശാ പാതു വഃ.

സാരം—വേഗം ഇന്ദ്രനാൽ ചെയ്യാപ്പെട്ട അഭിഷേകത്തോടു
 കൂടിയവനായി, അങ്ങിനെ സമുദ്രത്തിൽനിന്നു നന്ദനെ പാലിക്കു
 നവനായി, ചുറും സുന്ദരികളായ ഗോപവനിതമാരോടുകൂടി നി
 ന്നു ക്രീഡിക്കുന്നവനായി, നന്ദനു മോക്ഷത്തെ ദാനംചെയ്യുന്നവ
 നായി, ഗോപസ്ത്രീകളെ ഹരിച്ചുകൊണ്ടുപോകുന്ന ശംഖമുഡന്റെ
 അഹംകാരത്തെ ഇല്ലാതാക്കുന്നവനായി, അരിഷ്ടൻ എന്ന അസു
 രനെയും ബലവാന്മാരായ കേശി എന്നും വ്യോമൻ എന്നും പേരു

ഈ നിശാചരന്മാരെയും ഹനിക്കുന്ന പനായ കൃഷ്ണൻ നിങ്ങളെ സദാ പാലിക്കട്ടെ.

അതും—ഇത്രേണ (ഇത്രനാൽ) ആശു (വേഗം) കൃതാഭിഷേകം [കൃതം (ചെയ്തപ്പിട്ട) അഭിഷേകത്തോടുകൂടിയവൻ] താമ്രം (അങ്ങിനെ) ഉദയേഃ (ഉദയിയിൽ, സമുദ്രത്തിൽ, നിന്നു) നന്ദം (നന്ദനെ, വളർത്തപ്പെട്ടനെ) പാലയൻ (പാലിക്കുന്നവൻ) അഭിതഃ (ചരം) ഗോപനിതംബിനീഭിഃ [ഗോപവംശത്തിൽ ജനിച്ച നിതംബിനിമോടൊത്ത് (സുന്ദരികളായ സ്ത്രീകളോട്) കൂടി] ക്രീഡൻ (ക്രീഡിക്കുന്നവൻ) നന്ദസ്യ (നന്ദന്നു) മുകതിം (മുകതിയേ, മോക്ഷത്തേ) ഭിശൻ (ഭാനംചെയ്യുന്നവൻ) ഗോപീഹാരകശംഖമുഡമനഃ [ഗോപീഹാരകൻ (ഗോപികളെ ഹരിക്കുന്നവൻ) ആയ ശംഖമുഡനെ ഭരിപ്പിക്കുന്നവൻ] അരിഷ്ടാസൂരം (അരിഷ്ടൻ എന്ന അസൂരനെ) ബലിഹന്ത (ബലികൾ, ബലവന്മാർ, ആയ രണ്ടുപേരെ) കേശിഃവൃന്ദനിശാചരൗ (കേശി എന്നും വൃന്ദൻ എന്നും ഉള്ള നിശാചരന്മാരെ) ച (ഉം) നിഷ്ഠൻ (ഹനിക്കുന്നവൻ) ആയ കൃഷ്ണഃ (കൃഷ്ണൻ) അനിശം (സദാ) വഃ (നിങ്ങളെ) പാതു (പാലിക്കട്ടെ).

കഥ ൨൩—അഭിഷേകം.

സുരഭിയോടും ഐരാവതത്തോടുംകൂടി ഇന്ദ്രൻ വൃന്ദാവനത്തിൽവന്നു കണ്ണനെ സലജ്ജംകൂടി സ്തുതിച്ചു. ഭഗവാൻകണ്ടപ്പോൾ ശചീപതിയുടെ മമേകന്നു മനസ്സുതെളിഞ്ഞു. അന്നേരം സുരഭി പയസ്സുകൊണ്ടും ഐരാവതം ആകാശജലംകൊണ്ടും കൃഷ്ണൻ അഭിഷേകംചെയ്തു. അപ്പോൾ ദേവന്മാരും ജന്മികളും ഭഗവാനെ ഗോവിന്ദൻ എന്നു വിളിച്ചു.

കഥ ൨൪—നന്ദമോക്ഷം.

നന്ദൻ ഏകാദശിനോറു പിൻറുറ്റിന്നു പ്രഭാതത്തിൽ കാളിന്ദിയിൽചെന്നു കുളിച്ചപ്പോൾ ഒരസൂരൻവന്നു സ്വസ്വപാമിയുടെ കല്പനപ്രകാരം സമുദ്രരാജനായ വരുണന്റെ സമീപത്തക്കു കൊണ്ടുപോയി. രാജനും കൃഷ്ണനുംകൂടി കാളിന്ദിയിൽ മുങ്ങി നന്ദനെ അന്വേഷിച്ചു വരുണാലയം പ്രാപിച്ചു. സമുദ്രനാഥൻ ഭഗവാനെ വ

ദിച്ഛിത് അച്ഛനെ തിരിച്ചുകാട്ടത്തു. നന്ദൻ ലോകപാലന്റെ ന
ഗരികളു തെളിഞ്ഞു. ഗോപനാഥൻ തിരിച്ചുവന്നതിനാൽ ഗോ
കുലവാസികൾ സന്തോഷിച്ചു.

കഥ രത്നരാസക്രീഡ.

സ്വഭക്തകളായ ഗോപകുമാരികളുടെ കാമിതം പൂരിപ്പിക്കാൻ
ഒരുദിനം സൂര്യൻ അസ്മിമുഖ്യാൽ സുവദഃഖാദികളില്ലാത്ത നാ
രായണൻ വൃന്ദാവനത്തിൽപെന്ന് മുരളീനാദം മുഴക്കി. ചന്ദ്രൻ ഉ
ദിച്ചുയന്നു. ചന്ദ്രിക യമുനാഭസകതത്തിൽ പരന്നു. മല്ലിക മാല
തി മുല്ല കുന്ദം കുരണ്ഡം തുടങ്ങിയ കസുമങ്ങൾ വികസിച്ചു പരിമ
ളധോരണി ചൊരിഞ്ഞു. ഓടക്കുഴൽവിളികളു കമാരികൾ ആ പ്രേ
മസ്വരൂപിയെ വിചാരിച്ചു സർവ്വം മറന്നു സർവ്വമന്ദാധായ ഭഗ
വാനെ ശരണംപ്രാപിച്ചു. സ്നേഹിക്കുന്നവർക്കും ദേവിക്കുന്നവർക്കും
ഈശ്വരബുദ്ധ്യോ ഭജിക്കുന്നവർക്കും ഭഗവാൻ മുക്തികൊടുക്കുന്നു. ഈ
ശ്വരൻ പ്രേമസ്വരൂപിയാണ്. ഈശ്വരനെ അച്ഛനായിട്ടോ, അ
മ്മയായിട്ടോ, ജ്യേഷ്ഠനായിട്ടോ, അനുജനായിട്ടോ, മകനായിട്ടോ,
ഭർത്താവായിട്ടോ എന്നുവേണ്ട എങ്ങിനെ എങ്കിലും ഭജിച്ചാൽ മു
ക്തി കരസ്ഥമാണ്. ഭക്തി, വാത്സല്യം, സ്നേഹം, ദയ, പ്രേമം, പ്ര
ണയം ഇത്യാദികളെല്ലാം വാസ്യവത്തിൽ ഒന്നുതന്നെ. സച്ചിദാന
ന്ദവും പരബ്രഹ്മവസ്തുവും പരമാത്മാവും ആയ കൃഷ്ണനിൽ ഭക്തി
പലേവിധത്തിൽ ഒഴുകിയാൽ അതെല്ലാം ബ്രഹ്മസ്വഭാവമാണ്.
ചന്ദ്രന്റെ ചുറ്റും താരകകൾ എന്നപോലെ കൃഷ്ണന്റെ ചുറ്റും
ഗോപകുമാരികൾ കാളീന്ദീഭക്തത്തിൽ മേളിച്ചു. കൃഷ്ണൻ അവ
രുടെ കാമിതം മുഴുവൻ സാധിപ്പിച്ചു. നന്ദനന്ദനൻ ഞങ്ങൾക്കു വ
ശനെന്നു കുമാരികൾ മാനിച്ചിരിക്കുമ്പോൾ ഗോപാലൻ രാധയോ
ടു കൂടി മറഞ്ഞു. അബലകളായ ആ തരുണീമണികൾ കാട്ടിൽ ക
ണ്ണനെ തിരഞ്ഞു കാണാഞ്ഞു കരഞ്ഞു ഭൂമിച്ചു വൃഷലതാദികളോടും
പക്ഷിമൃഗാദികളോടും ഓരോന്നു ചോദിച്ചുകൊണ്ട് എറിയോര
ന്നേരം അലഞ്ഞു തിരിഞ്ഞപ്പോൾ രാധയെ കണ്ടു. വിഷാദോന്ധ
യായ രാധ പറഞ്ഞു—“സഖികളേ! മല്ലവിഃലാചനൻ ഇവളു
യും കൈവെടിഞ്ഞു. നിങ്ങളെല്ലാരിലും നല്ലതു ഞാനെന്നു ഭാവി

ച്ച് എന്നേ എടുത്തുകൊണ്ടു നടക്കാൻ ഞാൻ ഗോപാലനോടുപ
 രഞ്ഞു. അതിനൊരുങ്ങിയ ഗോപാലനെ പിന്നെ ഞാൻ കണ്ടേയി
 ല്ല” — സോമൻ മറഞ്ഞു. കാമിനിമാർ മുന്നമിതന്ന സൈകതത്തിൽ
 ചെന്നു നന്ദാത്മജനെ ഹൃദയം വഴിഞ്ഞൊഴുകുന്ന ഭക്തിയോടു കൂ
 ടി സ്തുതിച്ചു മാനസം മായാമന്ദയ്യനിൽ സമർപ്പിച്ച ഭീനകളായുഴലു
 സ്ഥോൾ ഭക്തപത്മപൻ പ്രസന്നനായി പ്രത്യക്ഷീഭവിച്ച് അവരു
 ടെ മുന്നിൽ വിളങ്ങി. പരമാനന്ദപരവശകളായ ഗോപികളെ ര
 മിപ്പിക്കാനായി ഏകനായ ഭഗവാൻ അനേകരൂപംധരിച്ച് ഓരോ
 നാരിക്കും ഓരോ കൃഷ്ണൻ എന്നു കണക്കിനു വട്ടത്തിൽനിന്നു ഹൃ
 ത്തംചെയ്തു. ആടിയും പാടിയും ചാഞ്ചാടിയും അവർ രസിച്ചു യ
 മേഷ്ടം ഇങ്ങിനെ ഏറിയൊരുനാൾ കാളിന്ദീപുളിനത്തിൽ രമിച്ചു.
 കഥ രണ്ടു — നന്ദമുക്തി.

അന്നൊരു ദിനം നന്ദാദിഗോപന്മാർ ഒന്നിച്ചു ദേവീവന
 ത്തിൽ ചെന്നു സരസ്വതീനദിയിൽ സ്നാനം ചെയ്തു പാവ്തീപതി
 യായ പരമേശ്വരനെ പൂജിച്ചു ബ്രാഹ്മണക്കും മാരും ആവോളം
 അന്നഭോനം ചെയ്തു ഉറങ്ങാതെ തീർത്ത് ഉപവസിച്ചു. ആ രാത്രി
 യിൽ ഒരു പെരുപാമ്പു വന്ന് നന്ദാനപിടിച്ചു. ഗോപന്മാർ കൊ
 ള്ളിവെച്ചു താഡിച്ചിട്ടും പാമ്പു കടി വിട്ടില്ലാ. അപ്പോൾ കൃഷ്ണൻ
 അതിനെ ചവിട്ടി. അത് ഉടൻ ചത്തു. അതിന്റെ ഉള്ളിൽ നി
 ന്ൻ ഒരു ദിവ്യരൂപം ഉളവായി ഭഗവാനെ വന്ദിച്ചുകൊണ്ടു പറ
 ഞ്ഞു. — “ഭഗവൻ! ഞാൻ സുദർശനൻ എന്ന വിദ്യാധരനാണ്.
 സുന്ദരിമാരുമായി ലോകങ്ങളിൽ ഞാൻ രമിച്ചുകൊണ്ടു സഞ്ചരിക്കു
 സ്ഥോൾ മുന്നിൽ കണ്ട അംഗിരസ്സു തുടങ്ങിയ മുനികളെ ദുർഗന്മാ
 രെന്നു പറഞ്ഞു പരിഹസിച്ചു. നീ ഒരു പെരുപാമ്പായി പോക
 ടെഎന്ന് ആ മുനികൾ ശപിച്ചു. പ്രാപരാത്നത്തിൽ നാരായണൻ
 കൃഷ്ണനായി അവതരിച്ച വ്രജത്തിൽ പാടുന്ന കാലത്തു ഭഗവൽ
 സ്തംഭുണ്ടായി ശാപമുക്തിപരം എന്നു മുനിമാർ രണ്ടാമതു കാണി
 ണ്തെങ്കിലും ഇതുകേട്ടു കൃഷ്ണൻ വിശ്വനാഥനാണ് എന്നു നന്ദാദി
 കൾ ഉറച്ചു.

കഥ രണ്ടു — ശംഖമുഖധരം.

ഒരു ദിവസം രാത്രിയിൽ രാമനും കൃഷ്ണനും ഗോപിമാരോടു കൂടി

വൃന്ദാവനത്തിൽ ചെന്നു കളിക്കുമ്പോൾ വേണുഗാനംകേട്ടു മോഹിച്ച് തങ്ങളെത്തന്നെ മറന്നുരമിക്കുന്ന ആ സീമന്തിനികളെ വൈശ്രവണൻ്റെ ദാസനായ ശംഖമുഡൻ അപഹരിച്ചു കൊണ്ടു പോയി. അഖലമാർ ഒരുമിച്ചു മുറയിടുന്നതു കേട്ടു രാമകൃഷ്ണന്മാർ ഓടിയടുത്തു. സാലവും പഠിച്ചുകാണ്ടു വരുന്ന ഖലനേകങ്ങളു ശംഖൻ പലായനം ചെയ്തു. രാമൻ നാരിമാരെ കാത്തു നിന്നു. നന്ദാത്മജൻ ഓടിച്ചെന്നു ശംഖമുഡനെപ്പിടിച്ച് കൊന്നു ശിരോരത്നമെടുത്തു കൊണ്ടുവന്നു ജ്യേഷ്ഠൻ്റെ കരത്തിൽ കൊടുത്തു.

കഥ രവ്യ—അരിഷ്ടവധം.

കംസഭൃത്യനായ അരിഷ്ടൻ ചോരവൃഷ്ടരുപിയായി വ്രജത്തിൽ വന്നു. അവൻ ശിരികളെ കുത്തിത്തകർത്തു മരിച്ചു ഞെളിഞ്ഞു ചാടി മുക്കുരയിട്ട് ഇടക്കിടെ ചുരമാന്തി വരുന്നതു കണ്ടവരെല്ലാം പേടിച്ച് മൂത്രവും പുരീഷവും സ്രവിപ്പിച്ചു. കാളയുടെ ഉടൽ പൊടികൊണ്ടു മൂടി. അന്നേരം കൃഷ്ണൻ വൃഷാസുരനോടടുത്തു. പക്ഷം ഉയർത്തിപ്പിടിച്ചുകാണ്ടു നിന്ന കാള കോപിച്ച് കൃഷ്ണനെ കുത്തി. നന്ദാത്മജൻ കൈകൊണ്ടടിച്ചു. ആര ഭണ്ഡു ദൂരത്തു വൃഷം വീണു. എന്നാൽ അവൻ പിന്നെയും പാഞ്ഞുവന്നു. ഉടൻ മുകുന്ദനടുത്ത് അവൻ്റെ വണ്ണമേറിയ കണ്ണത്തെ നന്നായ് പിടിച്ചു തിരിച്ചു വസ്ത്രം പിഴിയുന്നതു പോലെതന്നെ പിഴിഞ്ഞു ആ കാളയെ കൊന്നു.

കഥ രൻ—കേശിവധം.

കംസപ്രഹരിതനായ കേശി എന്ന ഭാനവൻ അശപഥായിട്ടു വ്രജത്തിൽ ചെന്നു. അവൻ വൃഷങ്ങളെല്ലാം തകർത്തുകൊണ്ടു പക്ഷിയയപ്പോലെ പെരുമാറുന്നു. കൃഷ്ണൻ ഉടറിയടുത്തു ലോകം വിഴങ്ങാനായി വരുന്ന അവൻ്റെ വായിൽ കുരം കടത്തി. കേശി മുറകെ കടിച്ചപ്പോൾ അവൻ്റെ ദന്തങ്ങളെല്ലാം കൊഴിഞ്ഞു. അസുരൻ പിന്നെയും പിന്നങ്ങി. കണ്ണൻ്റെ കുരം വാമനൻ്റെതുപോലെ തടിച്ചപ്പോൾ ശ്വാസങ്ങളോടാഞ്ഞ് ആ കുതിര ചോര ഛർദ്ദിച്ചു കണ്ണുതുറിച്ചു കാലുകൾ തല്ലി വിണ്ണിലേക്കു പോയി. കേശിയെ കൊന്നതുകൊണ്ടു കൃഷ്ണൻ കേശവൻ എന്നു പേരുണ്ടായി.

കഥ നമഃ—പ്രോമവധം.

കൃഷ്ണാദികൾ ഒരിക്കൽ കാട്ടിൽപ്പോയി, —“ഗോക്കളെ മോഷ്ടിച്ചുകൊണ്ട് ഒളിക്കുക, മറ്റു ചിലർ തിരഞ്ഞു കണ്ടെത്തുക, ചിലർ മോഷ്ടങ്ങളാവുക, വേറെ ചിലർ മോഷ്ടപാലന്മാരാവുക” —ഇങ്ങനെ പല വിധത്തിൽ കളിക്കുമ്പോൾ മയാസുരന്റെ പുത്രനായ പ്രോമൻ വന്ന് ഒരു ഗോപനായി കൂട്ടത്തിൽ കൂടി അജങ്ങളായി നില്ക്കുന്ന ബാലന്മാരെ മോഷ്ടണംചെയ്തു ഗുഹയ്ക്കകത്താക്കി കല്ലുകൾ കൊണ്ടു ഭാരമടച്ചു. കൃഷ്ണൻ വസ്തുതയറിഞ്ഞു പ്രോമനെ പിടി കൂടി. അപ്പോൾ അവന്റെ ഭാവവത്രപം പ്രത്യക്ഷമായി. കൃഷ്ണൻ അവനെ യമലോകത്തേക്കയച്ചു.

ശ്ലോകം ൫.

അക്രൂരായ നിദർയൻ നിജവപു-
 നിർണ്ണജകം മുണ്ണയൻ
 കണ്ണാം വക്രവിവജ്ജിതാം വിരചയൻ
 കോദണ്ഡമാഖണ്ഡയൻ
 മത്തേഭം വിനിപാത്യ ഭന്തയുഗളീ-
 മുല്പാടയൻ മുഷ്ടിഭി-
 ശ്വാന്തരം സഹ മുഷ്ടികം വിഭവയൻ
 കൃഷ്ണാനിശം പാതു വദ.

സാരം—തന്റെ വിഷ്ണുശരീരത്തെ അക്രൂരനു പ്രത്യക്ഷമായി കാണിക്കുന്നവനായി, രജകനേ മുണ്ണിക്കുന്നവനായി, കണ്ണു എന്ന സൈരന്ധ്രിയയ അവക്രയാക്കിമുയ്യുന്നവനായി, കോദണ്ഡത്തെ വണ്ഡിക്കുന്നവനായി, കുചലയാപീഡാ എന്ന മദിച്ച ആനയെ കൊന്നു രണ്ടു കൊമ്പിനെയും പിഴുതവനായി, മുഷ്ടികനോടു കൂടി ചാഞ്ഞുരാന മുഷ്ടികൾ കൊണ്ടു പിളർക്കുന്നവനായ കൃഷ്ണൻ നിങ്ങളെ സദാ പാലിക്കട്ടെ.

അർത്ഥം—നിജവപുഃ [നിജ (തന്റെ) വപുസ്സിനെ (ശരീരത്തെ) ശംഖാദ്യായുധങ്ങൾ, പീതാംബരം, വനമംഗ, ഊർദ്ധ്വ

ബ്രഹ്മം, ശ്രീചന്ദ്രം, കൌസ്തുഭം, മകരകണ്ഡലം, ഇത്യാദികളോടു കൂടിയ വിഷ്ണുരൂപത്തെ] അക്രൂരയ (അക്രൂരൻ) നിദ്രയൻ (പ്രത്യക്ഷമായി കാണിക്കുന്നവൻ) നിർണ്ണേജകം (നിർണ്ണേജകനെ, രജകനെ, വെള്ളത്തോടത്തിനെ) മുണ്ണ്യൻ (മുണ്ണ് ആക്കിച്ചയ്യുന്നവൻ, പൊടിയുക്കുന്നവൻ) കുഞ്ജാം (കുഞ്ജയെ, കൂനിയെ) വക്രവി വജ്ജിതാം [വക്രതയാൽ (വളവിനാൽ) വജ്ജിക്കപ്പെട്ടവളെ, ത്രിവക്രയെ അവക്രയാക്കി എന്നുസാരം] വിരചയൻ [വിശേഷേണ രചിക്കുന്നവൻ (ചെയ്യുന്നവൻ) ത്രിവിക്രമൻ മറ്റൊരു ചെയ്യുന്നോ മഹതിയാം—ത്രിവക്രയെക്കണ്ടു കൂറും നിവർത്തി വേഗം—അവക്രയാക്കിയെന്നല്ല മാത്രമേ മകയെക്കൊള്ളുമവൾക്കുഴക്കേറി വച്ചതെന്തെന്നുപൊ] കോദണ്ഡം (കോദണ്ഡത്തെ, വില്ലിനെ) ആഖണ്ഡയൻ (ഖണ്ഡിക്കുന്നവൻ, മുറിക്കുന്നവൻ) മത്തേഭം [മത്തൻ (മദിച്ചവൻ) ആയ ഇഭത്തെ (ആനയെ) കുവചയാപീഡമെന്ന മദിച്ച കൊമ്പനായെ] വിനിപാത്യ (വിശേഷേണ പാടനംചെയ്തിട്ടു, വധിച്ചിട്ടു) ഭന്തയുഗളീം [ഭന്തങ്ങളുടെ (കൊമ്പുകളുടെ) യുഗളിയെ (ഇരട്ടയെ) രണ്ടുകൊമ്പിനേയും എന്നു സാരം] ഉൽപാടയൻ (ഉല്പാടനം ചെയ്യുന്നവൻ, പിഴുതെടുക്കുന്നവൻ) ചാണ്ടരം (ചാണ്ടരൻ എന്ന മല്ലനോടു) സഹ (കൂടെ) മുഷ്ടികം (മുഷ്ടികൻ എന്നമല്ലനെ) മുഷ്ടിഭിഃ (മുഷ്ടികളെക്കൊണ്ടു) വിദലയൻ (വിശേഷേണ ദലനം ചെയ്യുന്നവൻ, പിളർന്നവൻ, കൊന്നവൻ എന്നു സാരം) ആയ കൃഷ്ണഃ (കൃഷ്ണൻ) വഃ (നിങ്ങളെ) അനിശം (സദാ) പാതു (പാലിക്കട്ടെ).

കഥ നമഃ—വിഷ്ണുരൂപദർശനം.

ഒരുദിവസം നാരദൻ കംസനെച്ചെന്നുകണ്ടു ആർമാട്ടവും മററും പറഞ്ഞുകേൾപ്പിച്ചു. കംസൻ ദേവകീവസുദേവന്മാരെയും ഉഗ്രസേനനേയും ബന്ധിച്ചു കാരാഗാരത്തിലാക്കിട്ടു, രാമകൃഷ്ണന്മാരെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരുവാൻ അക്രൂരനെ നിയോഗിച്ചു. ഇതിനിടക്കു നാരദൻ ഗോകുലത്തിൽചെന്നു കൃഷ്ണനെ വന്ദിച്ചു വസ്തുതയും ഗ്രഹിപ്പിച്ച് ആനന്ദമഗ്നനായി മറഞ്ഞു. വിഷ്ണുഭക്താഗ്രണിയായ അക്രൂരൻ കംസന്റെ ആജ്ഞാനുസരിച്ചു തേരേരി ഭഗവാനെ ധ്യാ

നിച്ച് ഉള്ളിൽ ഉറപ്പിച്ചു പലേ മനോരാജ്യങ്ങളോടുകൂടി പരമാന
 ഷചിത്തനായി സന്ധ്യാസമയത്തു നന്ദഗൃഹത്തിൽചെന്നു രാമകൃ
 ണ്ണന്മാരെ സന്ദർശിച്ചു. അവർ യഥാഭയാഗ്രം അതിഥിയെ സൽക്ക
 രിച്ചു. പതിന്നാലുദിവസം ചാപയജ്ഞംചെയ്യാൻ നിശ്ചയിച്ചു വി
 വിധരം നന്ദാദികളെ അറിയിച്ചു രാമകൃഷ്ണന്മാരെ ക്ഷണിച്ചു തേരേ
 റിരിക്കാണ്ടുവരുവാൻ കംസൻ കല്പിച്ചയച്ചു വസ്തുത അക്രൂരൻ പ
 രഞ്ഞു. യാത്രയ്ക്കു വേണ്ടതും കാഴ്ചവുണ്ടെങ്കിലും ഒരുക്കാൻ എപ്പോഴാച
 യ്ക്കിട്ടുനന്ദൻ ഉറങ്ങി. മിത്രോദയത്തിൽ രാമനും കൃഷ്ണനും അക്രൂരൻ
 കൊണ്ടുവന്ന രഥത്തിൽക്കയറിപ്പുറപ്പെട്ടു. നന്ദാദിഃശാപന്മാർ
 ഗോരസങ്ങളും കയറി ചാടേറി. കൃഷ്ണൻ സന്ദേശംകൊണ്ട് വിര
 ഹാത്തകളായ ഗോപികളുടെ മാനസം തണുപ്പിച്ചു. തേരും ചാടുക
 ളും ഓടിത്തുടങ്ങി. രാമകൃഷ്ണന്മാരും അക്രൂരനും കാളിന്ദീതീരത്തിറ
 ങ്ങി. സഹോദരന്മാർ ഭേഹശുദ്ധിയും ജലപാനവും ചെയ്തു രഥ
 ത്തിൽ വന്നിരുന്നു. തേര തരുക്കായയിൽ ഉറപ്പിച്ചിട്ട് അക്രൂരൻ
 കാളിന്ദീയിൽ ഇറങ്ങി നാരായണമൂലമന്ത്രം ജപിച്ചു മുങ്ങിയപ്പോൾ
 രാമകൃഷ്ണന്മാരെ ജലത്തിൽ കണ്ടു ഭൂമിച്ചു പൊങ്ങിനോക്കി. അ
 പ്പോൾ അവർ ആ രഥത്തിൽതന്നെ മന്ദഹസിച്ചുകാണിരിക്കു
 ന്നതും ആ ഭക്തൻ കണ്ടു. പിറന്നയും അയാൾ മുങ്ങിയപ്പോൾ പാ
 ലാഴിയിൽ അനന്തശയനത്തിൽ പള്ളികൊള്ളുന്ന മഹാവിഷ്ണുവി
 നെ ശംഖചക്രഗദാശാസ്ത്രപാണിയായും, പീതാംബരനായും, വന
 മാലിയായും കണ്ടു ഭക്തിപൂർവ്വം തൊഴുതുനില്ക്കുമ്പോൾ ആ ദിവ്യരൂ
 പം മറഞ്ഞു. അക്രൂരൻ പരിഭ്രമിച്ചു നിഷ്ക്രമിച്ചു പൊങ്ങിനോക്കി
 യപ്പോൾ കൃഷ്ണൻ ആ തേരിൽതന്നെ ഉണ്ട്. അയാൾ കുളിച്ചു സ
 ധ്വായ വാദിച്ചിട്ടു തേരിൽ കയറി. അവർ അപരാഹ്ണത്തിൽ മഥു
 രാപുരിയുടെ അഗ്രഭാഗത്തു ശോഭിക്കുന്ന ഉപവനത്തിൽ ചെന്നു.
 അക്രൂരനെ കൃഷ്ണൻ രാജസന്നിധിയിലേക്ക് അയച്ചു. നന്ദാദികളും
 കംസനെക്കണ്ടു കാഴ്ചയ്ക്കാനായിപ്പോയി.

കഥ നമു—രജകവധം.

അന്നു സായാഹ്നകാലത്തു കൃഷ്ണനും രാമനും വയസ്സുമാരു
 മൊന്നിച്ചു മധുരാപുരികാണാൻ പുറപ്പെട്ടു. രമ്യങ്ങളായ ഹർമ്യങ്ങളെ

ഉൽനിന്നു കാമിനിമാർ ഗോപാലന്മാരുവിനെ നയനങ്ങൾകൊണ്ടു
പാനചെയ്തു മൂലാവിൽ പുഷ്പമാലയങ്ങൾ വാരിയെറിഞ്ഞു. ചേദി
യന്മാർ ഭഗവാൻ ഗന്ധമാല്യാദികൾ കാഴ്ചിച്ചു. ഇങ്ങനെ സന്തു
ഷ്ടന്മാരായി നടക്കുമ്പോൾ ഭുവിനീതനായ ഒരു രജകൻ വസുദാ
ണ്ഡവുമായി വരുന്നതുകണ്ടു ഭാമോദരൻ അവനോടു മുണ്ടുതരാൻ
പറഞ്ഞു—“ഭുഷ്ടകളികളേ! ഭൂതതുപോകുവിൻ. അല്ലെങ്കിൽ നി
ങ്ങൾ വെട്ടുപെട്ടു മരിച്ചുപോകും. രാജഭുവ്യം കൊതിച്ചാൽ പാപ
മുണ്ട്. ഭൂപാലനടുക്കുന്ന മുണ്ട് ഗോപാലനടുക്കാൻ തുടങ്ങിയാൽ
നാശംവരും” എന്നു നിഷ്ണജകൻ ധിക്കാരമായി പറഞ്ഞതുകേട്ട്
ഉത്തമപുരുഷൻ അവനെ ഒന്നടിച്ചു കാലഗൃഹത്തിലേക്ക് അയ
ച്ചു. രജകഭൃത്യന്മാർ ഇതുകണ്ടു കെട്ടുകളിട്ടിട്ട് ഓടിയൊളിച്ചു. നീ
ലാംബരൻ നീലാംബരവും, പീതാംബരൻ പീതാംബരവും മറ്റു
ഗോപന്മാർ അവരവർക്കു ബോധിച്ചു ചേലകളും എടുത്തുടുത്തു—
കംസൻ കഞ്ചുകവേലചെയ്യുന്നവൻ സഞ്ചരിക്കുന്ന രാമകൃഷ്ണാദി
കൾക്കു കഞ്ചുകങ്ങളും തൊപ്പികളും കൊടുത്തു വന്നങ്ങി. കൃഷ്ണൻ
ആ വായകനിൽ കനിഞ്ഞു—സുദാമാവ് സന്തോഷപൂർവ്വം രാമനും
കൃഷ്ണനും ഓരോ മാല കാഴ്ചിച്ചു. അവൻ ഭഗവാൻ നിശ്ചലഭക്തി
യും പ്രദാനചെയ്തു—രാജോചിതങ്ങളായ വസ്ത്രങ്ങളും കഞ്ചുകങ്ങ
ളും ഉണ്ണീപ്പങ്ങളും മാലകളുംധരിച്ച് രാമകൃഷ്ണന്മാർ വിളങ്ങി.

കഥ നന്മ—കുഞ്ജ.

പിന്നെ വയസ്സന്മാരും രാമനൊരാളുമിട്ടു കൃഷ്ണൻ നടക്കു
മ്പോൾ അംഗരാഗം പാത്രത്തിലെടുത്തു കൂനിയെങ്കിലും അതിസു
ന്ദരിയായ ഒരു തരുണി വന്നു. കൃഷ്ണൻ ചോദിച്ചപ്പോൾ ആ ധൈര്യ
രസ്യ സസന്തോഷം അംഗരാഗം കൊടുത്തു. കൂട്ടുകാരോടുകൂടി ഭ
ഗവാൻ കുരിയിട്ടു. ആ ഭക്തപരായണൻ അടുത്തുചെന്നു കുഞ്ജയു
ടെ പാദത്തിൽ ചരണാംബുജം നന്നായ് ചവിട്ടിയുന്നി വലതുകൈ
കൊണ്ടു താടിക്കുപിടിച്ച് വാമകരം മസ്തകത്തിന്റെ പിമ്പുംചെത്തു
പെട്ടന്ന് ഒന്നുയർത്തി. അപ്പോൾ അവൾ വളവുനിവന്ന് സുന്ദരി
മാക്ക് ഒരു സുന്ദരിയായിത്തീർന്നു. ധൈര്യരസ്യ മനോജപൂർവ്വം രാധാ
രമണനെ സ്വഭവനത്തിലേക്കു ക്ഷണിച്ചു. പുറപ്പെട്ട കാര്യം സാ

ധിച്ചിട്ട് ഇനി ഭരണിവസം വരാമെന്നു പറഞ്ഞു കൃഷ്ണൻ അവളെ യാത്രയയച്ചു.

കഥ നമു്—ചാപഭംഗം.

പൗരന്മാരുടെ ഉപായനങ്ങളും പരിഗ്രഹിച്ചു നടന്ന് അവർ യാഗശാലയിൽ ചെന്നു. അവിടെ ഇന്ദ്രധനുസ്സിന്നു സമമായ ഒരു കോടണ്ഡം കണ്ടു. രത്നാംബരാഭരണാദികളെക്കൊണ്ട് അലങ്കരിച്ച ധൂപദീപാദികളാൽ ഉജ്ജ്വലിപ്പിച്ചു പൂജിച്ചുവെച്ചിരിക്കുന്ന ചാപം മുക്കുന്തോറും വാമകരംകൊണ്ടടുത്തു കലയ്ക്കാൻ ഭാവിച്ചപ്പോൾ അതു രണ്ടായി ഒടിഞ്ഞു. ആ നാദംകൊണ്ടു ലോകമുഴുവൻ മുഴങ്ങി. രക്ഷിതന്റെ ഹിംസിച്ച് അവർ ഒടിഞ്ഞവിലുമായി പുത്തുവന്നു—സൂര്യൻ മറഞ്ഞപ്പോൾ ബാലന്മാർ പാദമുഖങ്ങളെ നമിക്കുകയും സന്ധ്യയായ വന്ദിച്ച് ഉണക്കഴിഞ്ഞു പാലംകുടിച്ച് സുഖമായി ഉറങ്ങി.

കഥ നമു്—കവലയാപീഡം.

ദേവകാളരാത്രിയായ ഭഗവാനെ ഭയപ്പെട്ടു മരണനിമിത്തങ്ങൾകണ്ടു സ്വപ്നം കാളരാത്രിയെ കംസൻ ശിവരാത്രിയായി നയിച്ചു. പുലർന്നപ്പോൾ ഭോജരാജൻ മല്ലരംഗം അലങ്കരിപ്പിച്ചു. വാദ്യഘോഷം മുഴങ്ങി. നൃപന്മാരേയും നന്ദാദിഭഗവന്മാരേയും യഥായോഗ്യം സല്ലരിച്ചു മഞ്ചങ്ങളിലിരുത്തിട്ടു സർവ്വവന്ദ്യനായി പരിവാരസേവ്യനായി മരത്രചാമരാദി രാജചിഹ്നങ്ങളും ധരിച്ച് കംസൻ ചാപവും മറച്ചു സുവർണ്ണസിംഹാസനത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്തു. ധീരനായ മുഷ്ടികൻ, ഉഗ്രനായ ചാണൂരൻ, സാരന്മാരായ കൂടൻ, ശലൻ, കോസലൻ തുടങ്ങി വീരന്മാരായ മല്ലന്മാർ ഉപാധ്യായനോടു കൂടി രംഗത്തിൽവന്നു ഭോജശപരനെ വന്ദിച്ചുനിന്നു. നാലഞ്ചു ബാലരും രാമനും കൃഷ്ണനും കോലാഹരലങ്കേട്ട് ഒരുങ്ങി മല്ലരംഗത്തേക്കു ചെന്നപ്പോൾ കംസന്റെ കവലയാപീഡം എന്ന മരിച്ച ആനയെ മാറ്റംമുടക്കി നിർത്തിയിരിക്കുന്നതുകണ്ടു മുക്കുന്തോറും വന്ന മാന്മാർ ഗജപാലനോട് ആജ്ഞാപിച്ചു. വകതിരിവില്ലാത്ത മുട്ടാളൻ കണ്ണനെ പിടിക്കാനായി ഗജത്തെ ഗമിപ്പിച്ചു. മാലോകർ പേടിച്ച് മണ്ടി മുറയിട്ടു. കൃഷ്ണനെ വാരണം പിടിച്ചു. കൃ

ണ്ണൻ വാരണത്തെ പ്രഹരിച്ചു. പിന്നെ നടയ്ക്കുകയ്ക്ക് എത്തിയ കണ്ണനെ കാണാഞ്ഞു ഗജന്ദ്രൻ ശ്രാണത്താലറിഞ്ഞു കോപത്തോടുകൂടി പിടിക്കാൻ തുടങ്ങിയപ്പോൾ ബാലൻ പിന്നിലെത്തി ലംഗുലംഗ്രഹിച്ച് പന്നഗത്തെ ഗരുഡൻ എന്നപോലെ നെടുമിപ്പോലുകൾ വലിച്ചിഴച്ചു. പൂർണ്ണവിദ്യയുടനെ ആന കോപമുഴുത്തു ദോഷം ദോഷം ചീറ്റുകൾ പിടിച്ചു. കൃഷ്ണൻ കത്ത് താഴെ വീണു. ഗജം പലേതവണ കുത്തി. അതെല്ലാം ഭൂമിയിൽ മാത്രമെ കൊണ്ടുപോയി. ആണുപോയ കൊമ്പുകൾ ഉയർത്താൻ ആന വലഞ്ഞു. അവൻ ഏറ്റവും പണിപ്പെട്ടു കൊമ്പുപിടിച്ച് മുകൾനോട്ടം. കണ്ണൻ മലക്കരകൊണ്ടു മന്യകത്തിൽ താടിച്ച്. ഗജം തല്ലുകൊണ്ട് ഏറ്റവും തളന്ന് അല്ലലോടുകൂടി മലമുത്രങ്ങൾ സ്രവിപ്പിച്ചു.

കഥ നന്ദ-ദന്തയുഗം.

ഇനി കൊല്ലണം എന്നൊരു തുറന്നുകൊണ്ടു പിടിച്ചു കവലയാപിടാത്ത കമ്പിടിപ്പിച്ചു കൊമ്പുകൾ രണ്ടിനേയും ഹസ്തങ്ങൾ കൊണ്ടു പിടിച്ചുവലിച്ച് മന്യകത്തിൽ ചവിട്ടിപ്പിരിച്ചപ്പോൾ അവൻ അന്തകൻ്റെ അന്തികത്തിലേക്കു പോയി. ദന്തിപാലനേയും അവൻ്റെ കൂട്ടുകാരെയും കൃഷ്ണൻ ദന്തിദന്തത്താൽ പ്രഹരിച്ചൊടുക്കി.

കഥ നന്ദ-ചാണൂരമുഷ്ടികവധം (മല്ലയുദ്ധം).

ഒരു കൊമ്പു രാമനു നൽകി ഒന്നു തന്റെ തോളിൽവെച്ച് വേപ്പുപാടിഞ്ഞ മുഖത്തോടും പാമ്പുഭൂമിതനായി ബാലനോരോടുകൂടി രംഗം പ്രവേശിച്ചു നന്ദാത്മജനെ മല്ലന്മാർ ഇടിത്തീയെന്നും, അസാരന്മാർ മനുഷ്യാനെന്നും, നാരിമാർ കാമനെന്നും, ഗോപന്മാർ ഗോപാലനെന്നും, ദുഷ്ടഭൂപന്മാർ ശാസനാവെന്നും, നന്ദനും വസുദേവനും ദേവകിയും പുത്രനായ ബാലകൃഷ്ണനെന്നും, കംസൻ അന്തകനെന്നും, കർമ്മികൾ വിരാട്ടനും, ബ്രഹ്മവിത്തുകൾ പരബ്രഹ്മമെന്നും, യദുക്കൾ ദൈവമെന്നും വിചാരിച്ചു. അപ്പോൾ രംഗം മിന്നൽപോലെ പ്രകാശിച്ചു. നഗരവാസികൾ ഭഗവദ്ഭൂപംകണ്ട് തുഷ്ടിപരായ്ക്കാൽ ലീലാവിശേഷങ്ങളെ വണിഞ്ഞു. ഉടൻ ചാണൂ

രാമൻ രാമകൃഷ്ണന്മാരെ ദപന്ദയുദ്ധത്തിന്നു ക്ഷണിച്ചു. രാമൻ മുഷ്ടിക നോട്ടം കൃഷ്ണൻ ചാഞ്ഞരനോട്ടം മല്ലിട്ടു.

“മുഷ്ടിപുരുട്ടിട്ടുമുട്ടിയിടിക്കയും
 മുഷ്ടിയാൽമെയ്‌മേൽപരസ്പരംമുട്ടിയും
 ദുഷ്ടിപുചക്കയുംദന്തംകടിക്കയും
 വെട്ടുമിടിക്കുരൽപോലെശബ്ദിക്കയും
 രഘുരായ്‌ത്തമ്മിൽനഖംകൊണ്ടുമാന്തിയും
 പൊട്ടിയൊലിക്കുന്നുചോരപലവഴി
 തെക്കുംവടക്കുംകിഴക്കുംപടിഞ്ഞാറും
 ദിക്കുകൾനാലിലുംതുങ്ങിക്രമോൽക്രമം
 ഒത്തുപിടിച്ചുമങ്ങുതഹസിക്കയും
 കുത്തിയുംമസ്തകംമുട്ടിച്ചുറിക്കയും
 വാങ്ങിയുംതുങ്ങിയുംചാടിപ്പതിക്കയും
 കാങ്ങിയുംതല്ലിത്തട്ടത്തുതിരിയ്ക്കയും
 അസ്ഥിത്തെരിക്കയുംകുത്തിയമക്കയും
 മസ്തകംകൊണ്ടുടിച്ചുപൽത്തെരിക്കയും
 നിറല്ലടാനിറല്ലടായന്നങ്ങടക്കയും
 ഉല്ലാസമോടുചാവായെന്നരയ്ക്കയും
 കൈകാൽപിടിചൊടിചുങ്ങാനവീഴ്ക്കയും
 മെയ്യുകൊണ്ടുക്കൊടുതങ്ങളിൽമുട്ടിയും
 രഘുരാംസിംഹങ്ങൾപോലുള്ളവുകൾ
 രഘുരാംമത്തഗജങ്ങൾപോലുള്ളവ
 ചിത്തമോദത്തോടുമല്ലപീരന്മാരുട
 മുത്തമരാമകൃഷ്ണന്മാരുമായിട്ടു
 യുദ്ധങ്ങൾചെയ്തുചാലിയൊപ്പിപ്പതി
 നെത്രയുംനമ്മാലരുതെന്നടങ്ങുന്നു”.

രാമൻ ഒടുവിൽ മുഷ്ടിപുരുട്ടി രഘുനായി മുഷ്ടികൾ മറികൾ ഇടിച്ചു. ഇടിയേറാത്ത ആ ദുഷ്ടൻ മരംപൊട്ടി വീഴുന്നതുപോലെ ഭൂമിയിൽ വീണു ചോര ഛർദ്ദിച്ചു മരിച്ചു. മധവന്റെ അംഗഘാതന മേറു ചാഞ്ഞരൻ ധരയിൽ വീണു. കൃഷ്ണനും നിലംപതിച്ചു. ചാ

ണുൻ കൂടിപ്പിടിച്ചു മുക്കുന്റേ മാറിൽ കയറി ആത്തു. കൃഷ്ണൻ ചീറാതെ കിടന്നു പാദങ്ങൾ രണ്ടുപിടിച്ചു ആ മല്ലാനെ മറിച്ചു വീഴ്ത്തി. നന്ദാത്മജൻ ഏഴുനേരം കാലുരണ്ടു പിടിച്ചു, ബാലന്മാർ വടി വീശുന്നതുപോലെ, അവനെ വട്ടംപുഴറി ഭൂമിയിൽ അടിച്ചു. ചാണുരന്റെ ശരീരം ശിഥിലമായി പൊട്ടിത്തെറിച്ചു.

ശ്ലോകം ൩.

നീതപാ മല്ലമഹാസുരൻ യമപുരീം
നിവൃണ്ണ ഭുവ്വാഭിനം
കംസം മഞ്ചഗതം നിപാത്യ തരസാ
പഞ്ചതപമാപദയൻ
താതം മാതരമുഗ്രസേനമപി തം
നിഷ്ഠാചയൻ ബന്ധനാ-
ദ്രാജ്യം തസ്യ ഭിശന്നപാസിതഗുരുഃ
കൃഷ്ണാനിശം പാതു വഃ.

സാരം—മുഷ്ടിയുദ്ധത്തിൽ വിദഗ്ദ്ധനായ മല്ലന്മാർ എന്ന മഹാസുരന്മാരെ യമരാജധാനിയിലേക്കു നയിച്ചിട്ട് (കൊന്നിട്ട്) ഭുവ്വാക്ഷ പറഞ്ഞുകൊണ്ട് മഞ്ചത്തിൽ ഇരിക്കുന്ന കംസനെ സൂക്ഷിച്ചുനോക്കി, താഴെ തള്ളിയിട്ട് ചേഗം പഞ്ചതപത്തെ ഉണ്ടാക്കുന്നവനായി, അച്ഛനായ വസുദേവനേയും മാതാവായ ദേവകിയേയും ആ ഉഗ്രസേനനേയും ബന്ധനത്തിൽനിന്ന് അഴിച്ചു വിടുന്നവനായി, അവൻ (ഉഗ്രസേനൻ) രാജ്യത്തെ ഭാനംചെയ്യുന്നവനായി, ഉപാസിതഗുരുവായ കൃഷ്ണൻ നിങ്ങളെ പാലിക്കട്ടെ.

അർത്ഥം—മല്ലമഹാസുരൻ (മുഷ്ടിയുദ്ധത്തിൽ വിദഗ്ദ്ധനായ മല്ലന്മാർ എന്ന മഹാസുരന്മാരെ) യമപുരീം [യമന്റെ (കാലന്റെ) പുരിയെ (രാജധാനിയെ)] നീതപാ (നയിച്ചിട്ട്) ഭുവ്വാഭിനം (ഭുവ്വാഭിയെ, ഭുവ്വാക്ഷ പറയുന്നവനെ) മഞ്ചഗതം (മഞ്ചത്തിൽ ഗതനായവനെ) കംസം (കംസനെ) നിവൃണ്ണ (നിവൃണ്ണനം ചെയ്തിട്ട്, സൂക്ഷിച്ചുനോക്കിട്ട്) തരസാ (ചേഗത്തിൽ) നിപാത്യ (നിപതിപ്പിച്ചിട്ട്, വീഴ്ത്തിട്ട്) പഞ്ചതപം [പഞ്ചതപത്തെ, മൃതിയെ, മാണത്തെ, (പുഥിവി, അപ്പി, തേജസ്സ്, വായു, ആകാശം എന്ന പഞ്ചഭൂത

ത്തിന്റെ സഞ്ചയംകൊണ്ടുണ്ടായ ശരീരത്തിൽ ഉള്ള ഭൂതങ്ങൾ അഞ്ചും അഞ്ചായിത്തീരുന്ന അവസ്ഥയ്ക്ക് പഞ്ചതപം എന്നു സംജാതം. ആപാദയൻ (ഉണ്ടാക്കുന്നവൻ, ചെയ്യുന്നവൻ) താതം (താതനെ, അച്ഛനെ, വസുദേവനെ) മാതരം (മാതാവിനെ, അമ്മയെ, ദേവകിയെ) തം (അവനെ, കൺസാൻ അച്ഛനെ) ഉഗ്രസേനം (ഉഗ്രസേനനെ) അപി (ഉം) ബന്ധനാൽ (ബന്ധനത്തിൽനിന്ന്) നിർമ്മാചയൻ (നിർമ്മാചിക്കുന്നവൻ, അഴിച്ചുവിടുന്നവൻ) തസ്യ (അവന്റെ, ഉഗ്രസേനന്റെ) രാജ്യം (രാജ്യത്തെ) ദിശൻ (ദാനംചെയ്യുന്നവൻ) ഉപാസിതഗുരുഃ [ഉപാസിക്കപ്പെട്ട ഗുരുവിനോട് (സാന്നിധ്യം) പരിചോട്) കൂടിയവൻ, സാന്നിധ്യമുനിയുടെ ഭവനത്തിൽ ചെന്നുപോയ വിദ്യകളെല്ലാം അഭ്യസിച്ചവൻ എന്നു സാരം] കൃഷ്ണഃ (കൃഷ്ണൻ) വഃ (നിങ്ങളെ) അനിശം (സദാ) പാതു (പാലിക്കട്ടെ).

കഥ നവ്യ—മല്യവധം.

ചാണൂരൻ യമരാജധാനിയിൽ മല്യയുദ്ധത്തിനായി പോയപ്പോൾ ബലഭദ്രൻ വാമകരത്താൽ താഡിച്ചു കൂടൻ എന്ന മല്യനെക്കൊന്നു. ഉടൻ മധവൻ ശലൻ എന്ന മല്യനെ പാദത്താൽ ഹനിച്ചു. ജനാർദ്ദനനും രാമനും ഒരുമിച്ചുപേന്, പോരിനവനു കോസലൻ എന്ന മല്യനെ രണ്ടായിപ്പൊളിച്ചു. ചാണൂരാദി പഞ്ചമല്യന്മാർ മരിച്ചപ്പോൾ മുഷ്ടിയുദ്ധത്തിന് ഒരുങ്ങിനിന്ന മറ്റു മല്യന്മാർ ഓടി കാടുകയറി.

കഥ നവ്യ—ദുഷ്ടാക്ഷ്.

പെരുന്മാർ ചെറുകുടുംബം നന്ദനനനനേയും ബലഭദ്രനേയും ഞ്ഞിച്ചു. കൺസൻ വാദ്യംകേൾക്കിച്ച താമസഭാവത്തോടുകൂടി വിളിച്ചുപാഞ്ഞു — “വസുദേവപുത്രന്മാരായ രാമകൃഷ്ണന്മാരെ നാട്ടിൽനിന്ന് ആട്ടിപ്പാത്താക്കട്ടെ. ഗോപന്മാർക്കുള്ള വസ്തുക്കളെല്ലാം രാജസ്വമാക്കട്ടെ. ദുഷ്ടമുഖിയായ നന്ദഗോപനെ കെട്ടിമുറക്കട്ടെ. നന്ദൻ എന്റെ അച്ഛൻ ഉഗ്രസേനനും വസുദേവനും ബന്ധുവാണ്. ഈ മൂന്നുപേരെയും പിടിച്ചുകെട്ടി കാളിന്ദിയിൽ തള്ളട്ടെ. പ്രതിബന്ധമായ അച്ഛനെ കൊല്ലുകതന്നെവേണം. അതിന് ഒരു ദോഷവും ഇല്ല”.

കഥ ൪൦—കംസനെ വീഴ്ത്തി.

മുകുന്ദൻ കംസന്റെ ദുഷ്ടാക്ഷം പ്രമാണവുമാകേട്ട് അവനെ ഒന്നു സൂക്ഷിച്ചുനോക്കി ആ ഉഗ്രൻ ഇരിക്കുന്ന ഉന്നതമായ മഞ്ചത്തിൽ ഗരുഡനെപ്പോലെ വേഗം ചെന്നു. കൃഷ്ണനെ കണ്ടപ്പോൾ കംസൻ കാലഭയത്തോടെ എഴുന്നേറ്റു വാളും പരിചയും കരസ്ഥമാക്കി പക്ഷി പറക്കുന്നതുപോലെ പൊങ്ങി. എതിർക്കുന്നതിനു മുമ്പ് കൃഷ്ണൻ മാതൃലന്റെ കേൾത്തിൽ പിടിച്ചു. പോവാനായി ഭോജേശ്വരൻ നിന്നു കുതിന്നപ്പോൾ അവനെ ഭാഗിനേയൻ തുംഗമഞ്ചത്തിൽനിന്നു താഴത്തേക്കു തള്ളിവിട്ടു. കംസൻ മല്ലരംഗത്തിൽ മലർന്നിട്ടുവീണു കിടന്നു പിടിച്ചു.

കഥ ൪൧—കംസവധം.

കംസൻ പേടിച്ചു സഭ്രമിച്ചു കൃഷ്ണനെ നോക്കുന്നതിനിടക്ക് സർവ്വാന്തർയ്യാമിയായ ഭഗവാൻ അവന്റെ വക്ഷസ്സിൽ ചാടിവീണു. കൃഷ്ണൻ്റെ വീണപ്പോഴേ കംസൻ മരിച്ചു. കംസാരി കംസന്റെ പാദപിടിച്ച് ആ ശരീരത്തെ ആ രംഗത്തിൽ വലിച്ചിഴച്ചു. ബലഭദ്രൻ സ്നേഹപൂർവ്വം കൃഷ്ണനെ തലോടിത്തഴുകി. സർവ്വഭാ ഭീതിയോടുകൂടി നാരായണനെ ചിന്തിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന കംസൻ വിഷ്ണുസാരൂപം ലഭിച്ചു. അപ്പോൾ കംസന്റെ എട്ടു സഹോദരന്മാർ പോരിനണഞ്ഞു. അവരെ രാമൻ പരിഹസിക്കൊണ്ടു തല്ലിക്കൊന്നു. ഭർതൃമരണത്താൽ ദുഃഖിതകളായി രംഗം പ്രവേശിച്ച അന്തഃപുരസ്ത്രീകളു അനന്തയിച്ചു തെളിയിച്ച് പറഞ്ഞയച്ചിട്ടു കൃഷ്ണൻ സംസ്കാരം ആദിയായ കർമ്മങ്ങൾ എല്ലാം വൈദിയന്മാരോടൊന്നു ചെയ്യിച്ചു.

കഥ ൪൨—അഴിച്ചുവിട്ടു.

ബന്ധുവില്ലാത്തവർക്കു ബന്ധുവായ കൃഷ്ണനും രാമനും വേഗം ഒന്നിച്ചുചെന്നു ബന്ധനത്തിൽ കിടക്കുന്ന അച്ഛനേയും (വസുദേവനേയും) അമ്മയേയും (ദേവകിയേയും) മോചിപ്പിച്ച് ഈശ്വരബലിയോടുകൂടിനിന്ന ആ പുണ്യാത്മാക്കളെ മായക്കൊണ്ടു മോഹിപ്പിച്ചു. മാതാപിതാക്കന്മാർ കുമാരന്മാരെ ആശ്വേഷിച്ചു മടിയിൽ ഇരുത്തി ഹർഷശ്രോതൃക്കളാൽ അഭിഷേകംചെയ്തു. ബാലന്മാർ മാതാപിതാക്കന്മാരെ ആശ്വസിപ്പിച്ചു.

കഥ ൪൩—രാജ്യാപ്തം.

പിന്നെ രാമകൃഷ്ണന്മാർ ചെന്ന് ആ ഉഗ്രസേനാന അഴിച്ചു വിട്ട യദരാജനായി അഭിഷേകം ചെയ്തു. മാതാമഹനെ പ്രസാദിപ്പിക്കാനായി കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു—“ഞങ്ങൾ ഭവാനെ ഭൂതൃന്മാരാണ്. മാതാമഹൻതന്നെ രാജ്യംഭരിക്കണം. അവിടുത്തെ ആയുധങ്ങളെ ന്തായാലും ഞങ്ങൾ നടത്താം. യയാതിശാപത്താൽ യദുക്കൾക്കു രാജ്യാവകാശം ഇല്ലയോ. യദരാജനായ അന്യേക്കു മറ്റു രാജാക്കൾ തിരതരം”. അന്ധകർ, വൃഷ്ണികൾ ആദിയായി യദുവംശത്തിൽ പെട്ടവരെ—കംസാനപ്തപ്പെട്ട വിദേശങ്ങളിൽപോയി പാത്തിരുന്നവരേയും വരുത്തി—സുഖമായി പാപ്പിച്ചു—രാമകൃഷ്ണന്മാർ നന്ദനെ വന്ദിച്ചു പ്രസാദിപ്പിച്ചു ശകടങ്ങളിൽ നിറച്ചു പൊന്നും പണവും വസ്ത്രങ്ങളും രത്നങ്ങളും നിക്ഷേപിച്ചു ഗോപന്മാരേയും തൃപ്തിപ്പെടുത്തി ഗോപനാഥനേയും കൂട്ടരേയും “യദുപുഷ്ടിവരുത്തിട്ടു ഞങ്ങൾ വരാം” എന്നു പറഞ്ഞു വ്രജത്തിലേക്ക് അയച്ചു—പിന്നെ വസുദേവൻ നന്ദനന്മാർക്കു ഗർഭമുനിയായാക്കാണ്ട് ഉപനയനാദികൾക്കു മേൽ ചെയ്യിച്ചു. വേദിയന്മാർക്കു ലക്ഷം പശുക്കളെ മഥുരേശൻ ദാനം ചെയ്തു.

കഥ ൪൪—ഗുരുക്കുലവാസം.

അക്കാലത്തു രാമകൃഷ്ണന്മാർ ഗുഹാജന്തയാൽ ബ്രഹ്മചര്യം സ്വീകരിച്ച് കാര്യമായ സാന്നിധ്യവുമായ ഗുരുവായി വരിച്ച് അദ്ദേഹത്തെ ശുശ്രൂഷാദികളാൽ പ്രസാദിപ്പിച്ചു വേദങ്ങൾ, അംഗങ്ങൾ, വിജ്ഞാനശാസ്ത്രങ്ങൾ, ചേദാന്തസാരധർമ്മങ്ങൾ, ഇതിഹാസപുരാണങ്ങൾ, ധനുർവ്വേദം, സൂത്രകൃതം ഇവ അഭ്യസിച്ചു. സാന്നിധ്യ സർവ്വജ്ഞരെ സർവ്വവും നിഷ്പ്രയാസം പഠിപ്പിച്ചു. ദിവ്യന്മാരായ ശിഷ്യന്മാർക്കു കലാവിദ്യകളെല്ലാം ഗുരു യഥാക്രമം ഉപദേശിച്ചു. അപ്പത്തുനാലുദിവസംകൊണ്ടു രാമകൃഷ്ണന്മാർ സകല വിദ്യകളും ധരിച്ചു എന്നു നാരായണീയത്തിൽ കാണുന്നു.

ഘോഷം.

ഹതപാ പഞ്ചജനം, മുതഞ്ച ഗുരവേ

ഭൂതാ സുതം, മാഗധം

ജിതപാ, തൗ ച സുഗാലകാലയവനൗ

ഹതപാ ച, നിമ്മോക്ഷയൻ

പാതാളാമൃദുകന്ദമാന്തു, മഹിഷീ

രഘു സുശൻ പാണിനാ

തം ഹംസം ഡിഭകം നിഹത്യ മുദിതഃ

കൃഷ്ണാനിശം പാതു വഃ.

സാരം—പഞ്ചജനനെ ഹനിച്ചിട്ട്, ഗുരുവിന്നു മരിച്ചുപോയ സുതനെ ഭാനുചെയ്തിട്ട്, മഗധവംശരാജനായ ജരാസന്ധനെ ജയിച്ചിട്ട്, ആ സുഗാലകാലയവനന്മാരെ ഹനിച്ചിട്ട്, പാതാളത്തിൽനിന്ന് മൃദുകന്ദൻ എന്ന രാജാവിനെ വേഗം നിമ്മോചിക്കുന്നവനായിട്ട്, എട്ടു ഭായ്മാരെ വിവാഹംചെയ്യുന്നവനായിട്ട്, ആ ഹംസനേയും ഡിഭകനേയും ഹനിച്ചിട്ട് മുദിതനായ കൃഷ്ണൻ നിങ്ങളെ പാലിക്കട്ടെ.

അർത്ഥം—പഞ്ചജനം (പഞ്ചജനൻ എന്നവനെ) ഹതപാ (ഹനിച്ചിട്ട്, കൊന്നിട്ട്) മുതം (മുതനെ, മരിച്ചവനെ) ച (ഉം) സുതം (സുതനെ, മകനെ) ഗുരവേ (ഗുരുവിന്ന്, സാദീപനിക്കു) ഭൂതാ (ഭാനുചെയ്തിട്ട്) മാഗധം (മാഗധനെ, മഗധരാജ്യത്തെ രാജാവായ ജരാസന്ധനെ) ജിതപാ (ജയിച്ചിട്ട്) ച (ഉം) തൗ (അവർ രണ്ടുപേരെ) സുഗാലകാലയവനൗ (സുഗാലകാലയവനന്മാരെ, ആ രണ്ടുപേരേയും) ഹതപാ (ഹനിച്ചിട്ട്) പാതാളാൽ (പാതാളത്തിൽനിന്നു) മൃദുകന്ദം (മൃദുകന്ദനെ) ആന്തു (വേഗം) നിമ്മോക്ഷയൻ (നിമ്മോചിക്കുന്നവൻ, മോക്ഷം കൊടുക്കുന്നവൻ) അഘു (എട്ടു) മഹിഷീഃ (മഹിഷികളെ, ഭായ്മാരെ) പാണിനാ (പാണികൊണ്ടു, കൊക്കകൊണ്ട്) സുശൻ (സൂരിക്കുന്നവൻ, പാണിഗ്രഹണം ചെയ്യുന്നവൻ) തം (അവനെ) ഹംസം (ഹംസനെ) ഡിഭകം (ഡിഭകനെ) നിഹത്യ (നിഹനിച്ചിട്ട്, ഹനിച്ചിട്ട്) മുദിതഃ (മുദിതൻ, മോ

ദിച്ചവൻ) ആയ കൃഷ്ണൻ (കൃഷ്ണൻ) വഴി (നിങ്ങളെ) അനിശം (സഭാ) പാത്ര (പാലിക്കട്ടെ).

കഥ രഥപഞ്ചജനവധം.

“മൂന്നു പ്രഭാസതീർത്ഥത്തിൽ കുളിക്കുമ്പോൾ കാണാതായ നന്ദനനെ തേടിക്കൊണ്ടുതന്നതിനിടെ നിങ്ങൾ എനിക്ക് ഒന്നും ചെയ്യാനില്ല” എന്നു സാദീപനി പറഞ്ഞതുകേട്ട രാമകൃഷ്ണന്മാർ തേരേരി സമുദ്രതീരത്തു ചെന്നുനിന്നപ്പോൾ വന്നു വണങ്ങിയ വരുണനോടു ഗുരുപുത്രനെ തരുവാൻ വാസുദേവൻ അപേക്ഷിച്ചു. “ശംഖത്രപംധരിച്ച് എന്റെ ജലത്തിൽ വസിക്കുന്ന പഞ്ചജനൻ എന്ന അസുരനാണ് ഗുരുപുത്രനെ വഞ്ചിച്ചത്” എന്നു വരുണവാക്യത്തെ ആധാരമാക്കി അംഭസ്സിൽ മുങ്ങിച്ചെന്നു ദേവകീപുത്രൻ അവനെ കൊന്നു. ശംഖത്തിൽ ഗുരുസുതനെ കണ്ടില്ല. പഞ്ചജനന്റെ ഭേഹത്തിൽനിന്ന ലഭിക്കയാൽ പാഞ്ചജന്യം എന്നു പ്രസിദ്ധമായ ശംഖം എടുത്തു വിളിച്ചുകൊണ്ട് സോദരയുക്തരായ കൃഷ്ണൻ മടങ്ങിവന്നു.

കഥ രഥ—ഗുരുഭക്ഷിണം.

പിന്നെ പാഞ്ചജന്യം മുഴക്കിക്കൊണ്ടു കൃഷ്ണൻ രാമനോടുകൂടി രഥമേറി കാലപുരത്തിലെത്തി. അപ്പോൾ കാലഭൂതന്മാർ ഭ്രമിച്ചു. ശംഖധരനി യമപുരിയെ കീഴ്മേൽ മറിച്ചു. കാലൻ ഭഗവൽപാദത്തിൽവീണു വണങ്ങി ഗുരുസുതനെ കണ്ടുവെച്ചു. സത്യസപത്രപൻ യമധർമ്മനെ അനുഗ്രഹിച്ചിട്ടു ഭൂമിയിൽവന്നു ബാലനെ സാദീപനിക്കു നൽകി രാജധാനിയിൽച്ചെന്നു മാതാപിതാക്കന്മാരേയും ഗുരുജനങ്ങളേയും വണങ്ങി. എല്ലാവരും സുഖമായി പാത്രം—ഗോപിന്ദൻ ഇങ്ങനെ മധുരയിൽ പാർക്കുന്ന കാലത്തു ഭക്താത്മനായ ഉദ്ധവനെ ഗോപികളുടെ അല്പൽതീക്കാരായി ഗോപവാടത്തിലേക്കയച്ചു. ഗോപീജനത്തിന്റെ ഭക്തിയും ശുദ്ധിയും കണ്ടു തെളിഞ്ഞ് ഉദ്ധവൻ അവരെ സമ്ഭാഷണം വന്ദിച്ചു. കൃഷ്ണസന്ദേശവും ഗ്രഹിപ്പിച്ചു തിരിച്ചുവന്നു വസ്തുതയെല്ലാം ഭഗവാനോടു പറഞ്ഞു—ഒരുദിവസം കൃഷ്ണൻ ഉദ്ധവനോടുകൂടി അംഗരാഗംകൊടുത്ത സൈരന്ധ്രിയുടെ മന്ദിരത്തിൽചെന്നു സല്ലാരമേറ്റ് അവളു

ടെ കാമിതാ പൂരിപ്പിച്ച് അവൾക്ക് ഉപശ്ലാകൻ എന്ന ഒരു പുത്രനെയും പ്രദാനം ചെയ്തു. കാലാന്തരത്തിൽ ഈ ഉപശ്ലാകൻ സാംഖ്യശാസ്ത്രാചാര്യനായിത്തീർന്നു—രാമനും കൃഷ്ണനും ഉഭയനുംകൂടി ഒരുദിവസം അശ്വരത്നൻ ഭവനത്തിൽചെന്നു സപത്ന സപീകരിച്ച് ആ ഭക്തനെ അനുഗ്രഹിച്ചു. പാണ്ഡവന്മാരുടെ വർത്തമാനം അറിഞ്ഞുവരുന്നതിനായി കൃഷ്ണൻ അശ്വരത്നനെ ഹാസ്തിനപുരത്തേക്ക് അയച്ചു. അയാൾ അവിടെ ചെന്നു കുന്തിയെയും, ഭീഷ്മാദികളേയും ധൃതരാഷ്ട്രനെയും മറ്റും കണ്ട് എന്താനും ദിവസം അവിടെത്താമസിച്ച് കാഴ്ചമല്ലാം ഗ്രഹിച്ച് ഒരു ഉത്തമഭൂതന്റെ നിലയിൽ കുരുരാജനു ചേണ്ട ഉപദേശവും നൽകി തിരിച്ചുവന്നു മാധവരാമന്മാരെ വൃത്താന്തം വഴിപോലെ അറിയിച്ചു.

കഥ ര്ചെ—മാഗധയുദ്ധം.

കംസഭായുദ്ധമായ അസ്മിയും പ്രാസ്മിയും മഗധരാജ്യത്തുചെന്ന് അച്ഛനായ ജരാസുതനോടു സങ്കടം പാഞ്ഞതുകേട്ടു കോപിച്ചു ചേഗം യുദ്ധത്തിനൊരുങ്ങി. ഇരുപട്ടന്താരായിരത്തി എണ്ണൂറി എഴുപത് (21, 870) ആനയും, അത്രയും തേരും, തേരിന്റെ മൂന്നു ഗുണം കുതിരയും, അഞ്ചുഗുണം ആടും ചേരുന്ന സേനക്ക് ഒരു അക്ഷൗഹിനി എന്നു പറയുന്നു. ഇങ്ങനെ ഇരുപത്തുമൂന്ന് (൨൩) അക്ഷൗഹിനികൂടി ആനകപടഹാദിവാദ്യഘോഷങ്ങളോടുകൂടി മാനിയായ മായാധൻ ബഹുഭൂപാലയുക്തനായി പുറപ്പെട്ടു സമുദ്രംപോലെ മധുരപുരിയെ വളഞ്ഞു. സാലപൻ, കലിംഗൻ, ചേകിതാനൻ, ദന്തചക്രൻ, വിഷ്ണുമൻ, ഉലൂകൻ, ശൈബ്യൻ, ദുർമ്മദൻ തുടങ്ങിയ ഭൂപതികൾ പൂർവ്വദോരത്തിലും, വിന്ദൻ, അനുവിന്ദൻ, നരകൻ, വിരാടൻ, ഏകലപ്യൻ, ബാൽഹികൻ, ആദിയായവർ ദക്ഷിണദോരത്തിലും, പൌണ്ഡ്രകൻ, ബൃഹൽക്ഷത്രൻ, ശല്യൻ, യുധാജിത്ത്, ഭൂരിശ്രവാ, രഥി, ദ്രുപദൻ തുടങ്ങിയവർ സൈന്യസമേതം പശ്ചിമദോരത്തിലും, ദ്രുപദൻ, ശിശുപാലൻ, ത്രിശത്തൻ, ജയദ്രഥൻ, ശകുനി, സോമദത്തൻ, കണിദൻ, ജരാസന്ധൻ ഇവാരല്ലാവരും ഉത്തരദോരത്തിലും യുദ്ധസന്നദ്ധരായി വന്നതിന്ന് സിംഹനാദവും, ശംഖധവനിയും ഭേരീരചവും മുഴക്കി.

അപ്പോൾ അംബരത്തിൽനിന്ന് തേക്കും ചക്രാദ്രായുധങ്ങളും വന്നു തുടങ്ങി യദുരാജന്റെ ആജ്ഞാനുസരിച്ച രാമകൃഷ്ണന്മാർ രഥത്തിൽ കയറി. യാദവന്മാരും യുദ്ധത്തിനായി പുറപ്പെട്ടു. കൃതവർമ്മയും, ഉദ്ധവനും, കൃഷ്ണനും പൂർവ്വദോരത്തിൽക്കൂടെയും ഉഗ്രസേനൻ, പൃഥ്വ, വിപ്രഥ്വ, സുദാമാവ്, കൃഷ്ണൻ എന്നിവർ ഭക്ഷിണദോരത്തിൽക്കൂടെയും സാത്യകി, ഗദൻ, പ്രസേനൻ, അപ്രൂരൻ, കൃഷ്ണൻ ആദിയായവർ പശ്ചിമദോരത്തിൽക്കൂടെയും ഭാസ്കരനായ കന്തനായ കൃഷ്ണൻ പാണ്ഡുജന്യം മുഴക്കി ഉത്തരദോരത്തിൽക്കൂടെയും സസൈന്യരായി പുറത്തുവന്നു ശത്രുക്കളോടൊരുമിട്ടു. ഏകനായും ബഹുപായും ഇരിക്കുന്ന മായാമയനായ കൃഷ്ണൻ നാലു ഗോപുരദോരത്തിൽക്കൂടെയും ഒരുകാലത്ത് നാലായി പുറപ്പെട്ടതിൽ അത്തുതപ്പെടാനില്ലല്ലോ. നാലു ഗോപുരദോരത്തിലുനിന്ന് യദുസേനൻ നാലട്ടഭിപ്രസം ഒരുപാലെ ജയഃമാ അപജയഃമാ ഇല്ലാതെ യുദ്ധംചെയ്തു. ശിശുപാലനും കൃഷ്ണനും തമ്മിലും, മാഗധനും രാമനും തമ്മിലും പെരിയ സമരങ്ങൾ നടന്നു. ഭിഷകളും സൂര്യനും ഭൂരണക്കൾകൊണ്ടു മാഞ്ഞു. യദുസൈന്യം ശത്രുസേനയുടെ അസ്രവർഷങ്ങളാലും ശത്രുപാതങ്ങളാലും പീഡിക്കുന്നതു കണ്ട് രാമകൃഷ്ണന്മാർ ഭയങ്കരമായ യുദ്ധമാരംഭിച്ചു. ഭഗവാന്റെ പാണ്ഡുജന്യധർമ്മിയും, സുദർശനത്തിന്റെ പതനവുമാകൊണ്ട് ശത്രുസേനകൾ വിറച്ചു. ഭടന്മാരുടെ സംഖ്യകളും പ്രതിനിമിഷം ചുരുങ്ങിത്തുടങ്ങി. ചൈത്രനോടതിർത്തപ്പോൾ കൃഷ്ണൻ മുപ്പതു റൂപന്മാരെ ഒരുമിച്ചു കൊന്നു. വില്പ്, ശരം, വാള്, ശതല്ലി, പരിഘം, ഗദ, വേല, ചുരിക, ചക്രം, കുന്തം, മുസലം, മുതലായ ആയുധങ്ങൾകൊണ്ടു യുദ്ധംചെയ്യുന്ന ശത്രുക്കളെ കൃഷ്ണൻ പ്രതിഷ്ഠണം ശതങ്ങളായും സഹസ്രങ്ങളായും കൊന്നുകൊണ്ട് ഒടുക്കി. സൈന്യനാശംകണ്ടു കോപിച്ച ജരാസുതൻ രാമനുമായി ഗദായുദ്ധംതുടങ്ങി. രണ്ടുപേരുടെയും അത്യാസശക്തിയും, ശരീരശക്തിയും കണ്ട് എല്ലാവരും അത്തുതപ്പെട്ടു. മാഗധൻ രാമന്റെ മാറത്ത് ഒടുവിൽ ആഞ്ഞടിച്ചു. രാമൻ അതു തട്ടി ഗദ ഭൂമി തെറിപ്പിച്ചു. ഉടൻ ജരാസുതൻ വില്ലെടുത്തു ശരങ്ങൾ തൂകി. രാമൻ സീരത്താൽ രഥമടിച്ചുപൊടിച്ച് മാഗ

ധനെ പിടിച്ചുകെട്ടി കൊല്ലാൻ തുടങ്ങിയപ്പോൾ—“ജ്യേഷ്ഠ! മാഗധനെ കൊല്ലാതെ വിട്ടയച്ചാൽ ഇനി സൈന്യം ശേഖരിച്ചുകൊണ്ടു വരും. ദുഷ്ടന്മാരെ കൊന്ന ഭൂമീഭാരം തീർക്കാം”— എന്ന കൃഷ്ണന്റെ വാക്കുകേട്ട് സീരി അവനെ കെട്ടയച്ചുവിട്ടു. മാഗധൻ മാനം കെട്ട് ഓടിപ്പോയി. ഇരുപത്തുമൂന്ന് അഷ്ടാഹിണിയും വീരസ്വർഗ്ഗം ഗമിച്ചു. ചേകിത്താനൻ, വിരാടൻ, ദ്രുപദൻ തുടങ്ങിയ നൃപന്മാർ മാഗധൻ നിമിത്തം തങ്ങൾ യദുക്കൾക്ക് ശത്രുക്കളായിത്തീർന്നപ്പോഴൊക്കെ എന്നു പശ്ചാത്തപിച്ചു മാനംകെട്ട് സ്വരാജ്യങ്ങളിലേക്കു പോയി. വിജയശ്രീയാൽ ആലിംഗിതനായ യദുക്കൾ സുഖമായിപ്പോർത്തു.

പിന്നെയും മൂന്നാംമാസത്തിൽ ഒരു ദിവസം പ്രഭാതസമയത്ത് മാഗധൻ ഇരുപത്തുമൂന്ന് അഷ്ടാഹിണിയും ശേഖരിച്ച്, മാത്സ്യൻ, മാളവൻ, ചേലീശൻ, കുരു, പാണ്ഡവൻ, കേരളൻ, കുന്തളൻ, അവന്തീശൻ, കാശിരാജൻ, ഗാന്ധാരൻ, സുഞ്ജയൻ, കലിംഗൻ, കേകയൻ, ആനന്തൻ, ദശാർണ്ണൻ, അംഗൻ, സൈന്ധവൻ, ത്രിശന്തൻ തുടങ്ങിയ നൃപന്മാരോടുകൂടി യുദ്ധത്തിനായി വന്നു. സാത്വകി ഘോരസമരംചെയ്ത് അവരുടെ ധനം, ചതുരംഗസേന ഇവയെ അടക്കി യദുരാജനു കാഴ്ചവെച്ചു. യദുസേനയോടുകൂടിയെന്ന് രാമകൃഷ്ണന്മാർ എതിർത്ത ശത്രുസൈന്യത്തെ മുഴുവൻ ഒടുക്കി. ബലഭദ്രൻ ജരാസന്ധനെ പിടിച്ചു നല്ലവണ്ണം മട്ടിച്ചുയച്ചു.

ജരാസന്ധൻ ശോണിതപുരത്തുചെന്ന് ബലിപുത്രനായ ബാണനെ ശരണം പ്രാപിച്ചു. ആ അസുരന്ത്രൻ സന്തോഷിച്ച് അരപതിനായിരം ആനകളെയും ഒരുലക്ഷം രഥത്തെയും രണ്ടുലക്ഷം അശ്വങ്ങളെയും, രണവിദഗ്ദ്ധന്മാരായി ഭയങ്കരനായ മൂന്നു് അസുരന്മാരെയും യുദ്ധസാമഗ്രികളേയും ഭണ്ഡാരത്തെയും കർമ്മസമീപനായ കുമാരസ്വകൃപകണ്ണന്മാരെയും അസംഖ്യം സേനയേയും മാഗധനു കൊടുത്തു. ജരാസന്ധൻ ബലസമേതം മുപ്പതാംദിവസം മൂന്നാമതും മധുരയെ വളഞ്ഞു. യദുസേന എതിരിട്ടു. സാത്വകി കുമാരസ്വനോടു പിണങ്ങി അയാളെ പലായനം ചെയ്യിച്ചു. ഇതു

കണ്ടു കോപിച്ചു കൂപകണ്ഠൻ കൃതചർമ്മാവിനോട് ഏറ്റം. എന്നാൽ ആ അസുരനും പരാജിതനായി, ബാണമന്ത്രികൾ കൊണ്ടുവന്ന പടയിൽ അധികഭാഗവും നശിച്ചു. ശേഷിച്ച സേനയോടുകൂടി മന്ത്രിമാർ മാഗധനെ ഉപേക്ഷിച്ചു ശോണിതപുരത്തേക്കു മടങ്ങിയപ്പോൾ. ജരാസന്ധനും ബലഭദ്രനും തമ്മിൽ കേശാഭിപാദനവും പാദാഭിക്ഷോഭനവും അടിച്ചു. ഒടുവിൽ രാമൻ മാഗധന്റെ തലയ്ക്കു തല്ലാൻ തുടങ്ങിയപ്പോൾ “കൊല്ലരുത്” എന്ന് അശരീരികളോട് രോഹിണീനന്ദനൻ യുദ്ധഭൂമിയിൽനിന്നു പോയി. ജരാസന്ധൻ വിജയഭാവത്തിൽ തിരിച്ചുപോയി സ്വപുരാ പ്രാപിച്ചു. കൃഷ്ണൻ ദുഷ്ടനാരായ അനവധി രാജാക്കളേയും സൈന്യത്തെയും ഹനിച്ചു.

കഥ രവ്യ—സുഗാലവധം.

രാമകൃഷ്ണന്മാർ ഒരിക്കൽ ഗോമന്തപർവ്വതം കാണാനിച്ഛിച്ചു മധുരയിൽനിന്നു ഭക്ഷണമുഖമായി പുറപ്പെട്ട് യമുന കടന്നുചെന്നപ്പോൾ ഒരു വനത്തിൽ ഇരുന്ന തപസ്സുചെയ്യുന്ന ജാമദഗ്ന്യനെ കണ്ടു വന്ദിച്ചു അനുഗ്രഹംവാങ്ങി കരവീരരാജ്യത്ത് എത്തി ശംഖം മുഴക്കിയതു കേട്ടു മദിച്ചുപുളച്ചു കോപിച്ചു സുഗാലവാസുദേവൻ സസൈന്യനായി വന്നു രോഹിണീസുതനോടും ദേവകീപുത്രനോടും എതിരിട്ടു. സഹോദരന്മാർ ആദ്യം സൈന്യത്തെ മുഴുവൻ മുടിച്ചു. വാസുദേവൻ സുഗാലവാസുദേവന്റെ ശിരസ്സും കിരീടവുംകൂടി ചക്രംകൊണ്ടു മുറിച്ചു ഭൂമിയിലിട്ടു. രാമകൃഷ്ണന്മാർ ഭണ്ഡാരം മുഴുവൻ മധുരയ്ക്കയച്ചു—ചെമ്പകം, അശോകം, കടമ്പ്, ഈന്തൽ, ക്രമുകം, പുന്നാഗം ഇത്യാദി വൃക്ഷങ്ങളാലും, ലതാവിശേഷങ്ങളാലും, കദളീപനങ്ങളാലും, കോകിലാദിപക്ഷികളുടെ കൂജിതങ്ങളാലും, നിമ്ബപനദികളാലും ശോഭിതമായ ഗോമന്തപർവ്വതത്തെയും, ആ ഗിരിയുടെ മുകളിൽ ശിഖയായി വിളങ്ങുന്ന പ്രവർണ്ണം എന്ന കൊടുമുടിയെയും രാമകൃഷ്ണന്മാർ സന്തോഷപൂർവ്വം സന്ദർശിച്ചിട്ടു കരവീരത്തിൽവന്നു നാലുമാസം പാത്ത് അവിടുത്തെ ഭരണം ശരിയാക്കി മഹാസേനയോടുകൂടി മധുരയിൽ വന്നു.

കഥ രവ്യ—യവനവധം.

വാസുദേവൻ സുഗാലവാസുദേവനെ വധിച്ചതിന്റെ കേര

പിച്ച് മാഗധൻ ബഹുഃസനായുക്തനായി മധുരയിൽവന്ന് ഏഴുദി
 വസം മാധവരാജനോടോടൊരു യുദ്ധം ചെയ്തു ഒടുവിൽ തോറ്റുമണ്ടി.
 ഇങ്ങനെ പതിനേഴുതവണ ജരാസുതൻ കൊണ്ടുവന്ന അക്ഷൗഹി
 ണികളെ എല്ലാം രാമകൃഷ്ണാദികൾ അന്നന്നായി കൊന്നൊടുക്കി. ദി
 ഷ്ടന്മാരായ അസംഖ്യം ജനങ്ങളുടെ മരണംമൂലം ഭൂമിയുടെ ഭാരവു
 മൊട്ടു ശമിച്ചു—പടിഞ്ഞാറേക്കടലിൽ ആനന്തന്റെ വകയായി
 കുശസ്ഥലി എന്ന ദ്വീപ് വരുണൻ മുക്കിയിട്ടിരുന്നത് ആ ജലം
 ധിപതിയോടുവാങ്ങി കൃഷ്ണൻ വിശ്വകർമ്മാവിനേക്കൊണ്ട് അതിവി
 രോഷമായ ഒരു പുരി നിർമ്മിച്ചു. ഏഴുമതിലും ഇരുപത്തൊട്ടു ഗോ
 പുരവും, അസംഖ്യം ഗൃഹങ്ങളും, രഥാഹർമ്മ്യങ്ങളും, പ്രാമണ്യോല
 യങ്ങൾ, ദേവാലയങ്ങൾ ആദിയായവയും, അന്ധകർ, വൃഷ്ണികൾ
 തുടങ്ങി എട്ടുവർഗ്ഗത്തിൽപ്പെട്ട യദുക്കൾക്ക് എല്ലാവർക്കും അധിവ
 സിക്കാൻ ആവശ്യമുള്ള സന്തങ്ങളും, രത്നുകൾ, ആപണങ്ങൾ,
 മുതലായവയും ഉണ്ടാക്കിച്ച് മധുരയിൽ പാർത്തിരുന്ന സ്രീബാല
 വൃദ്ധാവധി സമസ്തലോകരേയും രാമകൃഷ്ണന്മാർ ഭാരകഎന്ന നാമം
 കല്പിച്ച നവ്യദ്വീപത്തിൽ പാർപ്പിച്ചു. അവിടെ ചെന്നു ചേരുന്ന
 തിനു യോജനായതമായ ഒരു സേതു ജലധിയിൽ മുങ്ങിക്കിടക്കുന്ന
 ണ്ട്. ശത്രുക്കൾ വന്നാൽ ഈ സേതുവിൽക്കൂടെ കടക്കാൻ നിവൃത്തി
 യില്ല. വരുണൻ മിത്രങ്ങൾക്കു വഴികൊടുക്കു. സകല സുഖസമൃ
 ധവും, പ്രകൃതിരാമണീയകവും ആയ ഭാരകയിൽ ഭഗവാൻ സ്വ
 സ്തവാസനൈശ്വര്യമുണ്ടാക്കി—ജരാസുതൻ പതിനെട്ടാമതും അസം
 ഖ്യം സേനകളുമായി മധുരയിലേക്കു യുദ്ധത്തിനു പുറപ്പെട്ടപ്പോൾ
 സഹായിക്കാനായി യവനനും മേഘപുഷ്പത്തോട് ഒന്നിച്ചുവന്നു.
 നിരായുധനായി സഭാമദ്ധ്യത്തിൽ നില്ക്കുന്ന കൃഷ്ണനെ കണ്ടിട്ട് യവ
 നൻ ആയുധമില്ലാതെ പോരിനടുത്തു. മാധവൻ പലായനം ചെയ്
 യു. യവനരാജൻ അനുധാവനം ചെയ്തു. കണ്ടുകണ്ട്, അടുത്തടുത്ത്,
 കിട്ടികിട്ടിയില്ല; എന്ന മട്ടിൽ ഓടിയ മുക്കുനനെ ഒരിടത്തും കാണാ
 തെ ഒരു ഗുഹയിൽ കടന്നു ചെന്നുനോക്കിയപ്പോൾ ഒരാൾ അവി
 ടെ കിടന്നുറങ്ങുന്നതുകണ്ട്, കൃഷ്ണനാണെന്നു വിചാരിച്ച് യവനൻ
 വാങ്ങിനിന്ന് അവനെ ഒന്നു ചവിട്ടി. ചവിട്ടുകൊണ്ടു ഞെട്ടി അ

യാർ ഉണർന്നിരുന്നു ഭൂമിയിൽ കണ്ണുരണ്ടും മിഴിച്ചു കോപിച്ചു യവനനെ നോക്കി. അപ്പോൾ യവനൻ നേത്രാഗ്നിയിൽ ഭ്രമിച്ചു.

കഥ ൨൦—മുചുകുന്ദമോക്ഷം.

മാന്ധാതാവെന്ന മഹീപതിയുടെ പുത്രനായ മുചുകുന്ദൻ ദേവലോകത്തു ചെന്നു ഏറിയോരു കാലം ദേവദൈവരികളോടു യുദ്ധം ചെയ്ത് അവരെ ഒട്ടക്കി സ്വർഗ്ഗത്തു വാണു. പിന്നെ ഉമാമഹേശ്വരന്മാരുടെ പുത്രനായ കുമാരൻ സേനാപതി ആയപ്പോൾ ഇന്ദ്രനോടു അനുജന്തയും വരവും വാങ്ങി മുചുകുന്ദൻ വളരെക്കാലം ഉറങ്ങാതിരുന്നതുകൊണ്ട് ആ ഗുഹയിൽ വന്ന് ഒരു ഭീഷ്മനിദ്രയെ വരിച്ചു. നിദ്രാഭംഗം ചെയ്യുന്നവനെ മുചുകുന്ദൻ നോക്കുമ്പോൾ അവൻ ഭസ്മമാകും എന്നായിരുന്നു ഇന്ദ്രൻ കൊടുത്ത വരം. മുചുകുന്ദൻ ഭഗവാനെ പ്രത്യക്ഷമായിക്കണ്ടു വാസുപം ഗ്രഹിച്ചു താണു വീണുനമസ്കരിച്ച് എഴുന്നേറ്റു ഗൽഗദാക്ഷരയുക്തനായി സ്തുതിച്ചു മായകൊണ്ടു മോഹിപ്പിക്കുകതന്നെ പ്രാത്ഥിച്ചു. ചിത്തശുദ്ധിയുള്ള മുചുകുന്ദൻ മുക്കുന്ദനോടു നിഷ്കാമഭക്തിയും വരിച്ചു ബലയാളശ്രമത്തിൽ ചെന്നു തപസ്സു ചെയ്യുകൊണ്ടു ഭക്തോത്തമപദം ലഭിച്ചു നിർവൃതിയെ പ്രാപിച്ചു. പിന്നെ മാധവൻ മധുരയിൽ ചെന്നു യവനസൈന്യത്തെ മുഴുവൻ കൊന്ന് അവരുടെ വിത്തവും എടുപ്പിച്ചു ഭാരകയിലേക്കു രാമസമേതം പോകാൻ തുടങ്ങുമ്പോൾ ജരാസന്ധൻ ഇരുപത്തു മൂന്ന് അക്ഷൗഹിണിയോടുകൂടി വന്നു. രാമനും കൃഷ്ണനും വിത്തമൊക്കെ ഉപേക്ഷിച്ചു ഓടി പ്രവർണ്ണഗിരിയിൽ അഭയം പ്രാപിച്ചു. സസൈന്യനായ മാധവൻ പച്ചതം വളഞ്ഞ് അന്വേഷിച്ചു എങ്കിലും വാസുദേവന്മാരെ കണ്ടുകിട്ടിയില്ല. ജരാസന്ധൻ മലയ്ക്കു ചുറ്റും തീയിട്ടു. രാമകൃഷ്ണന്മാർ ഭാരകയിൽ ഗുഹയായിപ്പോയി സുഖമായി പാഞ്ഞു. ബലാധവന്മാർ വഹ്നിയിൽ ഭ്രമിച്ചു എന്നു വിചാരിച്ചു ജരാസന്ധൻ ജയഭേരി മുഴക്കി സ്വപ്നം പ്രാപിച്ചു.

കഥ ൨൧—രുക്മിണീസ്വയംവരം.

ആനന്തനൃപനായ ദൈവതന്റെ (ദേവതന്റെ) ദേവതി എന്ന പുത്രിയെ ബലഭദ്രരാമൻ വിവാഹം ചെയ്തു. ബ്രഹ്മാവിനെ

റഞ്ഞിട്ടാണു രേവതൻ മകളെ ബലഭദ്രനു കൊടുത്തതു. വിഭർരാജ്യ
 ഞ്ഞ ഭീഷ്മകൻ എന്ന രാജാവിന്റെ ആരാമാത്ത സന്താനവും
 സൗന്ദര്യധാമവുമായ രുക്മിണി കൃഷ്ണന്റെ ഗുണങ്ങൾ അവരവർ
 പറയുന്നതു കേട്ട് അദ്ദേഹം വരനായ് വരണമെന്നു സുദൃഢമായി
 നിശ്ചയിച്ചു. ഭഗവന്മതവും അതുതന്നെ. എന്നാൽ ഭീഷ്മകന്റെ
 പ്രഥമപുത്രനായ രുക്മി സഹജയെ ബന്ധുപായ ശിശുപാലന്നു
 നൽകണം എന്നു തീർച്ചപ്പെടുത്തി. അച്ഛൻ ജ്യേഷ്ഠന്റെ ഹിതത്തെ
 അനുവർത്തിക്കയെ ഉള്ളൂ എന്നറിഞ്ഞിരുന്ന ചൈദ്യഭീ കൃഷ്ണനു ഗു
 ഡമായി ഒരു ഭൂസുരൻ മുഖാന്തരം ഒരു സന്ദേശമയച്ചു. വിവാഹ
 സമയമറിഞ്ഞു ഗോവിന്ദൻ ബ്രാഹ്മണനോടൊന്നിച്ചു രാത്രികൾ
 ള്ളതന്നെ ആനന്തരാജ്യത്തെ അതിക്രമിച്ചു പത്തു നാഴികക്കുകു
 കണ്ഡിനത്തിൽ എത്തി. ബലഭദ്രനും സൈന്യവും വസ്തുതയറിഞ്ഞു
 കൃഷ്ണനെ സഹായിക്കാൻ പിന്നാലെ വന്നു. അന്തഃപുരസ്ത്രീകൾ
 കന്യകയെ കുളിപ്പിച്ച് അലങ്കരിപ്പിച്ച് ഇണപ്പുടവയും ഉടുപ്പിച്ചു
 പുണ്യാഹം ചെയ്യിച്ചു. വിവാഹത്തിനായി വന്ന ചൈദ്യനേയും
 മറ്റു രാജാക്കളേയും രുക്മിയും ഭീഷ്മകനും യഥാഭയാഗ്രം സല്ലരിച്ചു.
 സാലപൻ, ജരാസന്ധൻ, വിഡൂരഥൻ, പൌണ്ഡ്രകൻ, ഭന്തവ
 ക്രന്തൻ തുടങ്ങിയവർ ശിശുപാലന്റെ പക്ഷത്തിലുള്ളവരാണ്. അവർ
 വേണ്ടി വന്നാൽ സഹായിക്കാൻ ഒരുങ്ങിയാണു വന്നിരിക്കു
 ന്നത്. അന്തഃപുരസ്ത്രീകളും ദാസിമാരുമൊന്നിച്ചു വധുമണിയായ
 രുക്മിണി ഗൌരിയെ വന്ദിപ്പാൻ ആഘോഷപൂർവ്വം പുറപ്പെട്ടു. ക
 ന്യകയേ ഹരിക്കണം എന്നു കരുതി മുകുന്ദൻ ഓരോരോ വിചിത്ര
 ങ്ങൾ നടന്നു കണ്ടു കണ്ടു ഗൌരീഗൃഹാന്തത്തിൽ ചെന്നു നിന്നു.
 ചൈദ്യഭീ ഭക്തിപൂർവ്വം ഭഗവതിയെ ഭജിച്ചു പിന്നെ മുനിവ്രതത്വം
 ഗവും ചെയ്തു പുറത്തു പുറപ്പെട്ട പരമാനന്ദപൂർവ്വം മന്ദംമന്ദം നട
 ക്കുമ്പോൾ കൃഷ്ണൻ അടുത്തുചെന്നു കന്യകയുടെ പാണിപത്മത്തെ
 പിടിച്ചു വേഗം രഥത്തിൽ എടുത്തിരുത്തി യദുസേനയോടുകൂടി
 യാത്ര ആരംഭിച്ചു. ജരാസന്ധൻ തുടങ്ങിയ രാജാക്കന്മാർ യാദവ
 ന്മാരെ തടുത്തു യുദ്ധം തുടങ്ങി. രാമാദികൾ എതിർത്തു രണം ചെ
 യ്തു. ശത്രുസേനയെ നശിപ്പിച്ചു. അപ്പോൾ ദുഷ്ടദ്രുപന്മാരുടെ ശര

മേഘ യാദവന്മാർ ക്ഷീണിച്ചു. വധു ലജ്ജിച്ചു കൃഷ്ണൻ മുഖത്തു നോക്കി വിചാരിച്ചു. വാൻ വൈദ്യഭീമയ സാമ്പന്മാരും ചെയ്തിട്ടു ശരവർഷം തുടങ്ങിയപ്പോൾ ഭൂപന്മാർ പ്രാണസങ്കടത്തോടു കൂടി ഓടിയൊളിച്ചു. കാന്തയെക്കൊണ്ടിച്ച് പോരിനണഞ്ഞു വീയുപേ ക്ഷിച്ചു പലായനം ചെയ്തു ദുഃഖിച്ചിരുന്ന ശിശുപാലനോടു, ദൈവഗത്യാ വരുന്നതെല്ലാം ക്ഷമാപൂർവ്വം സ്വഹിക്കണം എന്നു ജരസന്ധൻ ഉപദേശിച്ചു. രാക്ഷസോദോഹരൂപേണ സഹജയെ ഹരിച്ച മധുവാന കൊന്നു കന്യകയെ വീണ്ടെക്കണ്ടു വന്നിറപ്പുകിൽ മേലാൽ കണ്ഡിനത്തിൽ കാൽ വയ്ക്കയില്ല എന്നു പ്രതിജ്ഞ ചെയ്തു പോരിനു വന്ന രഥിയായ കൃഷ്ണൻ യുദ്ധത്തിൽ തോല്പിച്ചു ചാറ്റുകൊണ്ടു കഴുത്തരക്കുവാൻ ഭാവിച്ചപ്പോൾ രഥിണി അപേക്ഷിക്കുവാൻ അയാളെപ്പിടിച്ചുകൂട്ടി കേശവും മീശയും മറന്നു കുരിച്ചു വിരൂപനാക്കി. അപ്പോൾ വിദർഭസനയെ മുഴുവൻ തോല്പിച്ചിട്ടു വന്ന രാമൻ ബന്ധുദ്രോഹത്തെ ആക്ഷേപിച്ചു രഥിയുടെ ബന്ധനം പോക്കി കൃഷ്ണനെക്കൊണ്ടു യാത്രയയപ്പിച്ചു. കൊല്ലാതെ കൊലചെയ്തയാൽ രഥി ലജ്ജിതനായിപ്പോയി കണ്ഡിനാന്തികത്തിൽ ഭോജകനും എന്ന് ഒരു പുരം നിർമ്മിച്ച് അവിടെ പാർത്തു. വൈദ്യഭീമയുക്തനായ കൃഷ്ണൻ സന്തോഷനായ സഹോദരനോടുകൂടി ഭാരാതൃത്തിൽ ചെന്നു. നല്ലൊരു മന്ത്രാർത്ഥത്തിൽ മധുവൻ രഥിണിയെ യഥാവിധി വിവാഹം കഴിച്ചു.

കഥ ൫൨—ജാംബവതി—സത്യഭാമ—സ്യമന്തകം.

പണ്ടു സത്രാജിതൻ എന്ന യാദവൻ സൂര്യനെ പൂജിച്ചു സേവിച്ചു പ്രസാദിപ്പിച്ചു സ്യമന്തകം എന്ന ദിവ്യരത്നം വാങ്ങി കണ്ഠത്തിൽ ധരിച്ചു വരിളങ്ങി. നിത്യവും ഭക്തിയോടുകൂടി ബ്രാഹ്മണർ പൂജിച്ചാൽ എന്തെങ്കിലും കനകം മുട്ടാതെ ഈ രത്നം കൊടുക്കും. “രത്നഹാരിത പാത്ഥ്വിവട” എന്ന ന്യായേന സ്യമന്തകം യദുരാജൻ നൽകിയാൽ വേണ്ട ധനമെല്ലാം തരാമെന്നു കൃഷ്ണൻ സത്രാജിതനോട് ഒരിക്കൽ പറഞ്ഞു. സൂര്യോജ്ജ്വലിച്ചാത്തതുകൊണ്ടു താൻ അങ്ങനെ ചെയ്തയില്ല എന്നു യാദവൻ മറുപടിപറഞ്ഞു. ഇസ്സംഗതി രണ്ടുപേരും ഗുഡമായി സൂക്ഷിച്ചു. അക്കാലത്ത് ഒരിക്കൽ സത്രാ

ജിത്തിന്റെ സഹോദരൻ പ്രസേനൻ മണി കണ്ണത്തിൽ ധരിച്ച് അശ്വമേധനായി നായാട്ടുചെയ്യാൻ വനത്തിൽ പോയി. ഒരു വീരസിംഹം പ്രസേനനെ കുതിരയോടുകൂടിക്കൊന്നു മണിയും കൊണ്ടുപോയപ്പോൾ ജാംബവാൻ ആ സിംഹത്തെ സംഹരിച്ചു രത്നമെടുത്ത ഗുഹയിൽ കൊണ്ടു ചെന്നു മകനു കല്പിക്കാൻ കൊടുത്തു. സത്രാജിതൻ വനത്തിൽ നീളെ തിരഞ്ഞിട്ട് അനുജനെ കാണാഞ്ഞു കരഞ്ഞു വീട്ടിൽച്ചെന്നു ദുഃഖിച്ചു കൃഷ്ണാനുഭവിച്ചു ഓരോ അപവാദം പറഞ്ഞു. അത് അരിവേഗം പോക മുഴുവൻ പരന്നു. നേരെ ആരും ഒന്നും ഉരിയാടിയില്ല. എന്നാൽ ചാരത്തും കോണിലും നീളെ വിസ്ഫാരമുണ്ടുതാനും. കൃഷ്ണൻ രാജ്യവാസികളോടു കൂടി ഘോരമായ വനത്തിൽ നായാട്ടിനു പോയി തിരഞ്ഞുനോക്കി മരിച്ചുകിടക്കുന്ന പ്രസേനനേയും കുതിരയേയും കണ്ടു. പിന്നെ സിംഹത്തിന്റെ പദം നോക്കിനടന്നു ചെന്നപ്പോൾ അവൻ ചത്തു കിടക്കുന്നത് അവർ കണ്ടു. കൃഷ്ണദികൾ വാനരന്റെ പാദലാഞ്ചനം നോക്കി ഗുഹയിൽ ചെന്നു. അന്ധകാരം കണ്ടു യദുഭടന്മാരെ പോരത്തിൽ നിർത്തിട്ടു വാസുദേവൻ ഏറെ നടന്നപ്പോൾ ഒരു കപിബാലൻ സ്യമന്തകം എടുത്തു കളിക്കുന്നതുകണ്ടു അടുത്തു ചെന്നു. ബാലൻ അന്നരം പേടിക്കുമാറ് അലറി. ജാംബവാൻ വന്നു കൃഷ്ണനെ അടിക്കുകയും, കടിക്കുകയും, മാന്ത്രികയും, ഇടിക്കുകയും, ചെയ്തു. ആദ്യം കൃഷ്ണൻ തടുത്തു നിന്നു ഉള്ളൂ. പിന്നെ രണ്ടു പേരും മുഷ്ടിപാഷാണവുഷ്ണങ്ങളാളിക്കൊണ്ടു അതിഘോരമായി ഇരുപത്തെട്ടു ദിവസം ഒരു പോലെ യുദ്ധം ചെയ്തു. ഒടുവിൽ ജാംബവാൻ ഭൂമിയിൽ മോഹിച്ചു വീണു വസ്തുതയറിഞ്ഞു ഭഗവാനെ സ്തുതിച്ചു പ്രസാദിപ്പിച്ചു. കൃഷ്ണൻ വാനരവീരന്റെ മെയ്യുതലോടി ആലസ്യം തീർത്ത സംഗതിപറഞ്ഞു. ജാംബവാൻ പരമണിയായ സ്യമന്തകത്തേയും, നപരമണിയായ ജാംബവതിയേയും മുക്കുന്തന്നെ കൊടുത്തു. ഭക്തവത്സലൻ ഭക്തനെ കാനിഞ്ഞനുഗ്രഹിച്ചു കന്യകാരത്നത്തെയും സ്യമന്തകരത്നത്തെയും ഗ്രഹിച്ചു പുറത്തു വന്നപ്പോൾ യദുവൃന്ദത്തെ കണ്ടില്ല. പന്ത്രണ്ടുദിവസം നിന്നിട്ടും വാസുദേവനെ കാണാഞ്ഞു ദുഃഖിച്ചു യാദവന്മാർ പോരകയിൽ ചെന്നു വൃത്താന്തമ

രിമിച്ചു. യദുക്കൾ സത്രാജിത്തിനെ ശപിച്ചു. ദുഷ്ടാലം നീങ്ങി കൃഷ്ണൻ വേഗം വരുന്നതിനായി എല്ലാവരും ദുഗ്ദ്ധയെ ഭജിച്ചു. പൂജാവസാനത്തിൽ ഭക്ഷിണസമയത്തു ജാംബവാന്റെ മകളോടുകൂടി കൃഷ്ണൻ വന്നുചേർന്നു. സത്രാജിത്തിനെ സഭയിൽ വരുത്തി വസ്തുത ഗ്രഹിപ്പിച്ചു വാസുദേവൻ സ്വമന്തകം കൊടുത്തു. സത്രാജിതൻ ഭയന്നു ഭുജിച്ചു തലകുനിച്ചു നിന്നു രത്നവും വാങ്ങി ചാഞ്ചല്യത്തോടുകൂടെ മന്ദിരത്തിൽ ചെന്നു പലതരം ചിന്തിച്ചു ഭഗവാനെ മിത്രമാക്കണമെന്നൊച്ച ശതധനപാവിനു നൽകണമെന്നു കരുതിയിരുന്ന സത്യഭാമ എന്ന പുത്രിയേയും സ്വമന്തകത്തേയും കൃഷ്ണനു കാഴ്ചവച്ചു. മുക്കുന്ദൻ സുന്ദരീരത്തത്തെ സ്വീകരിച്ചു സസന്തോഷം സ്വമന്തകത്തെ സത്രാജിത്തിനുതന്നെ കൊടുത്തു യാത്രയയച്ചു. പിന്നെ കൃഷ്ണൻ ജാംബവതിയേയും സത്യഭാമയേയും കല്യാണം കഴിച്ചു.

കഥ ൨൨ — കാളിന്ദീപരിണയം.

സാത്യകിതുടങ്ങിയ വീരന്മാരോടും, യദുസേനയോടുംകൂടി കൃഷ്ണൻ പാണ്ഡവപ്രസ്ഥത്തിൽചെന്നു പാണ്ഡവന്മാരേയും കുന്തിയേയുംകണ്ടു സുഖമായി ഏതാനുംദിവസം അവിടെ പാർത്തു. അന്നൊരുദിവസം നന്ദാത്മജനും പാത്മനുമൊന്നിച്ചു നായാടി കാളിന്ദീതീരത്തുചെന്നു ജലപാനചെയ്യുന്നില്ലെന്നുവോൾ സൂര്യപുത്രിയായി കാളിന്ദി എന്ന കന്യകയെ കണ്ടു. അവൾ മുക്കുന്ദനെ കാമിച്ചു തപസ്സുചെയ്യുവതന്നു എന്നു വസ്തുത അജ്ഞനൻ പറഞ്ഞുകേട്ട ഭഗവാൻ അവളെ തേരിലേറ്റിക്കൊണ്ടുപോയി നാലുമാസം കഴിഞ്ഞു ദ്വാരകയിൽചെന്നു നല്ലൊരു ശുഭമുഹൂർത്തത്തിൽ ആ സൂര്യപുത്രിയെ പരിണയിച്ചു.

കഥ ൨൪ — മിത്രവിന്ദാവിവാഹം.

അവന്തിരാജ്യത്തു വസുദേവസഹോദരിയായ രാജാധിദേവിയുടെ മകൾ മിത്രവിന്ദ കൃഷ്ണനെ വരനായി മനസാ വരിച്ചു. മിത്രവിന്ദയുടെ സഹോദരൻ വിന്ദാനവിന്ദൻ ദുഷ്ടാധനപക്ഷപാതിയായിനിന്നു അവൾക്കു സ്വയംവരംതന്നെ ഒടുവിൽ നിശ്ചയിച്ചു. കൃ

ണ്ണൻ സ്വയംവരത്തിൽ രാജാക്കന്മാരെ വെന്നു മിത്രവിന്ദയെ വീണ്ടു പോരുകയിൽവന്ന് അവളെ വേട്ട.

കഥ ൫൩ - സത്യാസ്വയംവരം.

വരന്റെ ഉന്നതബലം പരീക്ഷിച്ചറിഞ്ഞിട്ടുവെന്ന് സ്വപുത്രിസത്യയെ വിവാഹംചെയ്യിക്കാൻ എന്നു നിശ്ചയിച്ചൊച്ചു കോസലേശ്വരനായ അഗ്നിജിത്തു സപ്തവൃഷ്ടന്റെ ബന്ധിപ്പെട്ടവനായ കന്യാദാനംചെയ്തും എന്ന് എല്ലായിടത്തും അറിയിച്ചു. പലരാജാക്കളും വന്നു പല ശ്രമങ്ങളുചെയ്തു. വാരണതല്യങ്ങളായി ഘോരങ്ങളായ വൃഷ്ടങ്ങളോട് ഒന്നും ഫലിച്ചില്ല. എന്നതന്നെയുമാകട്ടെ ആ ശാപരേന്ദ്രന്മാർമൂലം റൂപന്മാർ അംഗഭംഗങ്ങൾവന്ന അഴൽപട്ട നാണംകെട്ടുപോയി. ചിലർ വിഷമമാണ് എന്ന് ഒഴിച്ചു. ഇങ്ങിനെ രാജാക്കന്മാർ എല്ലാവരും സപ്തവൃഷ്ടന്റെ ഭയപ്പെട്ട മടങ്ങിയപ്പോൾ കൃഷ്ണൻ പാത്മനാഭകുട്ടി അവിടെ ചെന്നു. വിഷ്ണുഭക്തനായ കോസലേശ്വരൻ കൃഷ്ണജ്ഞനന്മാരെ സല്ലരിച്ചു. വാസുദേവൻ സപ്തരൂപമായിനിന്നു സപ്തപാശങ്ങളാൽ സപ്തവൃഷ്ടന്റെ ഒരേസമയത്തു ബന്ധിച്ചു മേഘഗംഭീരശബ്ദത്തോടുകൂടി നിന്നപ്പോൾ ആ കാളകൾ കരഞ്ഞു മറുവിട്ടു താഴെ ചരിഞ്ഞുപിന്നു. കോസലേശ്വരൻ സത്യയെ മുകുന്ദന്നു നൽകി. കന്യകയേയും കന്യാധനങ്ങളേയും സ്വീകരിച്ചു കൃഷ്ണൻ യാത്രപുറപ്പെട്ടപ്പോൾ പലരാജാക്കളും എതിർത്തു യുദ്ധംചെയ്തു. വിജയന്റെ ശരവർഷംകൊണ്ടു റൂപന്മാർ തോറ്റോടിപ്പോയി. മുകുന്ദൻ പോരുകയിൽചെന്ന് ഉത്സവംപൂണ്ടു സത്യയെ വേളികഴിച്ചു.

കഥ ൫൪ - ഭദ്രാപരിണയം.

വസുദേവന്റെ സഹോദരി ശ്രുതകീർത്തിയെ കേകയരാജൻ വിവാഹംചെയ്യിക്കുന്നു. ശ്രുതകീർത്തിക്ക് ഒടുവിൽ ഉണ്ടായതു ഭദ്ര എന്ന ഒരു കന്യകയാണ്. കന്യയുടെ ഭ്രാതാക്കൾ വാസുദേവനെ ക്ഷണിച്ചുവരുത്തി ഭദ്രയെ അദ്ദേഹത്തിനു കൊടുത്തു. കൃഷ്ണൻ സന്തോഷപൂർവ്വം ഭദ്രയെ പാണിഗ്രഹണം ചെയ്തു.

കഥ ൫൫ - ലക്ഷ്മണാസ്വയംവരം.

മദ്രാധിപതിയുടെ സുതനായ ലക്ഷ്മണയെ കൃഷ്ണൻ സ്വയംവ

രത്തിൽചെന്നു രാജസോഭാഹരീത്യാ അപഹരിച്ചു രഥത്തിൽ കയറി, എതിർത്ത രാജാക്കളേയും ജയിച്ചു, പോരകയിൽ കൊണ്ടു വന്നു വേട്ട. ഇങ്ങിനെ അധിനി തുടങ്ങിയ അഷ്ടമഹിഷികളോടു കൂടി വാസുദേവൻ പോരകയിൽ സുഖമായി പാർത്തു.

കഥ വ്യ—ഹംസഡികം.

സാലപരാജ്യത്തെ ബ്രഹ്മദത്തൻ എന്ന രാജാവിനു ഹംസൻ എന്നും ഡികൻ എന്നും രണ്ടു പുത്രന്മാരുണ്ടായിരുന്നു. അവർ തപസ്സുചെയ്തു ശിവനേ പ്രസാദിപ്പിച്ചു, സുരാസുരന്മാർ തങ്ങളെ ജയിക്കയില്ല എന്ന വരവും ദിവ്യാസൂത്രങ്ങളും വാങ്ങി മരിച്ചു വാണു. അക്കാലത്ത് ഒരിക്കൽ ബ്രഹ്മദത്തന്റെ മിത്രമായ മിത്രസഹന്റെ പുത്രനും സ്വപയസ്യനും ആയ ജനാർദ്ദനൻ എന്ന വിപ്രനോടുകൂടി ഹംസഡികന്മാർ നായട്ടിനു പുറപ്പെട്ടു. അവർ വേട്ടയാടിത്തളന്ന് പക്ഷരതീർത്ഥത്തിലിറങ്ങിക്കളിച്ചു വെള്ളവുറുക്കി വിശ്രമിച്ചു. ആ തീർത്ഥത്തിന്റെ വടക്കേക്കരയ്ക്കു പരമഹംസന്മാരായ അസംഖ്യം ശിഷ്യന്മാരോടുകൂടി ധ്യാനനിഷ്ഠനായി സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന ശ്രീദുർ്വ്വസസ്തനേക്കണ്ട ഹംസൻ കാലചോദിതനായിട്ടു അദ്ദേഹത്തെ അവമാനിച്ചു തടുത്തുപിടിച്ചു കൈപിന്തളുത്തുചെയ്തു കമണ്ഡലുവുമടച്ചു. ഈ ദുഷ്ടവൃത്തിയെ സാധുവായ ജനാർദ്ദനൻ തടഞ്ഞിട്ടും നിന്നില്ല. രോഷമുത്തിയായ മഹർഷി പറഞ്ഞു— “ശാപത്താൽ നശിപ്പിക്കാൻ എനിക്കു കഴിയും. എന്നാൽ ഞാൻ അതു ചെയ്യുന്നില്ല. യാദവേശ്വരനായ കൃഷ്ണൻ നിങ്ങളുടെ അഹംകാരം കളയും. ജനാർദ്ദനാ! നിനക്കു രണ്ടുദിവസത്തിനകം ഭഗവാനേക്കാണാൻ സഗ്ഗതിയുണ്ടാകും”. ദുർ്വ്വസസ്ത പോരകയിൽചെന്നു കൃഷ്ണനേക്കണ്ടു വസ്തുതയറിയിച്ചു. ആ ദുഷ്ടന്മാരെ ഹനിക്കാമെന്നു ഭഗവാൻ വാഗ്ദാനംചെയ്തു—ഹംസഡികന്മാർ വേട്ടകഴിഞ്ഞു നാട്ടിൽ വന്നു. “ഞങ്ങൾ അച്ഛനോക്കാണ് അശ്വമേധാചെയ്യിക്കാൻ നിശ്ചയിച്ചു. അതിന് ആവശ്യമുള്ള ലവണവും കരവുണ്ടെന്നു ചേരണം” എന്ന സന്ദേശത്തോടുകൂടി രാജപുത്രന്മാർ ജനാർദ്ദനനെ പോരകയിലേക്കയച്ചു. ഭക്തശിരോമണിയായ വിപ്രൻ അത്ര രഹസ്യമേറിയതല്ലാത്ത ആനന്ദമഗ്നനായി ഭഗവദ്ഭൂപം ധ്യാനിച്ചുവെ

ഞ്ഞു നടന്നുചെന്നു ഭുജ്യാസസ്സം, നാരദനും ബലഭദ്രൻ തുടങ്ങിയവ
 രും ആയി സംഭാഷണംചെയ്യുന്ന ഭാമാപതിയേക്കണ്ടു വന്ദിച്ചു വാ
 ത്തിയുണർത്തി. സഭാവാസികൾ ഇതു കേട്ടു കൈകൊട്ടിച്ചിരിച്ചു.
 “ഞാൻ ഇതുവരെ ആർക്കും കരകൊടുത്തിട്ടില്ല. എന്നാൽ ബ്രഹ്മ
 ഭത്തന്നു ഞാൻ ആയുധംകൊണ്ടു തിരകൊടുക്കാം. പടസ്ഥലം എ
 വിടെ എന്ന് നിശ്ചയിച്ചുറിയിക്കണം?” എന്ന ഭഗവാന്റെ മറുവ
 ടി പറയാൻ ജനാർദ്ദനൻ മടിച്ചെങ്കിലും എന്നു ശങ്കിച്ചു വാസു
 ദേവൻ സാത്യകിയേക്കൂടെ നിയോഗിച്ചു—അടുത്തദിവസം പുഷ്പ
 രാക്ഷൻ പ്രഭാതത്തിൽ പടയോട്ടുകൂടി പുഷ്പരതീർത്ഥക്കരയിൽ എ
 ത്തി. ഹംസഡിഭകന്മാർ പത്ത് അക്ഷൗഹിണിയോടുകൂടിവന്നു.
 സഹോദരന്മാരെ ഈ യുദ്ധത്തിൽ സഹായിക്കാനായി സഖിയും
 കൃഷ്ണദേവിയും ആയ വിചക്രൻ എന്ന് ഭാനവാൻ അസംഖ്യം അ
 സുരന്മാരോടുകൂടിയും, അവന്റെ മിത്രവും രാക്ഷസരാജനും ആയ
 ഹിഡിമ്പൻ എൺപതിനായിരം വീരരാക്ഷസന്മാരോടുകൂടിയും
 യുദ്ധസ്ഥലത്തെത്തി. പിന്നീടു ദേവാസുരയുദ്ധപോരാലു ഉണ്ടായ
 ഘോരസമരത്തിൽ ചക്രായുധൻ വിചക്രനേക്കൊന്നു. വസുദേവ
 നേയും ഉഗ്രസനനേയും ചാടിപ്പിടിച്ചു തിന്നാൻ തുടങ്ങിയ ഹി
 ഡിമ്പനെ ബലഭദ്രൻ തടുത്തുപിടിച്ച് ഇടിച്ച് മടക്കി രണ്ടുനാഴിക
 ദൂരെ എറിഞ്ഞു. പിന്നെ അവനെ കണ്ടില്ല. ചത്തു ശേഷിച്ച രാ
 ക്ഷസരോടിനൊളിച്ചു. അപ്പോൾ സൂര്യനും സമുദ്രത്തിൽ മറഞ്ഞു.
 നാളെ ഗോവൽനത്തിൽ പോരാടാമെന്നു പറഞ്ഞു രാജാക്കളും
 പോയി—രണ്ടാംദിവസം ഗോവൽനത്തിൽവെച്ചുണ്ടായ മഹാസമ
 രത്തിൽ സേവകരായ ഹംസഡിഭകന്മാരെ സഹായിക്കാൻവന്ന ശു
 ലപാണികളായ കുണ്ഡാദരനേയും വിരൂപാക്ഷനേയും ചക്രപാ
 ണി പിടിച്ചു ചുഴറ്റി കൈലാസത്തിലേക്ക് എറിഞ്ഞുകളഞ്ഞു. പി
 ന്നെ പോർക്കളി നടത്തിവന്ന ഹംസൻ പേടിച്ച് കാളിന്ദിയിൽ കാ
 ളിയനെ മട്ടിച്ചു കയത്തിൽ ചാടി ഒളിച്ചു. കേശവൻ കൂടിച്ചാടി
 പിടിച്ചു അവനെ പൊടിച്ചു. ജ്യേഷ്ഠനെത്തടിച്ചാടിമൊടിച്ചു വ
 ന്ന ഡിഭകനെയും കൈടഭാരി മട്ടിച്ചു.

ഘോഷം കം വ്യ.

ഘണ്ടാകണ്ഠഗതിം വിതീയ കളധൗ-

താദ്രൗ ശിരീശാഭരം

വിനന്നംഗജമാത്മജഞ്ച ജനയൻ,

നിഷ്പ്രാണയൻ പൌണ്ഡ്രകം,

ഭംഗം കാശിപുരീം സ്യമന്തകമണിം

കാന്ത്യാ സ്വയം ഭൂഷയൻ

കുർവാണശ്ശതധനപനോപി നിധധം

കൃഷ്ണാനിശം പാതു വഃ.

സാരം—ഘണ്ടാകണ്ഠമാർക്കു ഗതിയെ ഭംഗം ചെയ്യിട്ടു, വെള്ളി കുന്നായ കൈലാസത്തിൽചെന്നു ശിരീശനായ ശിവങ്കൽനിന്നു വരഞ്ഞ വാങ്ങുന്നവനായി, കാമഭേവനായ പുത്രനെ ജനിപ്പിക്കുന്നവനായി, പൌണ്ഡ്രകനെ ഹരിക്കുന്നവനായി, കാശിപുരിയെ ഭംഗിപ്പിച്ചിട്ടു, ശതധനപാവിന്റെ വധത്തെ ചെയ്യുന്നവനായി, ~~സ്യമന്തകം~~ എന്ന രത്നത്തെ തന്നത്താനെ ശോഭയോടുകൂടി അണിയുന്നവനായ കൃഷ്ണൻ നിങ്ങളെ സദാ പാലിക്കട്ടെ.

അർത്ഥം—ഘണ്ടാകണ്ഠഗതിം (ഘണ്ടാകണ്ഠമാർക്കു ഗതിയെ) വിതീയ (വിതരണം ചെയ്യിട്ടു, ഭംഗം ചെയ്യിട്ടു) കളധൗതാദ്രൗ (കളധൗതാദ്രിയിൽ, വെള്ളിക്കുന്നിൽ, കൈലാസത്തിൽ) ശിരീശാൽ [ശിരീശനിൽ (ശിവനിൽ) നിന്ന്] വരം (വരത്തെ) വിനൻ (അറിയുന്നവൻ, വാങ്ങുന്നവൻ, പ്രാപിക്കുന്നവൻ) അംഗജം (അംഗജനെ, കാമഭേവനെ) ആത്മജം (ആത്മജനെ, തനയനെ) ജനയൻ (ജനിപ്പിക്കുന്നവൻ) പൌണ്ഡ്രകം (പൌണ്ഡ്രകനെ) നിഷ്പ്രാണയൻ (പ്രാണനില്ലാതാക്കുന്നവൻ, കൊല്ലുന്നവൻ) കാശിപുരീം (കാശിപുരിയെ) ഭംഗം (ഭംഗിപ്പിച്ചിട്ടു) ശതധനപനഃ (ശതധനപാവിന്റെ) നിധനം (വധം) അപി (ഉം) കുർവാണഃ (കുർവാണൻ, ചെയ്യുന്നവൻ) സ്യമന്തകമണിം (സ്യമന്തകമണിയെ) സ്വയം (തന്നത്താൻ) കാന്ത്യാ (കാന്തിയോടു, ശോഭയോടു) ഭൂഷയൻ [ഭൂഷണം (അലങ്കാരം) ആക്കി ചെയ്യുന്നവൻ] ആയ കൃഷ്ണഃ (കൃഷ്ണൻ) വഃ (നിങ്ങളെ) അനിശം (സദാ) പാതു (പാലിക്കട്ടെ).

കഥ ഒരു ഘണ്ടാകണ്ഠഗതി.

മാനിനിമാരിൽ മണിയായ തമിനി താമരക്കണ്ണന്റെ ഭാ
 യ്യാപദം ലഭിച്ചതുകൊണ്ട് ആനന്ദാംബുധിമിത് മഗ്നയായി വാഴ
 ന്നകാലത്ത് ഒരിക്കൽ പുത്രനുണ്ടാകാത്തതായാൽ വിവരം വരനോടു പ
 രഞ്ഞു. രാമൻ, സാത്യകി, കൃതവർമ്മൻ, ഉഗ്രസേനൻ, ഉദ്ധവൻ,
 വസുദേവൻ എന്നിവരെ രാജ്യം രക്ഷിക്കാൻ നിയോഗിച്ചിട്ടു തമി
 നിഃയാടുകൂടി മുക്കുന്ദൻ ഗരുഡാത്രവനായി കൈലാസത്തിലേക്കു
 പൊയ്ക്കൊണ്ടു സായാഹ്നത്തിൽ വിശ്രുതമായ ബദരികാശ്രമത്തെ പ്രാ
 പിച്ച്. അവിടെ അധിവസിക്കുന്ന മുനിമാർ മാധവനേയും ഭാര
 ണ്ണേയും അഹ്ലം, പാദ്യം, വന്യഭോജനം ഇത്യാദിയൊക്കെ ഭക്തിപൂ
 ുർവ്വ്വുജിച്ചു. അന്നു ഭഗവാൻ അവരോടൊരുമിച്ച് അവിടെ പാ
 ത്തു. രാത്രിയിൽ ഘണ്ടാകണ്ഠന്മാർ അസംഖ്യം പിശാചന്മാരോടും
 ശപാക്കളോടുംകൂടി നായാട്ടിനായി വനത്തിൽ വന്നു. അവരുടെ ഭ
 യംകരങ്ങളായ വേഷ്ണുക്കളും ക്രൂരങ്ങളായ കർമ്മങ്ങളും കണ്ടു പേടി
 ച്ച് അഗ്നിഹോത്രാദികളും ഉപേക്ഷിച്ചു മുനിമാർ കൃഷ്ണനെ ശരണം
 പ്രാപിച്ചു. “ഞാൻ വിഷ്ണു, എന്റെ ശപാവും വിഷ്ണു, ത്രിവിക്രമൻ
 ഞാൻതന്നെ, ഹൃഷീകേശൻ ഞാനാണ്, ബലിയെ ബന്ധിച്ചതു
 ഞാനത്രെ, പുരുഷോത്തമൻ ഞാൻ, സുരേശൻ ഞാൻ, നാരായ
 ണൻ ഞാൻ” ഇങ്ങനെ സർവ്വാത്മാവാ വിശ്വപ്രസാദിച്ച് ഉറക്കപ്പൊ
 രത്തു കളിക്കുന്ന പിശാചന്മാരെ വിളിച്ചു കൃഷ്ണൻ വർത്തമാനം
 ചോദിച്ചു. അവർ “നമോ നാരായണായ” എന്നു ജപിച്ചു ഭഗ
 വാനെ വന്ദിച്ചു. ഒരു പിശാചൻ പറഞ്ഞു—“ഞാൻ ഘണ്ടൻ എ
 ന്ന ശിവഭൃത്യനാണ്. ഭാരകയിൽച്ചെന്നുകണ്ടു ഭഗവാനെ നമ
 സ്കരിക്കാൻ പുറപ്പെട്ടു. ഹരിയും ശപാചനും എന്നുവേണ്ട സർവ്വ
 വും ആയി വർത്തിക്കുന്ന പരമാത്മാവിനെ ഞങ്ങൾ ഇതാ കാണു
 ന്നു. ഞങ്ങൾക്ക് സദാ ഭക്തിമുണ്ടാകാൻ അനുഗ്രഹിക്കണം”. ഭ
 ഗവാൻ പിശാചന്മാരെ സ്പർശിച്ചു ശിവഭക്തന്മാരായ ആ നിഷ്ഠാപ
 ന്മാരെ അനുഗ്രഹിച്ചു. ഘണ്ടന്റെ അനുജനായ കണ്ഠനെ പ്രത്യേ
 കം സ്പർശിച്ചു. അപ്പോൾ ഘണ്ടാകണ്ഠന്മാർ സുന്ദരന്മാരായിത്തീർന്നു.
 അവർ സുസമാഗതങ്ങളാൽ സ്മൃതിച്ചു. ഗന്ധർവ്വരൂപികളായ ഘ

ണ്ടാകുന്നുമാത്രം കൂട്ടം പ്രഭാതവേളയിൽ കൈലാസത്തേക്കു പോയി.

കഥ നാമം—വരസപീകരണം.

രാവിന്റെ തമിഴി കൃഷ്ണനാരു മുനിമാരു ബദരികയിൽനിന്ന് ഗരുഡാൻ പാത്തിരുന്നു കൈലാസത്തിലേക്കു പോകുമ്പോൾ ബ്രഹ്മാവും, ദേവനാരു, ദിക്പാലനാരു, വിദ്യാധരനാരു, ചാരണനാരു മറ്റും മുകുന്ദനെയും സദാശിവനെയും ഒരുമിച്ചു കണ്ടു വന്ദിക്കാനായി കൂടെ പുറപ്പെട്ടു. ഇവർ കൈലാസത്തിൽ ചെന്നുചേരുന്നതിനുമുമ്പുതന്നെ പാവ്തീയുക്തനായ പരമേശ്വരൻ ഭൂതങ്ങളാലും പൈശാചന്മാരാരാലും ചേന്ന് വ്യാസദേവനെ സല്ലരിക്കാനായി ഒരുങ്ങിനിന്നു. ശിവനും കൃഷ്ണനും പരസ്പരം വന്ദിച്ചു. ദേവനാരു ജ്വലികളും രണ്ടായിക്കണ്ട ഈശ്വരനെ ഒന്ന് എന്നറിഞ്ഞു ഭക്തിപൂർവ്വം സ്തുതിച്ചു. പുത്രാത്ഥം വരിച്ച കൃഷ്ണനോടു ശിവൻ പറഞ്ഞു—“ഞാൻ വരും പണ്ടു തന്നിട്ടുണ്ട്. എന്റെ നേത്രാഗ്നിയിൽ ദഹിച്ചു കാമാൻറ പത്നി എന്നെ സേവിക്കയാൽ രതീപതി ഇനിയും അവതരിക്കും”. ഭഗവദ്ഭവാനുകേട്ടു സത്തുഷ്ടരായ ചൈതന്യമാധവന്മാർ ദേവമാമുനിമാരുമൊരുമിച്ചു വാഹനത്തിൽ കയറി മൂന്നാംദി പസം ബദരികയിൽ എത്തി, അവിടുന്ന് യഥാകാലം പോർകയിൽ ചെന്നുചേർന്നു.

കഥ നാമം—പ്രദ്യുതൻ.

ശ്രീപുത്രനായ കാമൻ കൃഷ്ണൻറ മനസ്സിൽനിന്നു തമിഴിയുടെ ഗർഭത്തിലേക്കു പ്രവേശിച്ചു. ദേവി പ്രസവിച്ചുനമുത്തുതന്നെ പ്രജയെ ശംഖരൻ എന്ന അസുരാൻ മരണഭീതിയാൽ മായകൊണ്ട് അപഹരിച്ചു സമുദ്രത്തിൽ എറിഞ്ഞു. ആ കുമാരനെ ഒരു മീനം ഉടനെ വിഴുങ്ങി. ആ മീനത്തെ ഒരു കൈവത്തൻ പിടിച്ചു ശംഖരനെ കാഴ്ചവച്ചു. അസുരഗൃഹത്തിൽ പാപകപ്രവൃത്തി ചെയ്തു താമസിക്കുന്ന മായാപതിയെ ശംഖരൻ ഈ മത്സ്യം ഏൽപ്പിച്ചു. കാമാൻറ പുനർജന്മം കാമിച്ചു രതി നാരദവാര്യനെ മാനിച്ചു സ്വനാമത്രപങ്ങളെ മറച്ചു പാപകവിദ്യയിൽ അഭിപ്രീയയായി ശംഖരഗൃഹത്തിൽ പാർക്കുന്ന മായാപതി ആ മത്സ്യത്തേക്കീ

റിനോക്കിയപ്പാൾ അതിസുന്ദരനായ ഒരു ബാലനേക്കണ്ടു സംശയിച്ചിരുന്നു. അന്നോം നാരദൻചെന്ന് മായാചതിയോടു വാസുദം പറഞ്ഞു മാഞ്ഞു. അവൾ ആത്മദിയായതെ ബാലനെ വളർത്തി. അവൻ യുവാവായപ്പാൾ അവൾ വസ്തുതയെല്ലാം അവനെ ഗ്രഹിപ്പിച്ചു. കൃഷ്ണാത്മജൻ ശംഖരനെ പോരിനുവിളിച്ചു. ധർമ്മഭംഗം ചെയ്തിട്ടു ഫലിക്കാത്തയാൽ ശംഖരൻ മായായുദ്ധം ചെയ്യുന്നു ക്കി. അവന്റെ സർവ്വശ്രമങ്ങളും വിഫലമായി. ഒടുവിൽ ആ യുവാവ് ശംഖരനെ ഹനിച്ചു. കാന്തയും സുരൂപിണിയും ആയ രതീദേവിയോടുകൂടി ഒരുമിണേയൻ ഭാരകയിൽചെന്നു. മിന്നലും മോലവും പോലെ വിളങ്ങുന്ന വയുപരന്മാരെ കണ്ടു ഭാരകാവാസികൾ അത്ഭുതപരതന്ത്രരായി. നാരദൻ ഉടൻവന്നു സംഗതികളെല്ലാം കൃഷ്ണാദികളെ ഗ്രഹിപ്പിച്ചു. ഭാരകാവാസികൾ രതീകാമന്മാരെ കണ്ടു ആനന്ദിച്ചു. ഭക്തിമനിയും കൃഷ്ണനും സ്വപുത്രനായ പ്രദ്യുക്തനേയും ഭാര്യ രതിയേയും ലാളിച്ചു.

കഥ നൂറു—പൌണ്ഡ്രകവധം.

രാമൻ അന്വാടിയിൽചെന്നു നന്ദൻ യശോദ രോഹിണി തുടങ്ങിയ ഗുരുജനങ്ങളെയും, ഭക്തകളായ ഗോപസ്ത്രീകളെയും കണ്ടു അവരുടെ പ്രീതിക്കുവേണ്ടി അവിടെ രണ്ടുമാസം സുഖമായി പാർത്തു—അക്കാലത്ത് ഒരുദിവസം പൌണ്ഡ്രകവാസുദേവന്റെ ഭൃതൻ ഭാരകയിൽവന്നു കൃഷ്ണനോടു പറഞ്ഞു—“കാത്രശരാജ്യം എന്നു വിശ്രുതനായ ഞാനാണ് വാസുദേവൻ; നീ വാസുദേവൻ എന്നു പേരും, ശംഖചക്രഗദാപത്മാദികളായ വിഷ്ണുചിഹ്നങ്ങളും മാറ്റി പന്ന് എന്റെ കാൽക്കൽ വീഴണം. അല്ലങ്കിൽ എന്നോടു യുദ്ധം ചെയ്യണം. ഞാൻ നിന്നെക്കൊല്ലും. രണ്ടു വാസുദേവന്മാർ ഒരുമിച്ചു ജീവിച്ചിരുന്നു കൂടാ”. രണ്ടിലൊന്നു ചെയ്യാമെന്നു പറഞ്ഞു ഭൃതനെ അയച്ചിട്ടു കൃഷ്ണൻ യദുസേനയോടുകൂടി കാത്രശരാജ്യത്തുചെന്നു യുദ്ധം ചെയ്തു ശത്രുസൈന്യത്തെ മുഴുവൻ നശിപ്പിച്ചു. അപ്പോൾ പൌണ്ഡ്രകൻ ശംഖചക്രാഭ്യായങ്ങളും, കൌസ്തുഭം, വനമാല, പീതാബരം, മകരകുന്ധലം ഇവയും കൃത്രിമമായി ധരിച്ചു തേരിലേറിവന്നു. വാസുദേവൻ പൌണ്ഡ്രകവാസുദേവനെ ഘോരസമരാന്തത്തിൽ ചക്രംകൊണ്ടു കഴുത്തുതുറത്തു കൊന്നു.

കഥ ന്ന ൩—കാശിഭരണം.

പെരുണ്യക്കൻ്റെ പക്ഷം പിടിച്ചു പോരിനവന്ന കാശീശൻ്റെ കണ്ണും ബാണക്കൊണ്ടു ചണ്ഡിച്ചു ശിരസ്സ് കാശിപുരിയിൽ ഇട്ടിട്ട് കൃഷ്ണൻ സേനായുതനായി ഭാരകയ്ക്കു പോയി. പുരിയിൽ ചെന്നുവീണ ശിരസ്സും കണ്ഡലവും കണ്ടറിഞ്ഞു രാജഭായ്മാരും പുത്രന്മാരും ദുഃഖത്താൽ വിലപിച്ചു. പിന്നെ സുഭക്ഷിണൻ എന്ന രാജനന്ദനൻ സംസ്കാരാദി കർമ്മങ്ങളെല്ലാം യഥാവിധി ചെയ്ത ശേഷം വാരാണസിപുരപതിയായ വിശ്വനാഥനെ തപസ്സുചെയ്തു പ്രത്യക്ഷമാക്കി താതഹന്താവിനെ വധിക്കുന്നതിനു വരവരിച്ചു. ഗൃഹത്തിൽചെന്നു ബ്രാഹ്മണക്കമ്മാനിച്ചു ഭക്ഷിണാനിയിൽ ആഭിചാരരീത്യാ ഹോമിച്ചു കൃത്യമായ ഉണ്ടാക്കി അയച്ച് ഒന്നു പരീക്ഷിച്ചുനോക്കാൻ ശിവൻ പറഞ്ഞു. സുഭക്ഷിണൻ അങ്ങനെ ചെയ്തു. അഗ്നിയേക്കോളം ജ്വലിച്ചു തേജസ്സ്, ലോരഭംശ്രുകൾ, ചെമ്പിച്ച കേശം, തത്തിക്കാളുന്ന മൂന്നു കണ്ണു, ത്രിശൂലം ഇവയോടുകൂടി ഹോമകണ്ഡത്തിൽനിന്നു പുറപ്പെട്ട കൃത്യസുഭക്ഷിണൻ്റെ പ്രാർത്ഥനയനുസരിച്ച് ഭിക്ഷുകൾ എരിച്ചുകൊണ്ടു ഭാരകയിലേക്കു പോയി. ഛാദവന്മാർപേടിച്ചു മുതുകളിച്ചു രസിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന കൃഷ്ണനോട് സംകടമുണർത്തിച്ചു. ഭഗവാൻ പാർവ്വത്തിയായ സുഭക്നത്തെ നിന്ദയാഗിച്ചു. കാലാഗ്നിപ്രഭയോടുകൂടിയ സുഭക്നത്തേക്കുണ്ടകൃത്യ വാരാണസിയിലേക്ക് പലായനം ചെയ്തു. സുഭക്നംപിന്നാലെ ചെന്ന്, കൃത്യയേയും സുഭക്ഷിണനേയും ഹോതാക്കളേയും എന്നുവേണ്ട ശങ്കരക്ഷേത്രമാഴിച്ചു കാശിപുരി മുഴുവനും ഭരിപ്പിച്ചു.

കഥ ന്ന ൪—ശതധനപാവിൻ്റെ നിയനം.

രാമകൃഷ്ണന്മാർ ഹാസ്തിനത്തിൽ പാണ്ഡവന്മാരുടെ വർത്തമാനം അറിമാൻ പോയിരുന്നപ്പോൾ അക്രൂരനും കൃതവർമ്മാപുഷ്ടരുടെ സത്യഭാമാകാമകനായിരുന്ന ശതധനസ്സിനെപ്പറ്റി അന്തികി രാത്രിയിൽ അവനേക്കൊണ്ടു് സത്രാജിത്തിനേക്കൊപ്പിച്ചു സ്വപ്നതകരത്തു് അപഹരിപ്പിച്ചു. ഭാമദുഃഖിച്ചു താതദേഹം തൈലത്തോണിയിലിട്ടു സൂക്ഷിച്ചിട്ട് ഹാസ്തിനത്തിൽചെന്നു ഭർത്താവിനാക്കുണ്ടു വാർത്തകളെല്ലാം കരഞ്ഞുകൊണ്ടു പറഞ്ഞു കേൾപ്പിച്ചു. ശതധ

നസ്സിനെ വധിക്കണം എന്നു തീച്ചയാക്കി ഭാര്യയും രാമകൃഷ്ണന്മാരും
 ഭാരകയിൽ വന്നു. അപ്പോൾ പാണ്ഡവവീവിവാഹം ഭൂതൻ അറി-
 യിക്കയാൽ രാമകൃഷ്ണന്മാർ പാണ്ഡവരാജ്യത്തുചെന്ന് വിപ്രന്മാരാ-
 യി നില്ക്കുന്ന പാണ്ഡവന്മാരെക്കണ്ടറിഞ്ഞു സന്തോഷിച്ചു. കൃഷ്ണൻ
 കാരകാരാലയത്തിൽ പ്രവേശിച്ചു വസുദേവസഹജയായ കുന്തി-
 യേക്കണ്ടു മേൽവേണ്ട സംഗതി പറഞ്ഞു നിശ്ചയിച്ചിട്ട് സ്വയംവ-
 രംകഴിഞ്ഞു ജ്യേഷ്ഠനോടുകൂടി ഭാരകയിൽ വന്നു. രാമകൃഷ്ണന്മാർ
 കൊല്ലാൻചെന്നു എന്നറിഞ്ഞ് ശതധനസ്സ് കാടിച്ചെന്നു വിവരം
 അക്രൂരനേയും കൃതവർമ്മാവിദനെയും അറിയിച്ചു. കൃഷ്ണനെ ജയിക്കാൻ
 പ്രയാസമായതുകൊണ്ട് എവിടെ എങ്കിലും കാടിയൊളിച്ചു രക്ഷ-
 പ്പെടാൻ അവർ പാഞ്ഞതനുസരിച്ചു സ്വമന്തകം അക്രൂരങ്കൽ സ-
 മ്പിച്ചിട്ടു പ്രതിദിനം ആരയോജന ചെയ്യുന്ന വാജിയേറി ശതധ-
 നപാവ് നീരുന്ന ഹൃദയത്തോടുകൂടി പലദിക്കിലും പാഞ്ഞു. വഴി-
 യെ ഗതസ്ഥപജമേറി സീരിയും മാധവനും ഒരുമിച്ചുത്തുനമുണ്ട്.
 മിഥിലാപുരത്ത് എത്തിയപ്പോൾ കുതിര ചത്തുവീണു. രാമകൃഷ്ണ-
 ന്മാരെ അടുത്തുകണ്ടു പേടിച്ചു ശതധനപാവ് കാടി. കൃഷ്ണൻ താഴെ
 ഇറങ്ങി കാടിമോടി തൊട്ടിട്ടും തൊടാതെയും മിഥിലാരാജ്യത്തിന്റെ
 ഉത്തരഭാഗത്തുള്ള ഉപവനത്തിന്റെ സമീപത്തുചെച്ചു ശതധനപാ-
 വിനെ പിടിച്ചു ചക്രംകൊണ്ടു കൊന്നു. പരിശോധിച്ച് രത്നം അ-
 വന്റെ കൈവശമില്ല എന്നു കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു. രാമൻ അതു വി-
 ശ്വസിച്ചില്ല. സ്വമന്തകം അന്വേഷിക്കാൻ അനുജനെ ഭരപേലി-
 ച്ചിട്ട് രാമൻ മിഥിലയിൽപ്പോയി ആരവർഷം പാത്തു. അന്നു ബ-
 ലദേവൻ സുധായനനെ ഗദായുദ്ധമഭ്യസിപ്പിച്ചു. ശതധനസ്സി-
 നെ ഹനിച്ചു അവന്റെ അധീനത്തിൽ രത്നമില്ല എന്ന് അറി-
 ഞ്ഞ ഉടൻ കൃഷ്ണൻ ഗതസ്ഥാത്രസ്ഥനായി ഭാരകയിൽചെന്നു ഭാര-
 യേക്കൊണ്ട് യഥാവിധി പിതൃകർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യിച്ചു സ്വമന്തകവും
 തേടി അവിടെ സൂചമായി വസിച്ചു.

കഥ നൂറു—സ്വമന്തകദേശം.

കൃതവർമ്മാവും അക്രൂരനും സ്വമന്തകഗോപനത്താൽ ഭഗവാ-
 നെ ഭയപ്പെട്ടു കാശിയിൽചെന്നു ഗുഹയായി പാത്തു രത്നസഹായ

ത്താൽ പല യോഗാദിസൽക്കർമ്മങ്ങൾ ചെയ്തു. അക്കാലത്തു പോരകയിൽ ആധിദൈവികമായും, ആധിദൈവികമായും അസംഖ്യം അനന്തങ്ങൾ ഉണ്ടായി. അനുവൃത്തിനിമിത്തം ഉത്ഭവിച്ച ആപത്തുഴുപ്പൻ അക്രൂരനെ വരുത്തിയാൽ തീരുമെന്നും അവന്റെ അച്ഛൻ ഗാന്ധിനി പണ്ടു കാശിയിൽ വെച്ച് ഉണ്ടാക്കി എന്നും യദുവർമ്മൻ പറഞ്ഞതനുസരിച്ചു കൃഷ്ണൻ അയാൾക്ക് ആളയച്ചു. അക്രൂരൻ പേടിച്ചുചിരച്ചു പോരകയിൽവന്നു വസ്തുതയെല്ലാം തുറന്നു പറഞ്ഞു. സ്വമന്തകം ഭഗവാന്റെ കാൽക്കൽവെച്ചു നമസ്കരിച്ചു. ഭഗവാൻ അതു സ്വയം കണ്ണത്തിലണിഞ്ഞു. വാസുവമറിഞ്ഞു രാമൻ മിഥിലയിൽനിന്നു വന്നു. സ്വമന്തകത്തിന്റെ വൃത്താന്തം എല്ലാം എല്ലാപരേയും ഗ്രഹിപ്പിച്ചിട്ടു മുകുന്ദൻ അത് അക്രൂരനുതന്നെ കൊടുത്തു.

ശ്ലോകം.

ഭിന്നാനസ്സുരസുരഞ്ചനരകം

ധാത്രിം നയൻ സ്വസൃതം

ഷട്സാഹസ്രയുതായുതം പരിണയ-

ന്നല്ലാദയന്നാത്മജാൻ

പാതേന്ദനവചവാഞ്ചലാവിപിനം

നിദ്രാഹയൻ മോചയൻ

ഭൂപാൻ ബന്ധനതത്വചേദിപരിപുഷ്

കൃഷ്ണാനിശം പാതു വദ.

സാരം—മുൻ എന്ന അസുരനോടുകൂടിയ നരകനെ ഭേദിക്കുന്നവനായി, സ്വർഗ്ഗത്തുള്ള വൃക്ഷത്തെ ഭൂമിയിലേക്കു കൊണ്ടുവരുന്നവനായി, പതിനാറായിരം (കന്യകളെ) വിവാഹംചെയ്യുന്നവനായി, ആത്മജനോരെ ഉല്പാദിക്കുന്നവനായി, അജ്ഞാനനോക്കോണ്ടതെന്ന ഖണ്ഡവം എന്നു പ്രസിദ്ധമായ വിപിനത്തെ ഭേദിപ്പിക്കുന്നവനായി, രാജാക്കനോരെ ബന്ധനത്തിൽനിന്ന് അഴിച്ചുവിടുന്ന

വന്നായി, ശിശുപാലന്റെ ശത്രുവായ കൃഷ്ണൻ നിങ്ങളെ സഭാ പാലിക്കട്ടെ.

അത്ഥം—സമുദാസുരം (മുദാസുരനോടു കൂടിയവനെ) നരകം (നരകനെ), ഭിന്നാൻ (ഭിന്നനൻ, ഭേദിക്കുന്നവൻ, പിളർക്കുന്നവൻ) ച (ഉം) സ്വസൃതം (സ്വസ്തൃത്തുള്ള തരുവിനെ, വൃക്ഷത്തെ, കല്പവൃക്ഷത്തെ) ധാത്രിം (ധാത്രിയെ, ഭൂമിയെ) നയൻ (നയിക്കുന്നവൻ, കൊണ്ടുവരുന്നവൻ) ഷട്സാഹസ്രയുതായുതം [ഷട് (ആറ്) സാഹസ്രം (സഹസ്രത്തെ സംഖ്യനിച്ചത്, ആയിര) തോടു യുതം ആയ (കൂടിയ) അയുതം (പതിനായിരത്തെ) പതിനായിരം കന്യകമാര] പരിണയൻ (പരിണയിക്കുന്നവൻ, വിവാഹം ചെയ്യുന്നവൻ) ആത്മജൻ (ആത്മജനോരെ, പുത്രനോരെ) ഉല്പാദയൻ (ഉല്പാദിക്കുന്നവൻ, ജനിപ്പിക്കുന്നവൻ) പാതംന (പാതംനെ, അജ്ഞാനനെ, കൊണ്ടു) ഏവ (തന്നെ) ച (ഉം) ഖാഡവോദ്ധുവി പിനം [ഖാഡവം എന്ന് ആഖ്യ (പേര്) ഉള്ള വിപിനത്തെ (കാട്ടിനെ) നിദ്രാഹയൻ (ഭേദിപ്പിക്കുന്നവൻ) ഭൂപാൻ (ഭൂപനോരെ, രാജാക്കളെ) ബന്ധനതഃ (ബന്ധനത്തിൽനിന്ന്) ച (ഉം) നിഷോചയൻ (അഴിച്ചുവിടുന്നവൻ) ചേദിപരിപുഃ [ചേദിപന്റെ (ചേദി എന്ന രാജ്യത്തെ രാജാവായ ശിശുപാലന്റെ) രിപു (ശത്രു) ആയവൻ] കൃഷ്ണഃ (കൃഷ്ണൻ) അനിശം (സഭാ) വഃ (നിങ്ങളെ) പാതു (പാലിക്കട്ടെ).

കഥ ന്നന്ത—മുദാസുരവധം.

ഹിരണ്യാക്ഷനെക്കൊന്നു വരാഹരൂപിയായ വിഷ്ണു ഭൂമിയെ സ്വസ്ഥാനത്താക്കി. അന്നു ഭൂപുത്രനായി നരകൻ ജനിച്ചു. ഭാനുവസ്സർത്താലും, വധത്താലും, അശുഭമായി ഭീനഭാവത്താൽ മുഷിഞ്ഞിരുന്ന സമയത്തു ജനിച്ചതുകൊണ്ടു വിഷ്ണുപുത്രനാണെങ്കിലും നരകൻ പാപിയും ദുഷ്ടുദ്ധിയും അസുരനും ആയിട്ടു തീർന്നു. അച്ഛൻ സാരായണാസ്രം കൊടുത്തു പുത്രനെ അനുഗ്രഹിച്ചു മാഞ്ഞു. നരകൻ പ്രാഗ്ജോതിഷം എന്ന രാജ്യത്തു വന്നു അഗദ്യമായ ഒരു പുരം തീർത്ത് അതിൽ ഏറിയാക കാലം സുഖമായി പാർത്തു. ഒടുവിൽ അവൻ അസുരന്മാരോടു ചേർന്നു പരമദുഷ്ടനായി

ത്തീൻ. നരകൻ ദിഗ്ജയം ചെയ്തു രാജാക്കളെ ഹരിച്ചു അസം
ഖ്യം കന്യമാരെ കാരാഭവനത്തിലാക്കി. ഗോവധം വിപ്രവധം ഇ
ത്യാദി ദുഷ്ടകർമ്മം പലതും ചെയ്തു. ഒരുദിവസം സുരലോകത്തു ചെ
ന്ന ദേവന്മാരെ ജയിച്ച് അദിതിയുടെ കണ്ണികയും ഇന്ദ്രച്ഛത്രവും
തട്ടിപ്പിരിച്ചുകൊണ്ടു പോന്നു. ഇന്ദ്രൻ ദ്വാരകയിൽ വന്നു സങ്കടമ
റിയിച്ചു. കൃഷ്ണൻ സത്യഭാമയോടുകൂടി ഗരുഡാത്രവനമായി സൈ
ന്യസമേതം പ്രാഗ്ജ്ഞാതിഷ്ഠപുരത്തിന്റെ സമീപത്തു ചെന്നു ഗദ
യാൽ അദ്രിദുർഗ്ഗത്തേയും, അസ്രുങ്ങളാൽ അഗ്നിജലവായുദുർഗ്ഗങ്ങ
ളേയും, നാഗകത്താൽ മുരപാശത്തേയും, പാഞ്ചജന്യനാദത്താൽ
യന്ത്രത്തേയും, ഗദയാൽ കിടങ്ങുമുതലായതിനേയും സംഹരിച്ചു ശം
ഖം മുഴക്കിക്കൊണ്ടു അകത്തു കടന്നു. അപ്പോൾ പഞ്ചശിരസ്സനാ
യ മുരാസുരൻ എഴീററു ത്രിശൂലംകൊണ്ടു യുദ്ധം തുടങ്ങി. ഗരു
ഡൻ മുരന്റെ മുഖങ്ങൾ കീറി. മുരമാധവന്മാർ ഘോരസമരം ചെ
യ്തു. ഒടുവിൽ കൃഷ്ണൻ ചക്രത്താൽ മുരന്റെ ശിരസ്സുകൾ മുറക്കി അ
ടത്തു. താമ്രൻ, അന്തരീക്ഷൻ, ശ്രവണൻ, വസു, വിഭാവസു, ന
ഭസ്വാൻ, അരുണൻ എന്ന ഏഴു മുരനന്ദനന്മാർ താതവധം ക
ണ്ടു കോപിച്ചു പോരിനുവന്നു. സസൈന്യരായ സപ്തനന്ദനന്മാരെ
യും കൃഷ്ണൻ കൊന്നു.

കഥ ന്നന്ദനരകാസുരവധം.

ഈ വർത്തമാനം കേട്ടു കോപിച്ചു നരകൻ പടഹാദിഘോഷ
ങ്ങളോടും സേനകളോടും ദൈത്യപീരരുമൊരുമിച്ചു പുറപ്പെട്ടു വന്നു
കൃഷ്ണനോടു യുദ്ധമേറു. മാധവൻ സേനകളെ നായകന്മാരുമൊ
രുമിച്ചു സ്വഗുർത്തേയ്ക്കു പാഞ്ഞയച്ചു. ഐരാവതവംശത്തിൽ ജ
നിച്ച അരപത്തുനാലു വാരണങ്ങളോടുമൊത്തുവന്ന നരകൻ
ബാണങ്ങൾ തുകി കൃഷ്ണനെ മോഹിപ്പിച്ചു. അപ്പോൾ ഭാമ ദേവ
നോടൊരു തോറുപോകാതെ നിന്നു പൊരുതു. ഗരുഡൻ ഗജങ്ങ
ളുടെ മുഖങ്ങൾ ചവിട്ടി കൊത്തി കീറിപ്പിളിർ പന്തിയിലേക്കു
ക്കൊട്ടിച്ചു. താർക്ഷ്യന്റെ നേരെ നരകൻ വജ്രമയച്ചു. അന്നേരം കൃ
ഷ്ണൻ ഉണർന്നു രണ്ടാമതും യുദ്ധംതുടങ്ങി. നരകൻ ശൂലികൊടുത്ത
ശൂലം പ്രയോഗിച്ചപ്പോൾ ചക്രപാണി ചക്രത്താൽ നരകന്റെയും

ഗജത്തിന്റേയും കഴുത്തു മുറിച്ച് താഴെയിട്ടു. മരത്രകുണ്ഡലരത്നങ്ങളോടും നരകപുത്രനായ ഭഗദത്തനോടും കൂടെവന്ന ഭൂമി കൃഷ്ണനെ സ്മരിച്ചു പ്രസാദിപ്പിച്ചു. മാധവൻ ഭൂമിയെ അയച്ചിട്ടു ഭരതമന്ദിരത്തിൽ ചെന്നു ഭഗദത്തനെ രാജാവാക്കി കാരാഭവനത്തിൽ കിടന്ന കന്യകമാരെ വരുത്തി വസ്ത്രാലങ്കാരാദികൾ കൊടുത്തു സന്തോഷിപ്പിച്ച് അവരുടെ അർത്ഥന അനുസരിച്ചു ശിഖികകളിലേറി പോരുകയില്ലെന്നു പറഞ്ഞു. ഒരാനയെ ഭഗദത്തനെ കൊടുത്തിട്ടു ശേഷം അറപത്തുതൂന്ന് ആനയേയും സ്വനഗരത്തിലേക്കെത്തിക്കാൻ കൃഷ്ണൻ ഏല്പാടു ചെയ്തു.

കഥ നൂവു—പാരിജാതഹരണം.

കൃഷ്ണൻ ഭാര്യയോടൊന്നിച്ച് ഗരുഡാഭയനായി സ്വപ്നം ചെയ്ത അഭിതിയെ വന്ദിച്ചു കുണ്ഡലം നൽകി ദേവന്മാരുടെ സല്ലാരമോദ ഏതാനും ദിവസം അവിടെ താമസിച്ച് ഭൂമിയിലേക്കു പോരുന്ന സന്ദർഭത്തിൽ പ്രിയയുടെ കാമിതത്തെ പൂരിപ്പിക്കാനായി ഒരു പാരിജാതത്തെയു പിഴുതെറിഞ്ഞുകൊണ്ട് യുദ്ധത്തിനുവന്ന ഇന്ദ്രനെ ജയിച്ചിട്ടു പോരുകയിൽ എത്തി സമരപ്രിയയായ ധർമ്മദാരുണന്റെ ഗൃഹാങ്കണത്തിൽ അതുനട്ടു. എന്നാൽ പൂർവ്വാധികം വീഴുന്നതു വൈഭവിയുടെ ഗൃഹാങ്കണത്തിലാണ്.

കഥ നൂൺ—പതിനാറായിരം കന്യകമാരുടെ വിവാഹം.

പണ്ട് ഒരു രാജാവിനു വളരെ ഭാര്യമാരുണ്ടായിരുന്നു. വിഷ്ണു ഒരു ദിവസം ഭിക്ഷുരൂപംധരിച്ച് അവരുടെ സന്നിധിയിൽ ചെന്നു. നാരിമാർ ഭർത്താവിനെ ഉപേക്ഷിച്ചു ഭിക്ഷുവിന്റെ വശം ചേരുവാൻ ആഗ്രഹിച്ചതറിഞ്ഞ രാജാവ് അവരെ ശപിച്ചു.—വിഷ്ണു ഭർത്താവായി വരുമെന്നു ആ നാരിമാർക്ക് ഒരു വരം ഉണ്ട് എന്നും, അന്നത്തെ രാജാവു നരകനായി ജനിച്ചു എന്നും കൂടി പക്ഷാന്തരങ്ങൾ ഉണ്ടു.—നാരദാജ്ഞയാൽ ഈ സ്രീകൾ ബ്രഹ്മാവിനെ തപസ്സുചെയ്തു പ്രസാദിപ്പിച്ചു വിഷ്ണു ഭർത്താവായി വരും എന്നു വരം വാങ്ങി എന്നും ഒരു മരുണ്ട്—വിഷ്ണു ഭർത്താവായി വരട്ടെ എന്നും നാരദൻ അനുഗ്രഹിച്ചു എന്നും പറയുന്നുണ്ടു—ഏതായാലും പ്രാഗ്ജ്ഞാതിഷ്ഠത്തിൽ നിന്നു കൊണ്ടു വന്ന പതിനാറായിരം കന്യ

കുമാരേയും ഭഗവാൻ അത്രയും രൂപങ്ങൾ ധരിച്ച് ഒരുമിച്ച് ഒരു ദിവസം ഒരു ശുദ്ധശ്രുതത്തിൽ വേളി കഴിച്ചു. ഈശ്വരമായത്ത് എന്താണു വായ്യാത്തതു.

കഥ ൨൦—പുത്രന്മാർ.

പുതിയ ഭാര്യമാക്കെല്ലാവർക്കും പ്രത്യേകം പ്രത്യേകം ഓരോമണിഗൃഹം തീപ്പിച്ചു കൊടുത്തു. ഓരോ ഭവനത്തിലും ഭഗവാൻ പ്രത്യേകമുണ്ടുതാനും. നിസ്സംഗനായ നാരായണൻ ഗൃഹസ്ഥനായി വഴിപാലവ വാഴുന്ന കാലത്തു നാരിമാർക്കു പരസ്പരം വൈരത്തിനാസ്പഷ്ടംകാരുണമുണ്ടായില്ല. സുന്ദരിമാരായ കാന്തമാരെ യഥേഷ്ടം രമിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു ഭഗവാൻ ഭാരകയിൽ സുഖമായി പത്തു കൃഷ്ണന്റെ പതിനാറായിരത്തട്ടു ഭാര്യമാർക്കും പതുപ്പത്തു നന്ദനന്മാർ വീതമുണ്ട്. നന്ദനന്ദനന്റെ സൗന്ദര്യവീര്യാദികൾ ഈ നന്ദനന്മാർക്ക് എല്ലാവർക്കുമുണ്ട്. പ്രദ്യുക്തൻ, ചാരുദേവൻ, സുദേവൻ, ചാരുദേഹൻ, സുചാരു, ചാരുഗുപ്തൻ, ഭദ്രചാരു, ചാരുചന്ദ്രൻ, അതിചാരു, ചാരു എന്നു പത്തുപേരും വൈദികപുത്രന്മാരും; ഭാനു, സുഭാനു, സ്വഭാനു, പ്രഭാനു, ഭാനുമാൻ, ചന്ദ്രഭാനു, ബൃഹൽഭാനു, ഹവിർഭാനു, ശ്രീഭാനു, പ്രതിഭാനു, എന്നു പത്തുപേർ ഭാമാപുത്രന്മാരുമാണ്. ജാംബവതിക്കു സാംബൻ, സുമിത്രൻ തുടങ്ങി പത്തുപുത്രന്മാരുണ്ടായിരുന്നു. ഭാനുചന്ദ്രാദി പത്തുപേർ സത്യജ്ഞം, ശ്രുതാദിപത്തുപേർ കാളിന്ദിജ്ഞം, പ്രഘോഷാദികൾ ലക്ഷ്മണജ്ഞം, വൃകഹംസാദികൾ മിത്രവിന്ദജ്ഞം, സംഗ്രാമചിത്താദികൾ ഭദ്രജ്ഞം പുത്രന്മാരാകുന്നു. കുഞ്ജാപുത്രനായ ഉപജ്ഞാകനർപ്പന്റെ ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഒരു ലക്ഷത്തിരുന്നൂറുപതിനായിരത്തി എൺപത്തൊന്നു സന്താനങ്ങൾ ഉണ്ടായിരുന്നു. ഇവരുടെ പേരുകളാം ഒരു ഗ്രന്ഥത്തിലും പറഞ്ഞിട്ടില്ല. എന്നാൽ ഹരിവംശത്തിൽ നിന്നു വളരെ നാമങ്ങൾ ഗ്രഹിക്കയും ചെയ്യാം.

കഥ ൨൧—ചാണ്ടവദാനം.

പാഞ്ചാലീസ്വയംവരംകഴിഞ്ഞു ചാണ്ടവന്മാർ ഇന്ദ്രപ്രസ്ഥത്തിൽ സുഖമായി താമസിക്കുന്ന കാലത്തു ചാണ്ടവന്റെ ഭാരിപ്പിക്കണമെന്ന് അന്നി അജ്ഞാനോട് അപേക്ഷിച്ചു. കൃഷ്ണാജ്ഞ

നമ്മാർ വനത്തിൽ ചെന്നു. അഗ്നി പാതമനു ശാസ്താവുവും അ
ക്ഷയതുണിയും നൽകി. ഭവാനൻ ഭരിച്ചുതുടങ്ങിയപ്പോൾ തമ്മ
കനേയും കുടുംബത്തെയും രക്ഷിക്കാനായി ഇന്ദ്രൻ വന്നു വെട്ടി. കൃഷ്ണ
സാരഥിയായ പാതമൻ ശരകൂടം കെട്ടി വെട്ടം തട്ടത്തു. പാ
ണ്ഡവം മുഴുവൻ വെട്ടു വെട്ടത്തു. പാണ്ഡവദോഹസമയത്തു മയ
നേ ഫൽഗുനൻ രക്ഷിച്ചുകൊണ്ടു സന്തോഷിച്ചു വിശ്വകർമ്മനി
മ്മിതമായ ഇന്ദ്രപ്രസ്ഥത്തിൽ ജലസ്ഥലഭ്രാന്തിയുണ്ടാക്കുന്ന ഒരു
സഭ ആ അസുരശിപ്പി പാണ്ഡവന്മാർക്കുണ്ടാക്കി കൊടുത്തു.

കഥ ൭൨—ഭൂപദോചനം (മാശയവധം).

ജരാസന്ധൻ പിടിച്ചുകെട്ടി കാശാഗ്രഹത്തിൽ പാപ്പിച്ചിരിക്കുന്ന നൃപന്മാർ ഒരു ഭൂതൻ മുഖാന്തരം ഭഗവാനെ ശരണം പ്രാപിച്ചു. അപ്പോൾ ആകാശത്തു നിന്നിറങ്ങിവന്ന നാരദൻ ഭക്തോത്തമനായ ധർമ്മന്റെ രാജസൂയം ചെയ്യണം എന്ന ആഗ്രഹവും, അതു ഭഗവാൻ്റെ ചെമ്പിറന്നു വേണ്ടവണ്ണം നടത്തണം എന്ന ആ ദേവിയുടെ ഉപദേശവും നിവേദിപ്പിച്ച് “നൃപതികളായെത്തും മുനിവരനുമെത്തും” ഓർത്ത് താൻ ഉടൻ ചെല്ലേണ്ടത് എന്താണ് എന്ന് മന്ത്രിശ്വരനായ ഉദ്ധവനോട് കാര്യപ്രയാശപരമായി കൃഷ്ണൻ ചോദിച്ചു. രാജസൂയത്തിനു ദിഗ്ജയം ചെയ്യുമ്പോൾ മാഗധനെ കൊല്ലാം എന്ന് ഉദ്ധവൻ സമാധാനം പറഞ്ഞതുകേട്ട് മാധവൻ നാരദനേയും ഭൂതനേയും അയച്ചിട്ട് ഇന്ദ്രപ്രസ്ഥത്തിൽ ചെന്ന ഭീമജ്ജനന്മാരെ അടിച്ചു മാഗധരാജ്യം പ്രാപിച്ചു യുദ്ധം വരിച്ചു. ജരാസന്ധൻ രണ്ടു ഗദവരുത്തി ഒന്നു ഭീമനെ കൊടുത്തിട്ട് യുദ്ധം തുടങ്ങി. ഭീമമാഗധന്മാരുടെ സമരം അതിഭയങ്കരമായിരുന്നു. ഗദ പൊടിഞ്ഞപ്പോൾ മുഴിയുദ്ധം തുടങ്ങി. കൈകാൽ ഞെരിയുക, ഇടിക്കുക, അടിക്കുക, സിംഹനാദം ചെയ്ത പതകടിക്കുക, ഇന്ദ്രാദികളോടുകൂടിയ മുഴിയുദ്ധം ചെയ്തു കുറെ കഴിഞ്ഞപ്പോൾ മാരുതിക്ക് അല്പം ക്ഷീണം ഉണ്ടായി. സ്വതേജസ്സും സ്വവീര്യവും ഭീമനെ നൽകി പ്രതിയോഗിയെ കൊല്ലാൻ കൃഷ്ണൻ സംജ്ഞകാണിച്ചു. അജ്ജനൻ പച്ചിലകീറി തിരിച്ചിട്ടു കാട്ടി. ഭീമസേനൻ മാഗധനെ ഭൂമിയിൽ തള്ളിയിട്ട് ഒരു കാലം സ്വകരങ്ങളിൽ ഗ്രഹിച്ചു പ്രതിയോ

ശിരോമുഖമരകാലിൽ ചവിട്ടിയേറിനിന്ന് ആന ഇളംപന ചീത്തും പോലെ ചീന്തി സന്ധിക്കാത്തവിധത്തിൽ തിരിച്ചു ദൂരെ ഏറി ഞെരു. ജരാസന്ധപുത്രനായ സഹദേവനെ കൃഷ്ണൻ രാജാവായി വാഴിച്ചു. ഇരുപതിനായിരത്തി എണ്ണൂറു റൂപന്മാരുടെ ബന്ധനത്തെ മോചിച്ചു കാരാഭവനത്തിൽനിന്നു മാധവൻ പുത്തൂരകാണ്ടുവന്നു രാജസൂയത്തിനു വരാം അവരെ ക്ഷണിച്ചിട്ടു ഭഗവാൻ യാത്രയയച്ചു.

കഥ നെ—ശിതപാലവധം.

സഹദേവന്റെ നിവേദനമനുസരിച്ച് അഗ്ര്യപുരുഷൻ ഭഗവാനെ വരിച്ചു മണികനകസിംഹാസനത്തിൽ ഇരുത്തി ധർമ്മൻ കാലുകഴുകിച്ചു തീർത്ഥം ശിരസ്സിലേറും. ഇതുകണ്ടും, സജ്ജനങ്ങളുടെ കൃഷ്ണസ്തുതി കേട്ടും കോപിച്ചു കുമതിയായ ശിതപാലൻ കൃഷ്ണനെയും പാണ്ഡവന്മാരേയും കുറിച്ചു കത്സരിതവാക്കുകൾ പറഞ്ഞു. കൃഷ്ണൻ അനങ്ങിയില്ല. അജ്ഞാൻ കോപിച്ചു വില്ലെടുത്ത് യുദ്ധത്തിനൊരുങ്ങി. ഭീമാദികളും അടുത്തു. ചേദിരാജൻ വാളും പരിചയും എടുത്തു പാത്ഥാദികളെ ഭർത്സിച്ചുകൊണ്ടുനിന്നു. യജ്ഞഭംഗമുണ്ടാകരുതെന്നു കരുതി ദാമോദരൻ സുദർശനത്തെ അയച്ചു. ശിതപാലനും ഹോദിച്ചു. ഒരു ദിവ്യപ്രഭു ആ മുതശരീരത്തിൽനിന്നു കൃഷ്ണങ്കൽച്ചേർന്നു. എല്ലാവരും ഭഗവാനെ പുകഴ്ത്തി.

ശ്ലോകം ൧൦.

കൌന്തേയന ച കാരയൻ ക്രതുവരം,
സൌഭഞ്ച നിഷ്ഠൻ, നൃഗം
പാപാദാതു വിമോചയഞ്ച, വിവിദം
നിഷ്ഠീഡയൻ വാനരം,
മരിതപാ ബാണഭുജാൻ മൃഗേ ച ശിരിശം
ജിതപാ ഗണൈരനപിതം
ദേവ വല്ലഭമന്തകയേ മുദിതഃ
കൃഷ്ണാനിശം പാതു വഃ.

സാരം—കുന്തിപുത്രനായ യുധിഷ്ഠിരനേക്കാണ് രാജസൂയം എന്ന ശ്രേഷ്ഠമായ യാഗത്തെ ചെയ്യിക്കുന്നവനായി, സൌഭം എ

ന്ന വിമാനത്തിൽ ഇരുന്ന സാലപനെ സൗഭത്തോടുകൂടി ഹനിക്കുന്നവനായി, വിവിദൻ എന്ന വാനരനെ പീഡിപ്പിക്കുന്നവനായി, യുദ്ധത്തിൽ ഭൂതഗണങ്ങളോടുകൂടിയ ശിവനെ ജയിച്ചിട്ട്, ഖാണാസുരൻ (ൻൻന്റ) ഭൂജങ്ങളെ ചേരദിച്ചിട്ട്, വല്ലലാസുരനെ കാലന്നു കൊടുത്തിട്ട മുദിതനായ കൃഷ്ണൻ നിങ്ങളെ സദാ പാലിക്കട്ടെ.

അത്ഥം—കൌന്തേയന [കൌന്തേയനെ (കുന്തിയുടെ പുത്രനെ) കൊണ്ട്, യുധിഷ്ഠിരനേക്കൊണ്ട്] ക്രതുവരം [ക്രതുകളിൽ (യാഗങ്ങളിൽ) വരത്തെ (ശ്രേഷ്ഠത്തെ) വിശ്രുതമായ രാജസൂയത്തെ] കാരയൻ (ചെയ്യിക്കുന്നവൻ) സൗഭം [സൗഭത്തെ (ആകാശത്തിൽക്കൂടെ ആരും കാണാതെവന്ന വിമാനത്തെ) സൗഭത്തിൽ കയറിവന്ന സാലപനെ] നിഷ്ഠൻ (ഹനിക്കുന്നവൻ) നൃഗം (നൃഗൻ എന്ന രാജാവിനെ) പാപാൽ (പാപത്തിൽനിന്ന്) ആശു (വേഗം) വിമോചയൻ (മോചിപ്പിക്കുന്നവൻ, മോക്ഷം കൊടുക്കുന്നവൻ) ച (ഉം) വിവിദം (വിവിദനെ) വാൻരം (വാനരനെ, കുരങ്ങനെ) നിഷ്ഠീഡയൻ (നിഷ്ഠീഡനം ചെയ്യുന്നവൻ, കൊല്ലുന്നവൻ) മൃധേ (മൃധത്തിൽ, യുദ്ധത്തിൽ) ച (ഉം) ഗ്നൈഃ (ഗുണങ്ങളോട്, ഭൂതഗണങ്ങളോട്) അനപിതം (അനപിതനെ, കൂടിയവനെ) ഗിരിശം (ഗിരിശനെ, ശിവനെ) ജിതപാ (ജയിച്ചിട്ട്) ഖാണഭുജൻ [ഖാണൻ എന്ന അസുരൻ (ൻൻന്റ) ഭൂജങ്ങളെ (കൈകളെ) മരിതപാ (ചേരദിച്ചിട്ട്, മുറിച്ചിട്ട്) വല്ലലം (വല്ലലൻ എന്ന അസുരനെ) അന്തകായ (അന്തകൻ, കാലൻ) ഭതപാ (കൊടുത്തിട്ട്) മുദിതഃ (മുദിതൻ, മോദിച്ചവൻ) കൃഷ്ണഃ (കൃഷ്ണൻ) വഃ (നിങ്ങളെ) അനിശം (സദാ) പാതു (പാലിക്കട്ടെ).

കഥ ൭൪—രാജസൂയം.

ധർമ്മജൻ നാലുദിക്കും നാലനജന്മാരെക്കൊണ്ടു ജയിപ്പിച്ചു സമസുരാജാക്കന്മാരോടും തിവാവാണി രാജസൂയത്തിനു വേണ്ടതെല്ലാമൊരുക്കി. അശേഷഭായ്ക്കായുക്തനായ കൃഷ്ണൻ, ധൃതരാഷ്ട്രനും മക്കളും, ഭീഷ്മദ്രോണാദികൾ, ഗാന്ധാരിതുടങ്ങിയ നൃപദാരങ്ങൾ, അംഗവംഗകലിംഗാദിഭൂപാലജാലം, മുനിമാർ എന്നുവേണ്ട ചാതു

വ്യാസൻ, പരാശരൻ, പൈലൻ, സുമന്തു, ധൗമ്യൻ, ഭരദവാജൻ, അസിതൻ, ഗൌതമൻ, വീതിഹോത്രൻ, കണപൻ, അംഗിരസ്സ്, ദേവലൻ, മൈത്രേയൻ, കശ്യപൻ, അഗസ്ത്യൻ, വസിഷ്ഠൻ, ജാബാലി, നാരദൻ തുടങ്ങിയ ദിവ്യന്മാരും ഈശ്വരതുല്യന്മാരും ആയതപോധനന്മാരും കൃഷ്ണൻ ആജ്ഞാനുസരിച്ച ധർമ്മജൻ പ്രതിഷ്ഠകളായി വരിച്ചു. സജ്ജനപുജയ്ക്ക് അജ്ഞാനനേയും, വിപ്രാര കാൽ കഴുകിക്കാൻ കൃഷ്ണനേയും മഹാനസത്തിലേയ്ക്കു ഭീമനേയും, ഇല ചെച്ചു വിളമ്പിക്കുന്നതിനും മറ്റും ദുശ്ശാസനനേയും, ഭാനത്തിനു കണ്ണനേയും കലചറയ്ക്കു സുഷോധനനേയും നിയമിക്കയും, സമസ്ത ഭാരവും ഭീഷ്മദ്രോണാദികളിൽ സമർപ്പിക്കയും ചെയ്യിട്ടു യുധിഷ്ഠിരൻ മുനിശാസനയോടുകൂടി. യജ്ഞദീക്ഷയ്ക്കായി ശാലയിൽ പ്രവേശിച്ചു യാഗംതുടങ്ങി. പൂർവ്വവേദക്രമം ചെയ്യുമ്പോൾ ഇന്ദ്രാദിസർവ്വദേവന്മാരും ആനന്ദതുന്ദിലന്മാരായി വന്നുനിറഞ്ഞു. യജ്ഞംകൊണ്ട് എല്ലാ ലോകത്തിലും മംഗലമുണ്ടായി. അന്നപാനാദികൾകൊണ്ട് എല്ലാവരും തൃപ്തിപ്പെട്ടു. ധർമ്മജൻ പ്രതിഷ്ഠകളേയും യഥാവിധി പൂജിച്ചു. അഗ്ര്യപുജകളെ കോപിച്ച ചേദിരാജനെ കൃഷ്ണൻ ഹനിച്ചശേഷം ധർമ്മജൻ യാഗം പൂർത്തിയാക്കി പ്രതിഷ്ഠസദസ്യരെ വന്ദിച്ചു ഭക്ഷിണചെയ്യു അവഭൃതസ്നാനവുംകഴിഞ്ഞു തെളിഞ്ഞു രാജാധിരാജനായി വിളങ്ങി. ചാതുർവ്യാഞ്ഞേയും യഥായോഗ്യം സല്ലരിച്ചു ധർമ്മജൻ യാത്രയയച്ചു.

കഥ ൭൫ - സൌഭാഗ്യസാലപദന്തവക്ത്രചിന്ധൂരഥസംഹാരം.

കൃഷ്ണൻ ശിശുപാലനെ കൊന്നതുകേട്ടു കോപിച്ചു ഞാൻ യദുകുലത്തെ ഒട്ടക്കുന്നുണ്ട് എന്നു സദസ്സിൽ പ്രതിജ്ഞചെയ്തിട്ടു സാലപൻ പോയി, ഭൂമിപരാഗമുഷ്ടിമാത്രം ഭൂജിച്ചുകൊണ്ടു പഞ്ചാഗ്നിമദ്ധ്യത്തിൽ ഇരുന്ന് അതികഠിനമായ തപസ്സുചെയ്തു ശിവനെ പ്രസാദിപ്പിച്ചു പ്രത്യക്ഷമാക്കി സൌഭം എന്ന ഒരു വിമാനവും വരവുംവാങ്ങി അതിൽ സൈന്യസമേതം കയറി ആകാശത്തു കേദാരകയിൽചെന്നു ശരം വർഷിച്ചു. അപ്പോൾ രാമനും, പ്രഭുക്കൾദികളും യദുസേനയോടുകൂടി വന്ന് ആകാശത്തെ ലക്ഷ്യമാക്കി ശര

ങ്ങളയച്ച ശത്രുസൈന്യങ്ങളുടെ കരചരണാദികൾ മുറിച്ച ഭൂമിയിലിട്ടു. സാലപൻ സൌഭം ഉടൻ താൻ തന്റെ ഭൂമിയിലിറങ്ങിനിന്നു യുദ്ധംതുടങ്ങി. ഇരുപക്ഷത്തിലും ഉള്ള ഭടന്മാർ പ്രതിഷ്ഠണം മരിക്കുന്നു. പ്രദ്യുൽക്കൻ മോഹിച്ചു തേരിൽവീണു. പിന്നെ എഴുന്നീറ്റു ഇരുപത്തുദിവസം അയാൾ സാലപനോടു യുദ്ധം ചെയ്തു. അപ്പോൾ ദുർന്നിമിത്തങ്ങൾ കണ്ടു പാത്ഥമാരാടു യാത്രചൊല്ലി പോരുകയിൽവന്ന വാസുദേവൻ പരിഷ്ഠങ്ങൾ, ഭവനങ്ങൾ, ഉപവനങ്ങൾ മുതലായതുകൾ ഭേദിപ്പിച്ചു കണ്ടു കോപിച്ചു സാലപനോടു പോരുതുടങ്ങി. സാലപൻ കൃഷ്ണന്റെ ശാജ്ഞം ഭൂതം തെരിപ്പിച്ചു. ഉടൻ കൃഷ്ണന്റെ ഗഭയോരും ഭയന്നു സൌഭത്തിൽക്കയറി മാഞ്ഞു നിന്നുകൊണ്ടു സാലപൻ മായകാട്ടി. 'വസുദേവനെ ശത്രു അപഹരിച്ചു, എന്നു ദേവകിയുടെ ഭൂതൻ കൃഷ്ണനെ അറിയിച്ചു. അച്ഛനും സാലപനും ആകാശത്തുനില്ക്കുന്നതും കൃഷ്ണൻ കണ്ടു. ശത്രു വസുദേവന്റെ ശിരസ്സു മുറിച്ചു ഭൂമിയിൽ എറിഞ്ഞിട്ടു മാഞ്ഞു. അപ്പം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ പിതൃശിരസ്സുകാണായ്ക്കയാൽ ഇതെല്ലാം മായയാണ് എന്നു ഗ്രഹിച്ചു ശത്രുസൈന്യത്തെ മുഴുവൻ നശിപ്പിച്ചു. അപ്പോൾ ഗഭാപാണിയായി യുദ്ധത്തിനവന്ന സാലപന്റെ കണ്ഠം കൃഷ്ണൻ ചക്രംകൊണ്ടു വെട്ടി മുറിച്ചു സൌഭത്തേയും നശിപ്പിച്ചു. ഭന്തവക്ത്രൻ ഭഗവാനോടു സാലപൻ മരിച്ചപ്പോൾ ഗഭായുദ്ധംതുടങ്ങി. പതിനായിരം ആനയുടെ ബലമുള്ള അവനെ മാധവൻ ഗഭാകൊണ്ടു മുറിച്ചുപൊട്ടിച്ചു. ഉടൻ ഭന്തവക്ത്രന്റെ അനുജൻ വിധൂരൻ യുദ്ധത്തിനവന്നു. കംസാരി സുഭദ്രന്മാരോടുകൂടി ആ വീരനേയും കൊന്നു. ഇങ്ങിനെ ശത്രുസംഹാരംചെയ്യുശേഷം ഗഭാധരൻ സ്വഗൃഹത്തിൽ സുഖമായി പാർത്തു.

കഥ ന്നെന്ദ്രഗുഹമോക്ഷം.

ഒരുദിവസം സാമ്പാദികൾ വെയിലുകൊണ്ടു കളിച്ചു ക്ഷീണിച്ചു ദാഹിച്ചു വലഞ്ഞു. ഒരു കൂപത്തിന്റെ കരയിൽച്ചെന്നു നോക്കി. അതിൽ വെള്ളം അശേഷമില്ല. ഒരു വലിയ ഓൺ അതിൽ കിടക്കുന്നു. അതിനെ കരയ്ക്കു എടുത്തു രക്ഷിക്കണമെന്നു കരുതി അവർ ചെയ്തു ശ്രമം എല്ലാം വിഫലമായപ്പോൾ ഭഗവൽ

പുത്രന്മാർ വിവരം കൃഷ്ണനെ അറിയിച്ചു. അദ്ദേഹം വന്നു കൃകലാ സന്തത നിഷ്പ്രയാസം കരയ്ക്കു് എടുത്തുവെച്ചപ്പോൾ അതു ഭിച്യുരൂപം ധരിച്ച ജിജ്ഞാസുക്കളായ ജനങ്ങൾ കേൾക്കുമ്പോൾ ചക്രപാണി യോടു പറഞ്ഞു—“ഞാൻ ഇച്ഛപാകവിന്റെ അനുജനായ ഹൃഗനാണ്. പ്രതിദിനം ഞാൻ വളരെ ഗോക്കളെ ഭോജനം ചെയ്യുന്നു. ഒരു ദിവസം ഒരു ഭൂസുരൻ കൊടുത്ത പത്തു ഗോശാലയിൽ പ്രവേശിച്ചു. അടുത്തദിവസം ഞാൻ അതിനെ അറിയാതെ മറ്റൊരു ഭൂസുരൻ കൊടുത്തു. ഗോസ്വാമികൾ കണ്ടു കൂട്ടി പരസ്പരം പിണങ്ങി രണ്ടുപേരും വന്നു എന്നേക്കണ്ടു വസ്തുതപറഞ്ഞു. രണ്ടുപേരും ആ പത്തുവിനെ തങ്ങൾക്കുതന്നെ പേണമെന്നു ശരിച്ചു. ഞാൻ മാറി മാറി രണ്ടുപേരോടും കൂടുതൽ കൂടുതൽ പത്തുക്കളെ കൊടുക്കണമെന്നു പറഞ്ഞു. എന്നാൽ അവർ അതു സമ്മതിച്ചില്ല. ഒടുവിൽ രണ്ടുപേരും പിണങ്ങി പത്തുവിനെ ഉപേക്ഷിച്ച് എന്ന അധിഷ്ഠിപ്പിച്ചുകാണ്ടു പോയി. കാലാന്തരത്തിൽ ഞാൻ മരിച്ചു യമലോകത്തു ചെന്നപ്പോൾ ഭുജ്യതമോ സുകൃതമോ മുന്പേ അനുഭവിക്കേണ്ടതെന്ന് ധർമ്മരാജൻ എന്നോടു ചോദിച്ചു. ഞാൻ ഭുജ്യതഫലത്തെ വരിച്ചു. യമാജ്ഞയാൽ ഞാൻ ഇങ്ങനെ കൃകലാസരൂപം ധരിച്ച് ഈ കിണറ്റിൽ പതിച്ചു. ആയിരം വർഷം കഴിഞ്ഞു മാധവൻ തൊട്ടു സ്തോൾ പാപത്തിന്നു ഇവിടെ വന്നുചേരാമെന്നും യമധർമ്മൻ പറഞ്ഞിരുന്നു”. ഹൃഗൻ കൃഷ്ണനെ വന്ദിച്ച് അനുവാദംവാങ്ങി വിമാനത്തിൽ കയറി സ്വർഗ്ഗത്തേക്കുപോയി. ഭഗവാൻ പുത്രന്മാരോടു ബ്രഹ്മമാഹാത്മ്യത്തെ വർണ്ണിച്ചു.

കഥ ഒന്നു വിവിധഭവധം.

മൈന്ദവൻ സഹജനും, അശ്വിനീപുത്രനും, സുഗ്രീവഭൃത്യനും, നരകന്റെ ഇഷ്ടനും, ദുഷ്ടനും ആയ വിവിന്റെ എന്ന വാനരൻ സ്വപ്നസ്ഥിതന്റെ വധംകേട്ടു കോപിച്ചു ബ്രഹ്മണഗൃഹങ്ങൾ തീവെച്ചു ചുറ്റുക, മുനികളുടെ തപോവിപ്ലവം, സ്രീബാലവൃദ്ധന്റെ ഗൃഹയിലടയ്ക്കുക, മുതലായ ദുഷ്ടതയുടെ ചെയ്തു ചാടിനടന്ന് ഒരിക്കൽ വൈതകാദിയിൽചെന്നപ്പോൾ രാമൻ മദ്യമത്തനായി യോധാമണികളുടെ നടുക്കു മദ്യകുന്ദം വെച്ചുകാണ്ടിരിക്കുന്നതുക

ണ്ടു ഗോമുദികാട്ടി അബലകളെ പേടിപ്പിച്ചു കലശം കൈകൾക്കി വൃക്കത്തിൽകയറി. ബലൻ വസ്തുതഗ്രഹിച്ച് ഒരു വലിയ കല്ലെടുത്തു വാനരനെ എറിഞ്ഞു. അവൻ കല്ലു പിടിച്ചു പൊട്ടിച്ചും മദ്യപിച്ചു കലശം തകർത്തു താഴെ എറിഞ്ഞു. രാമൻ ഗഭകൊണ്ടും വിവിദൻ മരംപിഴുതും യുദ്ധംതുടങ്ങി. ഒടുവിൽ വിവിദന്റെ തലക്കു തല്ലിത്തകർത്തു മുസലി അവനെ ഭൂമിയിൽ വീർത്തിമാർത്തു.

കഥ പെ—ബാണൻ.

മഹാബലിയുടെ മൃത പുത്രനായ ബാണൻ നൃത്തകാലത്തു മുരളാകാട്ടി പ്രസാദിപ്പിച്ചതുകൊണ്ടു ശങ്കരൻ അവൻ ആയിരം ബാഹുക്കൾ നൽകി. പിന്നെ ഭക്തനായ ബാണന്റെ അപേക്ഷ അനുസരിച്ചു പന്നഗഭൂഷണൻ പാർവ്വതിയോടും ഗുഹഗണേശാദിഭൂതങ്ങളോടുംകൂടി ബലിപുത്രന്റെ ഗോപുരത്തിൽ വാണു. സഹസ്രബാഹുക്കൾ തനിക്കു വൃഥാ ഭാരമാണെന്നും യുദ്ധംചെയ്യാൻ കൈലാസവാസിയല്ലാതെ ആരുമില്ലെന്നും ബാണൻ ഒരു ദിവസം പാഞ്ഞപ്പോൾ കോപിച്ച് ശിവനരുളി—“നിന്റെ കേതു മുറിയുന്നദിവസം നിന്നോടു യുദ്ധത്തിന് എന്നോടു തുല്യനായ ഒരാൾവരും. അവൻ നിന്റെ ബലമടമടക്കും”. ഇതുകേട്ടു ബാണൻ സന്തുഷ്ടനായി ഗൃഹംപ്രവേശിച്ചു പ്രതിദിവസം കൊടിമരം നോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു.

കഥ നെ—ഉഷാനിരുദ്ധം.

ബാണന്റെ മകളായ ഉഷ ഒരുദിവസം പാർവ്വതീപരമേശ്വരന്മാരെ വന്ദിച്ചു. അപ്പോൾ ശിവങ്കസ്ഥയായ പാർവ്വതിയെപ്പോലെ തനിക്കു രമിച്ചു വസിക്കാൻ എന്നു സാധിക്കും എന്ന് അവൾ വിചാരിച്ചു വിവരം അറിഞ്ഞു ദേവി അവളെ അനുഗ്രഹിച്ചു. ഉഷ മൂന്നാംദിവസം രാത്രി സ്നാനത്തിൽകണ്ട പുമാനെ ഉണർപ്പാൻ കാണാത്തയാൽ വിചാരിച്ചു. അന്നേരം ബാണമന്ത്രിയായ കുമാരൻ പുത്രി ചിത്രലേഖ എന്ന തോഴി ദേവന്മാരുടേയും മനുഷ്യരുടേയും ചിത്രങ്ങൾ എഴുതിക്കൊണ്ടിട്ടു. പ്രദ്യുക്തനേക്കണ്ടപ്പോൾ ഉഷ ലജ്ജിച്ചുനിന്നു. ഉടൻ ചിത്രലേഖ അനിരുദ്ധന്റെ ചിത്രം കാണിച്ചപ്പോൾ അദ്ദേഹംതന്നെയാണു് സ്വകാമുകൻ എന്ന് ഉഷ

സമ്മതിച്ചു. കുമാരസപുത്രി ആ രാത്രിതന്നെ ഭാരകയിൽചെന്നു മായകൊണ്ടു കൃഷ്ണപൗത്രനെ ആകർഷിച്ചുകൊണ്ടുവന്ന് ഉഷയ്ക്കു കൊടുത്തു. ഗുഹമായി വസിച്ചിരുന്ന ഈ ദമ്പതിമാരുടെ വൃത്താന്തം ഏതാനുംദിവസം കഴിഞ്ഞു രക്ഷികൾ വഴിയറിഞ്ഞു പുത്രീഗൃഹത്തിൽചെന്നു ബാണൻ അനിരുദ്ധനെ കണ്ടു കോപിച്ച് അവനെ ബന്ധിക്കാൻ ആജ്ഞാപിച്ചു. എതിർത്ത ദൈത്യഭൃത്യരെ മുഴുവൻ വട്ടപ്പരിഷ്കൊണ്ടു കുമാരൻ തപ്പുകൊന്നു. ഉടൻ ബാണനും അനിരുദ്ധനുംതമ്മിൽ ഒരു വലിയ യുദ്ധം ഉണ്ടായി. ബലിപുത്രൻ ക്ഷീണിച്ചു എങ്കിലും മായാബലത്താൽ നാഗാസ്രംഗംകൊണ്ടു ജാമാതാവിനെ ബന്ധിച്ചു. ഇങ്ങിനെ നാലുമാസക്കാലം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ ഒരുദിവസം നാരദൻ ഭാരകയിൽചെന്നു കൃഷ്ണനോടു വൃത്താന്തമറിയിച്ചു.

കഥ വൃഥാ—ശങ്കരനാരായണയുദ്ധം.

സാത്യകി, പ്രഭുപുത്രൻ, സാംബൻ, തുടങ്ങിയ വീരന്മാരും, യദുസൈന്യവും രാമകൃഷ്ണന്മാരും ശോണിതപുത്രന്മാർക്കു പുറപ്പെട്ടു. അന്നു ബാണന്റെ കേതു മുറിഞ്ഞതു കണ്ടു അയാൾ യുദ്ധത്തിനൊരുങ്ങി. യദുസേന കോട്ടകിടങ്ങുമുതലായതുകൾ തകർത്തു അകത്തുകടക്കാൻ തുടങ്ങിയപ്പോൾ ഭൂതഗണങ്ങൾ എതിർത്തു. അവരെ സഹായിക്കാൻ ബാണസൈന്യവും എത്തി. രാമൻ കുമാരസപുത്രിയെ നോക്കി നോക്കി കൊന്നു. ഗുഹനും പ്രഭുപുത്രനും, ബാണപുത്രനും സാംബനും, ബാണനും സാത്യകിയും, ശങ്കരനും നാരായണനും തമ്മിലും ഘോരമായ സമരംചെയ്തു. ശൈലജപുരവും വിഷ്ണുജപുരവും പരസ്പരം വളരെ പിണങ്ങി. ഒടുവിൽ ശിവനും ഭൂതഗണങ്ങളും യുദ്ധഭൂമിയിൽ നിന്നു മാറി.

കഥ വൃഥാ—ബാണയുദ്ധം.

കൃഷ്ണൻ അസുരസൈന്യങ്ങളെ ഒട്ടക്കിമതു കണ്ടു അഞ്ഞൂറുകരങ്ങളിൽ വില്ലുകളും അഞ്ഞൂറുകരങ്ങളിൽ ബാണങ്ങളും ധരിച്ചു ബാണൻ ബാണാവിധിയോട് എതിർത്തു. അന്നേരം യുദ്ധഭൂമി മുഴുവൻ മായാവബാണന്മാരുടെ ബാണങ്ങൾകൊണ്ടു മുടി. കൃഷ്ണൻ ശത്രുവിന്റെ അമ്പും വില്ലും തേക്കുമല്ലാമൊട്ടക്കിയപ്പോൾ ഭഗവാൻ സ്വ

പുത്രനെ ഹനിച്ചുകൊല്ലുകയും എന്നു ഭയന്നു മാതാപാത്ര കോട്ടവി ന
ഗ്നമായി കേൾവെൻ്റെ മുന്നിൽ വന്നുനിന്നു. ഉടൻ യുദ്ധംചെയ്യു
ന്നത് അധർമ്മമാണെന്നുകരുതി കൃഷ്ണൻ വാങ്ങി. ബാണൻ അന്ത്യ
പുരത്തിൽ ചെന്നു വിഷ്ണുനായി കുറെ നേരം ഇരുന്നിട്ടു പിന്നെ
യും തേരിലേറി യുദ്ധത്തിന്നൊരുങ്ങി. കൃഷ്ണൻ ചക്രമെടുത്തു
ബാണൻ്റെ ഭുജങ്ങൾ മുറുക്കി ചേദിച്ചു തുടങ്ങി. ബാണൻ പേടി
ച്ചു വിറച്ചു. ശിവധാക്യത്തെ ആധാരമാക്കി ബലിപുത്രനു ഭഗവാൻ
നാലു ബാഹുക്കൾ മാത്രം കൊടുത്തു. ബാണൻ ശിവാജ്ഞയാൽ ഉ
ഷാനിരുദ്ധനാറെ സന്തോഷം കൃഷ്ണപാദങ്ങളിൽ സമർപ്പിച്ചു. മാധ
വൻ ശിവനോടും ബാണനോടും യാത്ര ചെയ്തി ഉഷാനിരുദ്ധനോ
രോടും സേനയോടുകൂടി പോരുകയിൽ ചെന്നു സുഖമായി പാർത്തു.

കഥ നമു—വല്ലഭവധം.

അധികമാന്തിക്കാതെ സുയോഗനാദികളും പാണ്ഡവന്മാ
രും തമ്മിൽ കലഹമുണ്ടാകുമെന്നു കരുതി രാമൻ പാർവ്വത പുണ്യ
തീർത്ഥങ്ങളാടി ഒരിക്കൽ നൈമിശാരണ്യത്തിൽചെന്നു മുനിമാരു
ടെ സല്ലാരമേറു പാർത്തു. അന്നു മുനിസദസ്സിൽ വീരാസനത്തി
ലിരുന്നു പുരാണപരഞ്ഞു കേൾപ്പിക്കുന്ന വ്യാസശിഷ്യനായ സൂത
നെ ദുഷ്കീർത്തിതനെന്നറച്ചു ബലഭദ്രൻ കുശാസ്രുത്താൽ അവനെ
കൊന്നു. മുനിമാരുടെ സങ്കടം കണ്ടു രാമൻ ഭഗവത് കഥ പാഞ്ഞു
കേൾപ്പിക്കാനായി സൂതൻ്റെ ഭേദത്തിൽനിന്ന് ഒരു പുത്രനെ ഉ
ണ്ടാക്കിക്കൊടുത്തു. അവിടെ നടന്ന യാഗവിഷ്ണുചെയ്യുന്ന വല്ല
ഭാസുരൻ ആകാശത്തു വന്നു രക്തചർമ്മനായി. ഹലധരൻ ഹ
ലംകൊണ്ടു വല്ലഭനെ കൊന്നു മഹർഷിമാരെ വന്ദിച്ചു പങ്കജമാല
യും വാങ്ങി പല തീർത്ഥങ്ങളാടിനടന്നു.

ശ്ലോകം ൧൧.

കൗന്തരായരുപസംഹരൻ വസുമതീ-

ഭാരം കുമ്പവേദനം

കുന്ദാണാപി ച രുധിണം വിദലയൻ

സന്തോഷയൻ നാരദം

വിപ്രായാതു സമപ്തൻ മൃതസുതാൻ
കാലിംഗകം കാലവൻ
മാതൃഷ്ട് തനയാൻ പ്രദൃശ്യ സുഖവൻ
കൃഷ്ണാനിശം പാതു വഃ.

സാരം—പാണ്ഡവന്മാരേക്കാണ്ടു ഭൂമിയുടെ ഭാരത്തെ ഉപസംഹരിക്കുന്നവനായി, കുചേലന് അഭ്യുദയത്തെ ചെയ്യുന്നവനായി, രാമിയെ പിളർക്കുന്നവനായി, നാരദനെ സന്തോഷിപ്പിക്കുന്നവനായി, മരിച്ചുപോയ പത്തു പുത്രന്മാരെ ബ്രാഹ്മണനു വേഗം സമർപ്പിക്കുന്നവനായി, കാലിംഗരാജനെ കാലന്നു കൊടുക്കുന്നവനായി, മാതാവായ ദേവകിക്കു(മരിച്ച) ആറു പുത്രന്മാരെ വഴിപോലെ കാണിച്ചു സുവിധിപ്പെടുവാനായ കൃഷ്ണൻ നിങ്ങളെ സഭ പാലിക്കട്ടെ.

അർത്ഥം—കൌന്തേയയഃ [കൌന്തേയന്മാരെ (പാണ്ഡവന്മാരെ) കൊണ്ടു; കൌന്തേയന്മാർ എന്ന പദത്തിനു കുന്തിയുടെ മക്കൾ എന്നാണു പദാർത്ഥം. നകുലസഹദേവന്മാർ മാദ്രീപുത്രന്മാരാണെങ്കിലും ഭൃതോഭാഗംനോക്കി അതായതു ഹരത്രി.ന്യായേന കൌന്തേയന്മാർ എന്നു പറഞ്ഞു എന്നു, മഹാഭാരതയുദ്ധത്തിൽ ധർമ്മജന്റെ ആജ്ഞാനുസരിച്ചു അധികം ശത്രുക്കളെ ഹനിച്ചതു ഭീമാജ്ഞാനന്മാരായതുകൊണ്ട് ഇങ്ങനെ നിർദ്ദേശിച്ചു എന്നു, അല്ലാത്തപക്ഷം മാദ്രി ഭർത്താവിന്റെ ചിതാഗ്നിയിൽ ചാടി ഉടൽ ചെടിഞ്ഞതോടൊപ്പം അശ്വിനീനന്ദനന്മാരെ വളർത്തിയതു കുന്തിയായതു കൊണ്ട് ഇങ്ങനെ അവരേക്കൂടെ കൌന്തേയന്മാർ എന്നു ഹണിച്ചു എന്നോ സമാധാനാപ്തസം വസുമാതീഭാരം [വസുമാതീയുടെ (ഭൂമിയുടെ) ഭാരം (ഭാരത്തെ) ഉപസംഹരൻ (ഉപസംഹരിക്കുന്നവൻ, അപസംഹരിപ്പിക്കുന്നവൻ) കുചേലാദയം [കുചേലനു ഉദയം (അഭ്യുദയത്തെ) കുച്ഛാണഃ (കുച്ഛാണൻ, ചെയ്യുന്നവൻ) അപി ച(ഉം) രാമിനം (രാമിയെ, രാമിണിയുടെ മൃത സഹാഭാരനെ) വിദലയൻ(വിഃശേഷണ ഭലനം ചെയ്യുന്നവൻ, പിളർക്കുന്നവൻ, കൊല്ലുന്നവൻ) നാരദം (നാരദനെ) സന്തോഷയൻ (സന്തോഷിപ്പിക്കുന്നവൻ) മൃതസുതാൻ [മൃതന്മാരായ (മരിച്ച) സുത

നാര (പുത്രനാര) വിപ്രായ (വിപ്രനു, ബ്രാഹ്മണനു) ആതു (ഭോഗം) സമപ്തൻ (സമപ്തിക്കുന്നവൻ, വഴിപാല കൊടുക്കുന്നവൻ) കാലിംഗകം (കാലിംഗകാന, കലിംഗരാജ്യത്തെ രാജാവിനെ) കാലയൻ (കാലനു കൊടുക്കുന്നവൻ, കൊല്ലുന്നവൻ) മാതഃ (മാതാപിൻ, അമ്മയ്ക്ക്, ദേവകിക്ക്) ഷട്തനമാൻ [ഷട് (ആറ്) തനയനാര (പുത്രനാര) പണ്ടു കംസനാൽ ഹതനാരായ കീർത്തിമാൻ തുടങ്ങിയ ദേവകീദന്ദനനാര] പ്രദത്വ (പ്രദർശിപ്പിച്ചിട്ട്, പാതാളത്തിൽനിന്നു കൊണ്ടുവന്നു കാണിച്ചിട്ട്) സുഖയൻ (സുവിപ്തിക്കുന്നവൻ) ആയ കൃഷ്ണഃ (കൃഷ്ണൻ) വഃ (നിങ്ങളെ) അനിശം (സദാ) പാതു (പാലിക്കട്ടെ).

കഥ വൃന്ദ—ഭാരതയുദ്ധം.

രാജസുയാചസരത്തിൽ ധനാധ്യക്ഷനായിരുന്ന സുധാധനൻ മയനിർമ്മിതമായ സഭയിൽ ജലസ്ഥലഭ്രാന്തിയാൽ നിലത്തു വീണു മുട്ടുമുറിഞ്ഞതുകണ്ടു ഭീമൻ കൈകൊട്ടിയും പാഞ്ചാലി വായ് പൊത്തിയും ഹസിക്കയും മന്ദഹസിക്കയും ചെയ്യതാണ് സുപ്രസിദ്ധമായ മഹാഭാരതകഥയുടെ മർദ്ദവും ഭാരതയുദ്ധത്തിന്റെ കാരണവും. അല്ലെങ്കിൽ പാണ്ഡവന്മാർക്കും ധർമ്മരാഷ്ട്രന്മാർക്കും രാജ്യത്തിൽ തീർത്താൽ തീരാത്ത ചൈരമോ വാശിയോ ഉണ്ടാവുകയില്ലായിരുന്നു—ധൃതരാഷ്ട്രൻ ജ്യേഷ്ഠൻ ആയിരുന്നു എങ്കിലും അന്ധനായതുകൊണ്ട് അനുജൻ പാണ്ഡുവാണ് രാജ്യം വാണത്. ഭാര്യയെ സ്നേഹിച്ചാൽ മരിക്കട്ടെ എന്നു കിന്ദമൻ ശപിച്ചശേഷം പാണ്ഡുവനത്തിൽ കുന്തിയോടും മാദ്രിയോടുംകൂടി പാർക്കുന്നകാലത്തു ധർമ്മാദികളിൽനിന്നു ദുഷ്ടാസാവുകൊടുത്ത മന്ത്രശക്തികൊണ്ടു ജനിച്ച യുധിഷ്ഠിരാദികളെ പിതാവു സ്വർഗ്ഗം ശമിച്ചപ്പോൾ ശതശൃംഗപർവ്വതത്തിൽനിന്നു മുനിമാർ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവന്ന അവസരത്തിൽ ധൃതരാഷ്ട്രൻ വാത്സല്യപൂർവ്വം സ്വീകരിച്ച സ്വന്തം മക്കളെപ്പോലെതന്നെ ആയിരുന്നു വളർത്തിവന്നത്. എന്നാൽ കുട്ടിക്കളിയിൽ അക്കാലത്തു ജനിച്ച വൈാം വളർന്നുവന്നപ്പോഴാണ് സുധാധനൻ ഗീമനു വിഷംകൊടുക്കുക, ഗംഗയിൽ കെട്ടിയിടുക മുതലായ ദുഷ്ടകൃത്യങ്ങൾ ആരംഭിച്ചതും. ഭീഷ്മരോ, ധൃതരാഷ്ട്രരോ, തടയ

കുറയും, ശാസിക്കയോ ചെയ്യാത്തതും ധർമ്മൻ ഇതെല്ലാം ഗുഹ്യമായി സൂക്ഷിച്ചതുകൊണ്ടും സുയോധനൻ പാണ്ഡവന്മാരെ ലക്ഷ്യം ഗ്രഹത്തിൽ ഇട്ടു തീവയ്ക്കാൻ ധൈര്യം ഉണ്ടായി. എങ്കിലും ഗുഹ്യം ഭസ്മമാക്കിയതു ഭീമസനൻതന്നെ ആയിരുന്നു. ചേഷ്ടനന്മാരായി നടന്ന പാണ്ഡവന്മാർക്കു കൃഷ്ണാവിവാഹംകൊണ്ടു പാണ്ഡവൻ്റെയും വിശിഷ്ട യദുനാഥനായ കൃഷ്ണൻ്റെയും മൈത്രി ലഭിച്ചപ്പോൾ പുത്രപാപപുത്രത്തെ മറച്ചു ധൃതരാഷ്ട്രൻ ഇന്ദ്രപ്രസ്ഥം അനുജൻ്റെ മക്കൾക്കു കൊടുത്തു. അതുകൊണ്ടു മത്സരം കാലക്രമേണ അവസാനിക്കുമായിരുന്നു. വിശിഷ്ട രാജസുയംകൊണ്ടു പാണ്ഡവന്മാരുടെ പ്രതാപവും പ്രശസ്തിയും പരമകാഷ്ടയെ പ്രാപിച്ചു. ഈ അവസരത്തിലായിരുന്നു പാണ്ഡവിയുടെ ചിരി സുയോധനൻ്റെ ഉച്ഛ്വാസപാളിച്ചത്. ഇതിന് ഒരു പ്രതിക്രിയയായി ഭയോധനൻ ശക്തിമുഖാന്തരം പാണ്ഡവന്മാരെ മൃതിൽ തോല്പിച്ചു ഭഗ്യാസനനേക്കൊണ്ടു ദ്രൗപദീവസ്ത്രാക്ഷേപം ചെയ്യിച്ചു. ചിരിച്ചിലല്ലെങ്കിൽ മൃതം വസ്ത്രാക്ഷേപവും പാണ്ഡവിയുടെ ശാപവും ഉണ്ടാവുകയില്ലായിരുന്നു. വസ്ത്രാക്ഷേപം ഭഗ്യാസനന്മാർക്കുവെത്തിനും അച്ഛുദ്യമായ വൈരത്തിനും ഇടയാക്കി പാണ്ഡവന്മാർ പാണ്ഡവിയോടു കൂടി പന്ത്രണ്ടുവർഷം വനവാസവും ഒരുവർഷം വിരാടരാജ്യത്ത് അജ്ഞാതവാസവും കഴിച്ചു. അഭിമന്യു വിരാടപുത്രിയായ ഉത്തരയെ വിവാഹംചെയ്തു. രാജിയായിത്തീരുന്നതിനുള്ള ബന്ധുക്കളുടെ ശ്രമമുഴുവാൻ വിഫലമായി. ഒടുവിൽ ഭഗവദ്ഭൂതകഴിഞ്ഞ് ഇരുകൂട്ടരും കുരുക്ഷേത്രത്തിൽ യുദ്ധത്തിനു തയ്യാറായി. പാണ്ഡവപക്ഷത്തിൽ പതിനെട്ടുദിവസവും സേനയെ നയിച്ചതു ധൃഷ്ടദ്യുൽനാഥൻ ആയിരുന്നു. പ്രതിപക്ഷത്തിൽ പത്തു ദിവസം ഭീഷ്മരും അഞ്ചുദിവസം ദ്രോണരും രണ്ടുദിവസം കണ്ണനും ഒരുദിവസം ശല്യരും സേനാനായകന്മാരായിരുന്നു. ഭാരതഭൂമിയിൽ ഉണ്ടായിരുന്ന മിക്ക രാജാക്കന്മാരും ഭാരതസമരത്തിൽ പങ്കുകൊണ്ടു. പാണ്ഡവന്മാർക്ക് എട്ടു അക്ഷൗഹിണിയും സുയോധനൻ പതിനൊന്ന് അക്ഷൗഹിണിയും ഉണ്ടായിരുന്നു. ധാർത്തരാഷ്ട്രന്മാരെ മുഴുവൻ ഭീമനാണ് കൊന്നത്. ഭീഷ്മരെ ശിഖണ്ഡിയും ദ്രോണരെ ധൃഷ്ടദ്യുൽനാഥനും കണ്ണനെ അജ്ഞാന

നും, ശല്യര ധർമ്മജനം, ശക്തിയെ സഹജവേനം നശിപ്പിച്ചു. തീർത്ഥസ്നാനാനന്തരം കുരുക്ഷേത്രത്തിൽ എത്തിയ ബലഭദ്രൻ മുന്നിൽവെച്ച് ഭീമൻ ഗദായുദ്ധത്തിൽ സുയോധനന്റെ തുടക്കം നിലംപതിപ്പിച്ചതിനോടുകൂടി സമരം അവസാനിച്ചു. മൃതനായ സാസ്താദികളുടെയും ഉദകക്രിയയും മറ്റും കഴിഞ്ഞ ശേഷം യുധിഷ്ഠിരൻ ഭീഷ്മരുടെ നിന്ന് അറിയേണ്ടതെല്ലാം അറിഞ്ഞ രാജാധിരാജനായി അനേകം യാഗങ്ങളും ചെയ്തു കീർത്തിയാനായി മൂപ്പന്മാരവർ രാജ്യഭാരം ചെയ്തു.

കഥ വഴു—കുചേലോദയം.

യഥാവിധിമാടികൾ ശീലിച്ചു വിരാഗിയും ഭക്തനുമായ കുചേലൻ, ഒരുദിവസം ഒരിക്കൽ മാത്രമെങ്കിലും പുത്രനാക്ക് ആഹാരം കൊടുക്കാൻ നിവൃത്തിയാണെന്നു ഭയപ്പെട്ടു സബ്രഹ്മചരിയായ കൃഷ്ണനെ ചെന്ന് ആശ്രയിക്കാൻ ധർമ്മദാസൻ പ്രാർത്ഥിക്കയാൽ, കല്പം നെല്ല് കരിക്കടയും കരടും കലൻ നെല്ലിൽ പ്രാഭുതമായി ഒരു കീറപ്പഴുതുണിയിൽ കെട്ടിക്കുറുത്തിലാക്കി, അനന്തചിന്താവിവശാന്തരാത്മാവും, ഭക്തിപരവശനും ആയിച്ചെന്നു ഗോപുരം, വാരണപ്പന്തി, പത്തിശൃംഗം, മതിലുകൾ ഭാരങ്ങൾ, നല്ലാർസരങ്ങൾ മുതലായതു കടന്നു തുറന്നിറങ്ങിപ്പോയി പ്രവേശിച്ചു. അപ്പോൾ മുകുന്ദൻ സതീർത്ഥന സസംഭ്രമപൂർവ്വം പാണിയം ഗ്രഹിച്ചു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി രോമാഞ്ചകഞ്ചുകിതരായി ബാഹ്യവർഷം ചെയ്യുന്ന ആ ഭക്താത്മന്റെ പാദങ്ങൾ നന്നായ് കഴുകി ആ ഭക്തദാസൻ തീർത്ഥം ശിരസ്സിലേറുക. പിന്നെ ലക്ഷ്മീവല്ലഭൻ കുചേലനെ ലക്ഷ്മീതല്പത്തിലിരുത്തി ദിഗ്യാഗരാഗവും കല്പകല്പങ്ങളും നൽകിപ്പൂജിച്ചു. വെള്ളി ആലവട്ടം വീശി. കൃഷ്ണൻ കുസംഭം ചോദിച്ചു—“സഭാ! ഭവാൻ നിസ്സഹനാണെങ്കിലും അനന്തപ്രായമായ ഭാര്യയോടുകൂടി യഥാവിധി ധർമ്മം ചരിക്കുന്നില്ലേ? ഗുരു കലയാസത്തിൽ വിറകിന്നുപോയതും ഇരുട്ടും മഴയും വന്നതും നാം കല്പകാണാതെ വെച്ചതും മുറി നമ്മെ വന്നു കണ്ട് അനന്തപ്രാപിയ്ക്കും മറ്റും അത് ഇപ്പോഴും കാണിക്കുന്നില്ലേ?” കുചേലൻ പറഞ്ഞു—“നിഗമങ്ങൾക്കും കലാഹനങ്ങൾക്കും, നാഭിനിറക്കൾ

കൂടാ, എന്നുഭവണ്ട സമസ്തത്തിന്നും ആത്മാവും, ചരാചരങ്ങളായ സകലജാതങ്ങൾക്കും സ്ഥാനവും പരമഗുരുവുമായ ഭഗവാൻ സാ നീപാദിഗൃഹത്തിൽ പഠിക്കാൻ ഭരമിച്ചു പാത്തതു വളരെ അ ത്തുതയായിരിക്കുന്നു". കൃഷ്ണൻ പ്രാഭുതം ചോദിച്ചിട്ടും കുചേലൻ അതുകൊടുക്കാൻ നാണിച്ചപ്പോൾ കാരുണ്യമുന്തി കിഴിപിടിച്ചു വാങ്ങി അഴിച്ച് ഒരു പിടി അവിൽ വാരിത്തീന്നു. രണ്ടാമതും മു ഷ്ടിപിടിച്ചപ്പോൾ ഭക്തിനി തടുത്തു. പിന്നെ മാധവൻ അതിഥി ക്ഷത്രുഹരാദിസല്ലാരം ചെയ്തു ഓരോ വർത്തമാനങ്ങൾ പറഞ്ഞുതന്നെ രാത്രികഴിച്ചുകൂട്ടി. രാവിലെ സ്നാനവും അഹ്വ്യവും കഴിഞ്ഞു ഭൂ സുരൻ യാത്രചൊല്ലി ഭഗവാനെ സ്തുരിച്ചും, പോയകാളും പറയാൻ മാനതുകൊണ്ടും മനോരാജ്യപ്പെട്ടും നടന്നു ചെന്നപ്പോൾ സ്വഗൃഹസ്ഥാനത്തു മണിമയഭവനങ്ങളും, മാളികകളും കനകമതിലുകളും, ചിത്രലാപജപതാകങ്ങളും - മറ്റൊന്നൊന്നും ഇത്രമന്ദിരതുല്യമായിക്കണ്ടു വല്ലാതെ പരിഭ്രമിച്ചു നിന്നു. അപ്പോൾ നാരീശതങ്ങളാൽ ആവൃതയായ പ്രണയിനി പുത്രന്മാരോടുകൂടി എതിരേല്ക്കാൻ സമീപത്തു വന്നസമയം ഇതെല്ലാം മാധവന്റെ കളിയാണെന്നും, ഹരിചരണങ്ങളെ ഗതിയുള്ളൂ എന്നും സർവ്വാത്മനാ ഉറച്ചു കുചേലൻ ഗൃഹത്തിൽ ചെന്നു സുഖമായി പാത്തു. അന്ത്യകാലത്തു മുകുതിയും ലഭിച്ചു.

കഥ വൃത്തം-ഭക്തിവധം.

സ്വയംവരാവസരത്തിൽ കൃഷ്ണനാൽ അവമാനിതനായ ഭക്തി മൂന്നുവർഷം തപസ്സുചെയ്തു ശിവനെ പ്രസാദിപ്പിച്ചു ശത്രുസംഹാരത്തിനായി ഒരു ചാപംവാങ്ങി അസംഖ്യം റൂപന്മാരെ ജയിച്ചു ഉന്നതപ്രശസ്തിമാടെ വാണു. കൃഷ്ണനോടു നേരിട്ടാൽ വില്ലൊടിഞ്ഞു പോകുമെന്നു ശിവൻ അരുളിച്ചെയ്തതുകൊണ്ടു ഭക്തി വൈരം ഉള്ളിലൊതുക്കി പാതുതുപരുന്നകാലത്തു സോദരീസ്നേഹത്തെ മുൻനിർത്തി ഭക്തിയെ എന്ന പുത്രിയെ ഭക്തിനിപുത്രനായ പ്രദ്യുക്തൻ വിവാഹം ചെയ്തുകൊടുക്കാൻ നിശ്ചയിച്ചു. എതിത്തരാജാക്കളെ പ്രദ്യുക്തൻ ഏകരഥനായി നിന്നു ജയിച്ചു. പിന്നെ വൈഭവീയുടെ മകൾ ചാരുമതിയെ കൃതവർമ്മാവിന്റെ പുത്രനാ കൊടു

ത്തു. കാലാന്തരത്തിൽ തമി പുത്രൻ്റെ പുത്രി രോചനയെ വൈഭവമെല്ലാമുപേക്ഷിച്ചു പിതാമഹൻ അനിരുദ്ധനാക്കൊണ്ടു കല്യാണം കഴിപ്പിച്ചു. ആ മംഗലകർമ്മത്തിനു രാമകൃഷ്ണാദിയടക്കമുള്ള, വൈദ്യർക്കും മറ്റും ഒന്നിച്ചു ഭോജകടത്തിൽ വന്നിരുന്നു. അന്നു കവിശൻ്റെ ഗുഡോപദേശമനുസരിച്ചു തമി രാമനോടു ചുതുകുളിച്ചു. ബ്രീഡാചതുരനല്ലാത്ത രാമൻ ആദ്യം പലേതവണ തോരപോയെങ്കിലും ഒടുവിൽ ജയിച്ചു. അതു സമ്മതിക്കാരത തമിയും കൂട്ടരും ശരിച്ചു. അടുത്തകുളിയിലും രാമൻ വിജയിച്ചായി. അതും താൻ തന്നെയാണു ജയിച്ചതു എന്നു തമിപാഞ്ഞപ്പോൾ—“തമിയെ രാമൻ ജയിച്ചു; ചുതിൽ രാമനോടു തമിതോരം” എന്ന് അശരീരിയുണ്ടായി. ആ അശരീരിയെ ബഹുമാനിക്കാതെ തമിയും രാജാക്കളും രാമനേയും യടുക്കളേയും അധിക്ഷേപിച്ചു. രാമൻ എഴുന്നേറു തമിയെ പരിചരിക്കുവാനു തയ്യാറാകുന്നു.

കഥ വൃത്തം—നാരദമോഹനം.

ഭഗവാൻ പതിനാറായിരത്തട്ടു ഭവനങ്ങളുള്ള പാർവ്വതീ എന്നൊരു എന്ന് അറിയണമെന്നു കരുതി നാരദൻ, ഒരു ഹിമസംഭാരാചരിയിൽ ചെന്നു തമിണീഗൃഹത്തിൽ വെച്ചു കൃഷ്ണനെ കണ്ടു. ശയനീയത്തിൽ പ്രവേശിച്ചിരുന്ന ഭഗവാൻ നാരദനെ യഥാവിധി പൂജിച്ചു. മുഖഭാസഭനത്തിൽ ചെന്നപ്പോൾ കൃഷ്ണൻ സഭാർത്ഥനായി ചുതുകുളിക്കുന്നു. വേദാന്തഗൃഹത്തിൽ മാധവൻ പുത്രനെ മടിയിൽ ഇരുത്തി കുളിപ്പിക്കുന്നത് പ്രകടി കണ്ടു. ഒരിടത്തു കൃഷ്ണൻ കുളിക്കുന്നു. മറ്റൊരിടത്തു ഹോമം കഴിക്കുന്നു. പിന്നെ ഒരിടത്തു വേദിയനെ പൂജിക്കുന്നു. അത്രയും സന്ധ്യയെ വന്ദിക്കുന്നു; മറ്റൊരിടത്തു ജപിക്കുന്നു. വേദാന്തത്തിൽ ആയുധാഭ്യാസം ചെയ്യുന്നു. പിന്നെ ഒരിടത്തു ജലബ്രീഡാചയ്യുന്നു. ഇങ്ങനെ നാരദൻ പതിനാറായിരത്തട്ടു ഭവനങ്ങളിലും ചെന്നു ഭഗവാനെ പരമ ജോലികൾ ചെയ്യുന്നതായി കണ്ടു. ആനന്ദമഗ്നനായി രണ്ടാമതും വൈദ്യഗൃഹത്തെ പ്രാപിച്ചു. അവതാരമഹിയെ വണിച്ച് കൊണ്ടു നടക്കാൻ സമീപമുണ്ടാകാൻ അനുവാദംവാങ്ങി നാരദൻ അംബരത്തിൽ ‘കൃഷ്ണ കൃഷ്ണ’ എന്നു ജപിച്ചുകൊണ്ടു പോയി.

കഥ വ്യക്തം—സന്താനഗോപാലം.

ഭഗവാൻ ഭൂഭാരം മിക്കവാറും തീർത്ത ഭാരകയിൽ ഭാരപത്ര പൊതുവാടി മിത്രങ്ങളോടുകൂടി സുഖമായി താമസിക്കുന്നകാലത്ത് ഒരുദിവസം ഒരു വിപ്രൻ, ഒരു സുതൻ ഉണ്ടാവുകയും അതു ജനിച്ചപ്പോൾത്തന്നെ മരിക്കുകയും ചെയ്താൽ ശവം ഗോപുരഭാരത്തിൽ കൊണ്ടുവെച്ചു നിലവിളിച്ചുകൊണ്ടു യദുക്കളോട് ഒന്നാഴിയായ് അവസ്ഥകൾ എടുപ്പുരുമറിയിച്ചു. ആരും ഒന്നും ഉരിയാടിയില്ല. വേദിയൻ സങ്കടംകൊണ്ടു കൃഷ്ണാദികളെ പഴിച്ചിട്ടു മുതലേ ഹം എടുത്തുകൊണ്ട് ആലയത്തിലേക്കുപോയി. പിന്നെയും സുതൻ ജനിച്ചു. അതും മരിച്ചു. വിപ്രൻ മുണർപ്പോലെ സങ്കടമുണർത്തി. അന്നുമാരും മിണ്ടായ്താൽ മടങ്ങി ആലയത്തിൽ ചെന്നു ദുഃഖിച്ചു വാണം. ഇങ്ങനെ മൂറു് ആ ഭൂസുരൻ എടുപുത്രന്മാരുണ്ടാവുകയും അവരെല്ലാവരും മരിക്കുകയും ചെയ്തു. ബ്രാഹ്മണൻ അപ്പൊഴപ്പോൾ വസ്തുത ഭഗവാനെ അറിയിക്കുകയും ചെയ്തു. എന്നാൽ എല്ലാം നിഷ്പലം തന്നെ. കൃഷ്ണൻ ബന്ധുവിത്രാദികളെയും പൂജനാരായണമുനിമാരെയും ക്ഷണിച്ചുവരുത്തി ഒരു യാഗംചെയ്യുകൊണ്ടിരുന്ന അവസരത്തിൽ നവമനന്ദനൻ്റെ ശവവുംകൊണ്ടുവന്നു നിന്ന ശ്രീനന്ദനംചെയ്തു വിഷാദാശ്വനായി സങ്കടം പറഞ്ഞിട്ടും ആരും മിണ്ടായ്താൽ അജ്ഞാൻ മൌനത്തെ ഭഞ്ജിച്ചു—“വിപ്രരക്ഷണത്തിന് ഇവിടെ ആരുമില്ല? യാദവർ യാഗം കഴിച്ച് ഭൂസുരന്മാരാകാൻ തുടങ്ങുന്നോ? ബ്രഹ്മണ! ഇനിപുത്രനുണ്ടാകുന്നു എങ്കിൽ ഞാൻ രക്ഷിക്കാം. രക്ഷിച്ചില്ലെങ്കിൽ ഈ വില്ലുമാധി പാത്ഥൻ അഗ്നിപ്രവേശം ചെയ്യുന്നതാണ്”. മഹാനഭാവനാരായണ രാമകൃഷ്ണാദികളാൽ അസാധ്യമായ കാര്യം എന്തിനു വൃന്ദാതലയിൽ വലിച്ചുവെക്കുന്നു എന്നു ചോദിച്ച ഭൂമീദേവനോടു ജിജ്ഞു രണ്ടാമതും പറഞ്ഞു—“സാധുബ്രാഹ്മണാ! ഞാൻ രാമനോ കൃഷ്ണനോ അല്ല. വിശ്വവിജയിയായ പാത്ഥനെ ഭവാൻ കേട്ടറിയില്ലേ? ശ്രദ്ധിച്ചു കേൾക്കൂ. ഞാൻ പാഞ്ചാലനെ ബന്ധിച്ചു, രാത്രിമിഥലതിൽ ഗന്ധർവ്വനെ ജയിച്ചു, ലാങ്കതൂറ്റിച്ചു പഞ്ചാലിയെ വേട്ട. രീതമോടിനടന്ന് ഈ ഭാരകയിൽവന്ന് എതിൽ യാദവന്മാരെ എല്ലാം ജയി

ച്ച കൃഷ്ണസഹോദരിയായ സുഭദ്രയെ ഞാൻ അപഹരിച്ചു. ശരകൂടകൈകട്ടി വർഷാതടുത്തു വാസ്യവത്തെ ഭേദിപ്പിച്ചതും ഞാനാണു. രാജസൂയത്തിന് ഉത്തരദിക്ഷേഴുവാൻ ജയിച്ചു തിരവാങ്ങിയതും ഞാനാണു്. യുദ്ധമെയ്യു പ്രസാദിപ്പിച്ചു ശിവനോടു പാതുപതം വാങ്ങിയതും ഈ ഞാൻ തന്നെ. ചിത്രരഥനെ വെന്നു സുയോധനാദികളെ അഴിച്ചുവിട്ടതും ഭാരതയുദ്ധത്തിൽ കണ്ണാദിമഹാരഥന്മാരേയും അസംഖ്യം സേനകളേയും ജയിച്ചതും മറ്റൊരുമല്ല. യമനെ ജയിച്ചെങ്കിലും ഞാൻ ബാലനെത്തരാ?" ബ്രഹ്മണൻ ഇതുകേട്ടു സമാധാനപ്പെട്ടുപോയി. പത്താമത്തെ പ്രസവകാലമായപ്പോൾ ശരകൂടകൈകട്ടി പാത്ഥൻ കാത്തു നിന്നു. പുത്രൻ ജനിച്ചപ്പോൾത്തന്നെ ഉടലോടുകൂടി മറഞ്ഞു. അജ്ഞാൻ അധിഷ്ഠാപനം സഹിച്ചു സ്വപ്നാദിലോകങ്ങളിലും യമപുരത്തും തിരക്കിയിട്ടും ബാലനെ കാണാത്തതാൽ അഗ്നിപ്രവേശത്തിന്നാരുങ്ങി. അപ്പോൾ കൃഷ്ണൻ വന്നു പാത്ഥനെ തേരിൽ കയറ്റി രണ്ടുപേരും കൂടി പാലാഴിയിൽ ചെന്ന് അനന്തശാലിയെ വന്ദിച്ചു. പത്തു ബാലന്മാരേയും ഭഗവാനോടു വാങ്ങി ഭൂമിയിൽ വന്നു ബ്രഹ്മണന്നു കൊടുത്തു സന്തോഷിപ്പിച്ചു.

കഥ വ്യവ—കലിംഗവധം.

രാമനോടു ചുതുരപാരുവാൻ തമിഴെ പ്രേരിപ്പിച്ചതു കലിംഗനാണു. തമിഷ് അനുകൂലമായിനിന്ന് അശരീരി വിശ്വസിക്കയില്ലെന്നു ശരിച്ചു രാമനെ അധിഷ്ഠിപ്പിച്ചതിൽ പ്രാധാന്യം കലിംഗൻതന്നെ. തമിഴെ കൊന്നപ്പോൾ പേടിച്ചാടിയ കലിംഗനെ ബലഭദ്രരാമൻ ചാടിപ്പിടിച്ചു ഭഞ്ഞിടിച്ചു യമപുരത്തക്കയച്ചു.

കഥ വ്യവ—പുത്രദർശനം.

രാമകൃഷ്ണന്മാർ ഈശ്വരപരാധതാപശമനമാരാണെന്നറിഞ്ഞു ദേവകി കംസനാൽ ഹനിക്കാപ്പെട്ട പുത്രന്മാരെ കാണണം എന്നു പാകയാൽ മധുവൻ ജ്യേഷ്ഠനോടുകൂടി സുതലത്തിൽ ചെന്നു മഹാബലിയെ കണ്ടു. ആ ഭക്താത്മനാൽ യഥാവിധി പുജിതനായ ഭഗവാൻ പറഞ്ഞു. "പ്രസിദ്ധനായ ആരു മനുപുത്രന്മാർ

ബ്രാഹ്മണപത്നാൽ ഹിരണ്യകശിപുവിന്റെ നന്ദനന്മാരായിട്ടും രണ്ടാമതു ദേവകീസുതന്മാരായിട്ടും ജനിച്ചു. ഒടുവിൽ കാണ്ഡനാൽ വധിക്കപ്പെട്ടിട്ട് അവർ ഭവാനൻ സമീപത്തു പാർന്നു. എന്റെ മാതാപിതാ കാണിക്കാനായി അവരെ എവിടേക്കു തരണം. മനുപുത്രന്മാരുടെ ശാപാതീനും. എന്റെ പദത്തോട് അവർക്കു ചേരേണ്ട കാലവുമായി. ബലി ഭഗവാനെ വണങ്ങി മനുപുത്രന്മാരെ കൊടുത്തു. രാമകൃഷ്ണന്മാർ ജ്യേഷ്ഠന്മാരോടുകൂടി ഭൂമിയിൽ വന്നു അമ്മയെക്കണ്ടു വന്നിട്ടു. ദേവകി മക്കളെ ആശ്ലേഷിച്ചു പരമാനന്ദമഗ്നയായി. പിന്നെ മനുപുത്രന്മാർ മാതാപിതാൻ അനുവാദപ്രകാരം വിഷ്ണുപദം പ്രാപിച്ചു—പിന്നെ ഭഗവാൻ ഭക്തന്മാരായ ശ്രുതദേവൻ എന്ന ബ്രാഹ്മണനോടും ബഹുലാശം എന്ന ഋപന്റെയും പുജയ്ക്കായി അവരെ അനുഗ്രഹിച്ചു—കൃഷ്ണൻ ജലക്രീഡ തുടങ്ങിയ നാനാവിധകാമകലകളാൽ പതിനാറായിരത്തോളം ഭായ്യന്മാരെയും യഥാകാലം രമിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു പോരകയിൽ സുഖമായി അധിവസിച്ചു.

ശ്ലോകം ൧൨.

അഥാ ബുദ്ധിമദുദ്ധായ വിമലം
ജ്ഞാനം മുനൈവോദിശൻ,
നാനാനാകിനികായചാരണഗാണ...
തൽബോധിതാന്താ സ്വയം,
മായാം മോഹമയീം വിധായ ജഗതാം...
മുന്യുപയൻ സ്വം കിലം
ഭോഹഞ്ചാപി പഞ്ചസ്സമുദ്രവസതിഃ
കൃഷ്ണാനിശം പാതു വഃ.

സാരം.—പരമാത്മബുദ്ധിയുള്ളവനും വിരക്തനും ആയ ഉദ്ധവൻ വിത്തുദ്ധമായ ജ്ഞാനത്തെ സന്തോഷത്തോടുകൂടിത്തന്നെ ഉപദേശിക്കുന്നവനായി, പല ജാതികളിൽപ്പെട്ട ദേവന്മാരുടെ സമൂഹങ്ങളാൽ സ്വാത്മാവിനെ കാർമ്മിപ്പിക്കപ്പെടുന്നവനായി, തന്നത്തന്നെ ലോകങ്ങൾക്ക് മോഹമയമായ മായയെ ഉണ്ടാക്കിട്ടു സ്വ

നാം വംശത്തെയും സ്വദേഹത്തെയും ഉന്മൂലനം ചെയ്യുന്നവനായി പാൽകടലിൽപോയി പള്ളിയിൽനിന്നു കൃഷ്ണൻ നിങ്ങളെ സഭാ പാലിക്കട്ടെ.

അർത്ഥം—അഭയാബദ്ധിമുദ്ധമായ [അഭയാ (സത്യം, പരമം ത്വം) ബുദ്ധിമാൻ (ബുദ്ധിയുള്ളവൻ) ആയ ഉദ്ധവൻ (പരമാർത്ഥ ബുദ്ധിയും വിരക്തിയും ഉള്ളവൻ, തത്വജ്ഞാനി അഥവാ ആത്മീയ ചുമ്പുദ്ധിയുള്ളവൻ എന്നു ഭാവാത്) വിമലം (വിശുദ്ധമായ മലത്തോടു കൂടിയതു, നിമ്ലം, വിശുദ്ധം) ജ്ഞാനം (ജ്ഞാനത്തെ) മൂലം (സന്തോഷത്തോടുകൂടി) ഏവ (തന്നെ) ആദിശൻ (ഉപദേശം ചെയ്യുന്നവൻ) നാനാനാകിനികാമചാരണഗുണൈഃ [നാനാ (പല) നാകികളുടെ (നാകത്തിലുള്ളവരുടെ, സ്വർഗ്ഗവാസികളുടെ) നികാമങ്ങളാലും (ജാതികളാൽ, കൂട്ടങ്ങളാലും) ചാരണന്മാരുടെ (പാടി കൊണ്ട് അലഞ്ഞു നടക്കുന്ന ഒരുതരം ദേവന്മാരുടെ) ഗുണ (സമൂഹ) ങ്ങളാലും (വിദ്യാധരൻ, അപ്സരസ്സ്, യക്ഷൻ, ഗന്ധർവ്വൻ, കിന്നരൻ, സിദ്ധൻ ഇത്യാദി ദേവന്മാരിൽ പലേ അവാന്തരവിഭാഗങ്ങളുമുണ്ട്] ഉൽബോധിതത്വം [ഉൽബോധിതമായ (അറിയിച്ചു) ആത്മാവിനോടുകൂടിയവൻ, സ്വാത്മാവിനെ കാഴ്ചപ്പെടുത്തുവൻ, സ്വർഗ്ഗാരോഹണകാലമായി എന്നു ദേവന്മാർ അറിയിച്ചു] സ്വയം (തന്നത്തന്നെ) ജഗതാം (ജഗത്തുകൾക്കു, ലോകങ്ങൾക്കു) മോഹമയീം (മോഹമയിയായ) മായാം (മായയെ) വിധായ (വിധാനം ചെയ്യിട്ട്, ഉണ്ടാക്കിട്ടു) സ്വപ്നം (സ്വമായ, സ്വപ്നം) കലം (കലത്തെ, വംശത്തെ) ഭേദം (ഭേദത്തെ, നവശരീരത്തെ) ച, അപി (ഉം) ഉന്മൂലയൻ (ഉന്മൂലനം ചെയ്യുന്നവൻ, നശിപ്പിക്കുന്നവൻ) പഞ്ചസ്സമുദ്രവസതിഃ [പഞ്ചസ്സമുദ്രം (പാൽകടൽ) ആകുന്ന വസതിയോട് (വാസസ്ഥാനത്തോടുകൂടിയവൻ) ആയി] കൃഷ്ണഃ (കൃഷ്ണൻ) ഹഃ (നിങ്ങളെ) അനിശം (സദാ) പാതു (പാലിക്കട്ടെ).

കഥ ന്നം—ഉദ്ധവോപദേശം.

ഉദ്ധവൻ—‘ശ്രീകൃഷ്ണ! ഭഗവദ്യുക്തത്തേക്ക് എന്നേക്കു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോകണം?’.

ഭഗവൻ—‘തപഃതു സർവ്വം പരിത്യജ—സ്നേഹം സ ജനബ

സ്വയം മയ്യോവശ്യമെന്നാണു് ചുരുക്കം—സമുദയം വിചരസപ ശം (പ്രപ
 ണം മായയാൻ എന്നറിഞ്ഞു, സ്വജനസ്സേഹം വിട്ടു, മനസ്സ് എ
 കൽ സമുദിച്ചു സമചിത്തനായി ഭവാൻ സഞ്ചരിച്ചാലും)?.

ഉദ്ധവാൻ ഇരുപത്തൊന്നു ചോദ്യവും ഭഗവാൻ ഉത്തരവും.

ചോദ്യം—മ. 'ഭഗവൻ! സംഗമകളയാൻ ഉപായമെന്തു?'

ഉത്തരം—'ഉദ്ധവാ! ലോകതത്വത്തെ വിശ്ലിഷ്ടക' [ലോക
 തത്വവിശ്ലിഷ്ടനായി] അനുഗ്രഹമായ അവധൂതയദൃസംവാദവും
 പാഞ്ഞു കേൾപ്പിച്ചു.

ചോ—മ. 'വിഷയങ്ങളിൽ വർത്തിക്കുന്ന ഭേദിഷ വിഷ
 യങ്ങളിൽ ബന്ധമുണ്ടാകാതെ ഇരിക്കുന്നതും ബന്ധമുണ്ടാകുന്നതും
 എങ്ങനെ?' [അഥവാ,

'ഗുണേഷു വർത്തമാനപി—ഭേദഃജ്ഞാപനപാവുതഃ

ഗുണൈർ ബദ്ധ്യത ഭേദീ—ബദ്ധ്യത വാ കഥം വിഭോ!']

ഉ—'ബന്ധം അവിദ്യാകാണ്ടും മോക്ഷം വിദ്യാകാണ്ടും ഉണ്ടാ
 കുന്നു?'

ചോ—ന. 'വിചോർ ആർ?'

ഉ—'ജിതന്ത്രിയന്മാരും, ഭഗവതന്മാരും, ബോധികളും, ലോ
 കാനുഗ്രഹപരന്മാരും ആയ മഹാത്മാർ വിചോന്മാരാൺ?'

ചോ—ര. 'ഭക്തി എന്നാൽ എന്തു?'

ഉ—'സർവ്വാത്മനാ ഭഗവാനെ സ്നേഹിക്കുന്നതു ഭക്തി.
 കായം വാക്കു മനസ്സ് ഇവയാൽ എല്ലാജ്ഞാഴും ചെയ്യുന്നതെല്ലാം
 ഇശ്വരപരമായി ചെയ്യുന്നതുതന്നെ ഭക്തി. ഇതുതന്നെ മോക്ഷ
 വും സിദ്ധിക്കും?'

ചോ—മ. 'ബന്ധമോക്ഷങ്ങൾക്കു വിഷയമാത്?'

ഉ—'പരമാത്മാവാണു ബന്ധമോക്ഷങ്ങൾക്കെല്ലാം വിഷയം.
 പരമാത്മാവു താൻതന്നെ അനാദിയായ മായയോടു ചേരുമ്പോൾ
 ഗുണബന്ധം നിമിത്തം ജീവാത്മാവു ആകുന്നു. അങ്ങനെ വിഷ
 യാസക്തമായ ജീവാൻ മായാബന്ധത്തെ സാതപിക്കുപാസന
 കൊണ്ടു പോക്കി തെളിയിക്കണം?'

ചോ—ന. 'വിഷയം ആപത്തിനുമുപമാൺ എന്നു പ്രത്യേക
 മായിരിക്കുമ്പോൾ വിഷയങ്ങളെ സാധിക്കാൻ കാരണമെന്തു?'

ഉ—‘അനാത്മക്കേളായ ദേഹാദികളിൽ അഹബുദ്ധി ആത്മാവിൽ നില്ക്കുന്നതുകൊണ്ടു മനസ്സു രജോഗുണയുക്തമാകുന്നു.—കാമം രജോഗുണധ്യാനംകൊണ്ടുണ്ടാകുന്നു.—ഗുണാതീതമായ ആത്മാവിനെ ധ്യാനിച്ചിട്ടു മനസ്സിലുള്ള രജസ്സിനെ കളയണം.

ചോ—ഒ. ‘ഹംസസനകസംവാദം എന്തു?’

ഉ—‘അന്യോന്യം ചേർന്നിരിക്കുന്ന വിഷയമനസ്സുകളുടെ വേർപാട് എങ്ങനെ എന്നു നാനുപനോടു സനകാദികൾ ചോദിച്ചു. ഉത്തരം തോന്നാത്തത് എന്നു ബ്രഹ്മാവു സ്തരിച്ചു. ഞാൻ ഹംസമായിട്ടുവരിച്ചു—‘ഭയാതീതനായിരിക്കുന്ന എന്നു സാനന്ദം ആശ്രയിച്ചു വിഷയമനസ്സുകളെ വേർപെടുത്തണം.’—എന്നു പറഞ്ഞു’.

ചോ—വ. ‘ഹംസസംവാദങ്ങൾ പലതുണ്ടല്ലോ. അതിൽ പ്രാധാന്യമേറിയത് എന്തു?’

ഉ—‘ശ്രേയസ്സുരമായിട്ടുള്ളതു ഭക്തിമാഗ്ഗ്ത്തന്നെ’

ചോ—ൻ. ‘ധ്യാനമാഗ്ഗ്ം എങ്ങനെ?’

ഉ—‘പ്രാണവായുവിനെ ജയിച്ചു പുൽപത്മത്തിലെ കണ്ണികൾ ഭഗവദ്ഭൂപം കല്പിച്ചു ധ്യാനിക്കണം’.

ചോ—മറ. ‘ധ്യാനത്താൽ ഉണ്ടാകുന്ന സിദ്ധികളേവ?’.

ഉ—‘അണിമാദികളായ അഷ്ടൈശ്വര്യസിദ്ധികൾ, ഭഗവല്ലാഭം, നിവൃത്തിമുതലായവയാണ്. സകലതും ഈശ്വരാംശമാണ്’.

ചോ—മമ. ‘സർവ്വാംശസ്വരൂപമഹത്വം നിവൃച്ഛിക്ക?’.

ഉ—‘സർവ്വവസ്തുക്കളിലും അന്തർവിച്ചിരിക്കുന്ന ഗുണാതീതൻ ഞാൻതന്നെ’.

ചോ—മമ. ‘നാലാശ്രമങ്ങൾക്കും നാനാവണ്ണങ്ങൾക്കും ആശ്രയം ഭക്തിയാണല്ലോ. അതുകൊണ്ടു വണ്ണാശ്രമങ്ങളുടേയും ഭക്തിസാധനങ്ങളുടേയും ഉത്ഭവങ്ങളും വണ്ണാശ്രമങ്ങൾക്കു ഭക്തിസാധനങ്ങളായ കർമ്മങ്ങളും എന്നെല്ലാമാണ്?’.

ഉ—‘സർവ്വവസ്തുക്കളിലും സർവ്വസാധാരണമായി ഏകമായി ഉള്ളത് ആത്മാവാണ്. ആ ആത്മാവിനെ അറിയണം. ഇതിനു ജ്ഞാനം എന്നു പറയുന്നു. ആത്മാവിന്റെ യുക്തിയെ ചിന്തിക്കു

നതു വിജ്ഞാനമത്രേ. ലോകത്തിലെ കർമ്മബഹുലത്വം കണ്ടു വൈരാഗ്യമുണ്ടാക്കണം. ആത്മജ്ഞാനം, വിജ്ഞാനം, വൈരാഗ്യം, ഭഗവൽ കഥാസക്തി, കീർത്തി നശ്രദ്ധ ഇവയെല്ലാം ഭക്തിസാധനങ്ങളാണ്.

ചോ—മന്ദ. 'യമനി മമാദികളെ വിവരിക്കുക?.

ഉ—'ഹിംസകൂടാതെ ഇരിക്കുന്നതും, ഇന്ദ്രിയനിഗ്രഹവും, ബുദ്ധിയുടെ അടക്കവും മറ്റും ശമദമാദികളാണ്—അന്തരിന്ദ്രിയ നിഗ്രഹം, മനശ്ശാന്തി, സർവ്വകർമ്മനിവൃത്തി ഇവ ശമവും; ബഹിരിന്ദ്രിയനിഗ്രഹം, സംയമനം ഇവ ദമവും; ശരീരംകൊണ്ടു സാധിക്കുന്നതും മറ്റു യാതൊന്നിനെയും ഉപേക്ഷിക്കാത്തതും ആയുള്ള കർമ്മമെല്ലാം യമവും; (അഹിംസാ, സത്യവചനം—ബ്രഹ്മചര്യമകല്പതാ—അസ്മയമിതി പാഞ്ചായത—യമാശ്വതഥ വൃതാനിച, പ്രതിജ്ഞ, ഉപവാസാദിവ്രതം, ബന്ധനം, നിശ്ചയം, സങ്കല്പം ഇത്യാദി പല അർത്ഥങ്ങൾ ഉള്ളതും, ദേശകാലാധിസാധനാപേക്ഷമായ സന്ധ്യാപാസനജപാദികളും യമവും ആകുന്നു. (ശൗചമിജ്യാതഃപാദാനം—സ്വാധ്യായോപസ്മനിഗ്രഹഃ—വൃതമനുനോപവാസഞ്ച—സ്നാനഞ്ച നിയമാ ഭഗ?).

ചോ—മന്ദ. 'ദോഷം ഗുണംകൊണ്ടു ഭേദമായിട്ടു വേദത്തിൽ പറയുന്നു. അപ്പോൾ വേദം വൈദികന്മാർക്കുമാണോ?.

ഉ—'ജ്ഞാനം, ഭക്തി, കർമ്മം, ഈ മൂന്നു യോഗങ്ങളും പുരുഷാർത്ഥസാധനങ്ങളാണ്. ജ്ഞാനകാണ്ഡം വിരക്താന്തരണം. കാമിഷ മനസ്സിൽ കർമ്മമനശ്ശുദ്ധി വരണം. കാമാപോകാത്ത അവസ്ഥയിൽ ഭക്തിയുണ്ടാകുന്നു. കർമ്മത്താൽ ജ്ഞാനത്തിന്ന് അഭേദം കല്പിച്ചാൽ ഗുണദോഷജ്ഞാനം വൈരാഗ്യകർമ്മവിരുദ്ധമാകയില്ല. ഈ വിധി ജ്ഞാനമായ വിവേകത്തിന്നായിട്ടാണ്.

ചോ—മന്ദ. 'തത്വസംഖ്യ എത്ര?.

ഉ—'തത്വങ്ങൾ മായാകാര്യങ്ങളാകയാൽ അവയെ യുക്തമാക്കാൻ ഒന്ന്, മൂന്ന്, പതിനൊന്ന്, ഇരുപത്തഞ്ച് എന്ന് പല വിധത്തിലും വിധിക്കുന്നു.

ചോ—മന്ദ. 'പ്രകൃതിചക്ഷുഷേണ നിവ്വചിക്കും?.

ഉ—'സർവ്വതത്വങ്ങളും തോന്നിക്കുന്നതു പ്ര

കല ചൈതന്യോത്ഥാവായി സർവ്വഗനായിരിക്കുന്നത് പുരുഷനമാണ്. എന്നാൽ പ്രകൃതിയും പുരുഷനും രണ്ടല്ല ഏകമാണെന്നും?.

ചോ—മു. 'ജനനമരണരൂപമായ സംസാരത്തിന്റെ ഹേതുക്കൾ എവ്വ്?.

ഉ—'കർമ്മസംയുക്തമായ മനസ്സ് ഓരോ ശരീരത്തിൽ ചെന്നു വ്യാപിച്ചിട്ടു ജനനവും മരണവും ഉണ്ടാകുന്നു. പൂർവ്വദേഹത്തിന്റെ കർമ്മമില്ലാതെ ആകുന്ന അവസ്ഥയാണ് മരണം. പിന്നെ ഒരു ദേഹം ഞാനെന്നു കണ്ടു കാരണം ധരിക്കുന്നതു ജനനംതന്നെ. എന്നാൽ ആത്മാവിന്റെ പരമാർത്ഥജ്ഞാനത്തിൽ ജനനവും മരണവും ഇല്ല?.

ചോ—മു. 'ആത്മാദിമാനത്തെ ഹനിക്കാൻ ഉത്തമമായ മാർഗ്ഗമെന്ത്?.

ഉ—'സംസാരത്തിന്റെ പരമാർത്ഥങ്ങളെ ചിന്തിച്ചു സംസാരാദിമാനങ്ങൾ കളയണം. (ഭിക്ഷുഗീത ഭഗവാൻ പറഞ്ഞു) സംസാരാദികൾ ഗുണമയമായിത്തീരുന്നു. ഗുണമയമായ വിഷയത്തിൽ ചോരാതെ ഗുണമായ വിഷയം വിട്ടാൽ മായയെ വെടിഞ്ഞു പുരുഷാർത്ഥത്തെ സാധിക്കും (ഉദാഹരണത്തിന് ഐശ്വര്യം കഥ പറഞ്ഞു)?.

പാത്താൻപതാമാത്ത ചോദ്യത്തിനു ഭഗവൽപൂജാവിധിയെ ഭഗവാൻ ഉപദേശിച്ചു.

ചോ—മു. 'സംസാരം ആത്മാവിനോ ദേഹത്തിനോ?.

ഉ—'ആത്മാവും ദേഹവും തമ്മിൽ സംബന്ധിക്കുന്നതാണ് സംസാരം?.

ചോ—മു. 'പ്രായണ മനസ്സുമാധാനമുള്ള യോഗിക്കും ഈ യോഗം ദുസ്സാധമാകയാൽ മോക്ഷസിദ്ധിക്ക് എളുപ്പവഴി പറയണം?.

ഉ—'സർവ്വഭൂതങ്ങളെയും ഈശ-രാത്മകമായി കല്പിച്ച് ഉപാസിക്കുക?.

ഇങ്ങിനെ ഭഗവാന്റെ ഉപദേശങ്ങൾ കേട്ടു തൃപ്തിപ്പെട്ട് ഉഭയവൻ ഭഗവാനെ നമസ്കരിച്ചു ഭഗവദാജ്ഞയാൽ ഭഗവദ്യോഗത്തോടുകൂടി ബദയ്യാശ്രമത്തിൽ ചെന്നു തപസ്സുചെയ്തു പരമാത്മാവ് പൂജിച്ചു.

കഥകൾ—ഭഗവൽസ്തുതി.

(൯൧) മുനികൾ, സിദ്ധന്മാർ, ഗന്ധർവ്വന്മാർ, വിദ്യാധരന്മാർ, കിന്നരന്മാർ, പിതൃക്കൾ, നാഗങ്ങൾ, ചാരണന്മാർ, അപ്സരസ്സുകൾ, ഭൂതങ്ങൾ, ഇന്ദ്രാദിദേവന്മാർ, ബ്രഹ്മാവ്, ശിവൻ മുതലായവർ അബ്രഹ്മത്തിൽ വന്നുനിന്നു പൂമലർ തൂകി ഭഗവാനെ സ്തുതിച്ചു. (൯൨) നിശ്ശ്ലേഷനും നിഖിലലോകാന്ത്രയനും ആയ ഈശ്വരൻ സതഭൂതനാരണകിലും നിഷ്കളനായിട്ടാണ് നില്ക്കുന്നത്. ആ പരബ്രഹ്മത്തിൽനിന്നു മായ ഉത്ഭവിച്ചു. ബ്രഹ്മത്തിനു മായാബന്ധമില്ലെങ്കിലും അത് അതിൽ ചേർന്നു മയങ്ങി. അപ്രകൃതമായ ബ്രഹ്മത്തിനു മാമശക്തിയാൽ സൂച്യമായ ഒരു പുരുഷരൂപം ഉണ്ട് എന്നു തോന്നി. യോഗനിദ്രയിൽ ലയിച്ചിരിക്കുന്ന ആ മാമയന്റെ നാഭീസരോജത്തിൽ ബ്രഹ്മാവുണ്ടായി. ബ്രഹ്മാവ് സകലസൃഷ്ടികളും ചെയ്തു. (൯൩) ഈശ്വരൻ ആദ്യം സനകൻ സനന്ദൻ സനാതകുമാരൻ സനാതൻ എന്നു നാലായിട്ട് അവതരിച്ചു. ബ്രഹ്മചര്യനിഷ്ഠയെ കാണിക്കാനാണ് സനകാദികൾ ജനിച്ചത്. (൯൪) ലോകകുടുംബസാമന്തന്ത്രോപദേശപെയ്യാൻ സാത്വികനായ നാരദനായി ഭഗവാൻ അവതരിച്ചു. (൯൫) തപോബലത്തെ ലോകത്തിൽ പ്രദർശിപ്പിക്കാൻ വിഷ്ണു നരനാരായണന്മാരായി അവതരിച്ചു. (൯൬) അത്രിപത്നിയായ അനസൂയയിൽ ഭത്താത്രേയൻ എന്ന സംജ്ഞയോടുകൂടി ജനിച്ച ഭഗവാൻ ഭണ്ഡനീതികളെല്ലാം ഉപദേശിച്ചു.

(൯൭) ബ്രഹ്മമുഖത്തു നിന്നു വേദം ഹരിച്ച ഹയഗ്രീവൻ വിഷ്ണു മത്സ്യമായി ജനിച്ചു ഹനിച്ചു. (൯൮) ദുഷ്ടാസശ്ശാപത്താൽ ജരാനരവന്ന ദേവന്മാക്ക് അമൃതം ലഭിക്കാനായി സുരാസുരന്മാർ യോജിച്ചു മന്ദരഗിരിയെ മത്താക്കി വാസുകിയെ പാശമാക്കി പാലാഴി മലിഷ്ടന്മാർ താണ പാലാഴിയിൽ ഉയർത്താൻ നാരായണൻ ക്ലമമായി അവതരിച്ചു. (൯൯) മന്ദരം അധികം പൊങ്ങിയപ്പോൾ താൽത്താൻ അന്നു ഈ കൃഷ്ണൻ പക്ഷിയായി അവതരിച്ചു. (൧൦൦) പാൽക്കുടലിൽനിന്നു ദേവന്മാക്ക് അമൃതം കൊണ്ടുവന്നു കൊടുക്കാനും ഭൂമിയിൽ ആയുർവ്വേദത്തെ ഉപദേശിക്കാനും ആയി വൈകുണ്ഠൻ ധന്വന്തരിയായി ജനിച്ചു. (൧൦൧) അസുരന്മാരോട് അമൃതം വാങ്ങി സുരന്മാർക്കു കൊടുക്കുന്നതിനും ശാസ്താവിന്റെ ജനനത്തിനുമായി വിംശരശ്രാപസ്സു കേഹിനീവേഷം വൃണ്ടു.

(൧൦൨) സനകാദികളുടെ ശാപത്താൽ ജയൻ എന്ന വിഷ്ണു പാണ്ഡൻ ഹിരണ്യാക്ഷനായിജ്ജനിച്ച് ഭൂമിയെ സമുദ്രത്തിൽ താറേത്തി. അപ്പോൾ ബ്രഹ്മാവിന്റെ മൂക്കിൽനിന്നു വരാഹമായി അവതരിച്ച ഭാമോരൻ അസുരനോക്കുന്നു മേദിനിയെ സ്ഥാനത്താക്കി. (൧൦൩) കയാധുവിന്റെ ഗർഭത്തിൽ വെച്ചതന്നെ നാരദേജൽനിന്ന് ഉപദേശം സിദ്ധിച്ച പരമഭാഗവതനായിത്തീർന്ന് പ്രല്ലാഭൻ എന്ന ബാലനേ രക്ഷിക്കാനും, ത്രൈലോക്യങ്ങളടങ്ങിയ ഹിരണ്യകശിപുവിനെ സംഹരിച്ചു ലോകത്തിനു കുശലം ഉണ്ടാക്കാനും ആയി ഹൃഷീകേശൻ സുന്ദരത്തിൽനിന്നു നരസിംഹമായി പുറപ്പെട്ടു. (൧൦൪) പയോവ്രതത്താൽ പ്രസാദിച്ച കേശവൻ അഭിതീപത്രനായി ഉപേന്ദ്രൻ എന്ന നാമത്തോടുകൂടി ജനിച്ചു. നമുദാതീരത്തു യാഗം കഴിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന മഹാബലിയോടു മൂന്നടിസ്ഥലത്തിനു നീർവാങ്ങി ആകാശഭൂമിപാതാളങ്ങളെ ത്രിപാദമായി വാമനരൂപി വീണ്ടെടുത്തു.

(൧൦൫) രേണുകയുടേയും ജ്യേഷ്ഠനിയുടേയും തനയനായിജ്ജനിച്ച് രാമൻ ശിവനെ തപസ്സുചെയ്തു പരമു വാങ്ങി, സുബ്രഹ്മണ്യനുമൊരുമിച്ചു വിദ്യാഭ്യാസം ചെയ്തു പാർക്കുന്ന കാലത്തു കാർത്തിവീര്യൻ ദേവപത്നവിനെ കരസ്ഥമാക്കാൻ വേണ്ടി സ്വപിതാവിനെ ഹരിച്ചു വസ്തുതയറിഞ്ഞു വന്ന് ഇരുപത്തൊന്നുതവണ ഭൂപ്രദക്ഷിണം ചെയ്തു ക്ഷത്രിയന്മാരെ ഒട്ടക്കുകയും, സമന്തപഞ്ചകം എന്ന ഒരു രക്തപ്രദം ഉണ്ടാക്കി അതിൽ പിതൃക്രിയ ചെയ്തും വീരഹത്യാപാപത്തെ നശിപ്പിക്കാൻ കേരളചന്ദ്രനും വരണനോടു വാങ്ങി ബ്രാഹ്മണർക്കു ഭോജനം ചെയ്തും ഉണ്ടായി. (൧൦൬) ജയവിജയന്മാർ രണ്ടാമതു രാവണകുടുംബന്മാരായിജ്ജനിച്ച് ദേവന്മാരേയും സാധുക്കളേയും ഉപദ്രവിക്കയാൽ മാധവൻ അനന്തശംഖചക്രങ്ങളോടുകൂടി (പക്ഷുണഭരതശത്രുഘ്നന്മാരോടുകൂടി) ദശരഥപുത്രനായിജ്ജനിച്ച്, താടകൻ ഞ്ചാഹുതുകുടങ്ങിയ വീരന്മാരെ കൊന്നു, ദിവ്യാസ്രമന്ത്രങ്ങൾ ലഭിച്ചു, വിശ്വവീരന്റെ യാഗം രക്ഷിച്ചു, അഹല്യായ പാദസ്തംഭത്താൽ പരിതൃഢയാക്കി, ശിവചാപം ഭഞ്ജിച്ചു, സീതയെ പരിണയിച്ചു, പരമരാമായ ജയിച്ചു, അയോദ്ധ്യയിൽ സഭായ്ക്കുമാരായ അനുജന്മാരോടുകൂടി സുഖമായിപാർത്തു. കൈകേയിയാൽ പ്രാ

ത്ഥിതനായ ഭരതമനെ സത്യവാനാക്കാനായി സീതാലക്ഷ്മണന്മാരോടുകൂടി നിഷാദന്റെ വഞ്ചിയിൽക്കയറി ഗംഗകടന്നു ഭരതജനനെ വന്ദിച്ചു പഞ്ചവടിയിൽ പാർന്ന കാലത്ത് ലക്ഷ്മണനാൽ നാസാക്ഷേപം ചെയ്യപ്പെട്ട ശൂർപ്പണഖയുടെ സഹജന്മാരായ ചരട്ട ഷണത്രിശിരസ്സുകളും സൈന്യങ്ങളേയും യമപുരത്താക്കി. രാവണൻ രാമനെ മാർഗ്ഗമായയിൽ ഭൂമിപ്പിച്ചുകൊറി സീതയെ അപഹരിച്ച് അശോകവനികയിലാക്കി. ലക്ഷ്മണയുക്തനായ രാമൻ ജടാമുസ്സിനെ സംസ്കരിപ്പിച്ചു, കബന്ധനെ ഹനിച്ചു, ശബരിയെക്കണ്ടു പമ്പാതടത്തിൽചെന്നു ഹനുമാനോടുകൂടി സുഗ്രീവാനെക്കണ്ടു സച്ചിദേഷു ബാലിയെക്കൊന്നു മതംഗാശ്രമത്തിൽ പാർത്തു. തെക്കോട്ടയച്ച വാനരന്മാരിൽ പ്രധാനനായ ഹനുമൻ സമുദ്രംകടന്നു ലങ്കയിൽചെന്നു ലക്ഷ്മിയെ ജയിച്ചു സീതയെക്കണ്ടു അംഗുലീയം കൊടുത്തു വസ്തുതയറിയിച്ചു മൃഡാമണി വാങ്ങി തോരണം മുറിച്ച് എരിഞ്ഞുവന്ന രാക്ഷസന്മാരെ കൊന്നു ബ്രഹ്മാസ്രബലനായി രാവണനെക്കണ്ടു ആ രാജധാനി മുഴുവൻ ചുട്ടു വിജയിയായി ചെന്നു രാമനെ വന്ദിച്ചു. രാമൻ കപികളെക്കൊണ്ടു സമുദ്രത്തിൽ ചിറയിടീച്ചു ലങ്കയിൽചെന്നു പുത്രാമാത്യുസനായുക്തനായ രാവണനെക്കൊന്നു അഗ്നിതൂലയായ പ്രിയതമയെ സ്വീകരിച്ചു പുഷ്പകുത്തിൽകൂടെ അയോദ്ധ്യയിൽചെന്നു പ്രജകളെ രക്ഷിച്ചു പാർത്തു. സ്വഭൂ അപചാദംകൊണ്ടു സീതയെ വനത്തിൽ ഉപേക്ഷിച്ച ശേഷം വിശ്രുതമായ അശപഥേയംചെയ്തു കുശന രാജ്യംകൊടുത്തു സരയൂനദിയിൽ മുങ്ങി വൈകുണ്ഠം പ്രാപിച്ചു.

(൧൦൭) ദൈത്യാരി കപിലനായി ജനിച്ചു മാതാവായ ദേവഹൂതിക്ക് ഉപദേശം നൽകയും, അരുപതിനായിരം സഗരപുത്രന്മാരെ കോപാഗ്നിയിൽ ഭേദിപ്പിക്കയും സാംഖ്യമതം സ്ഥാപിക്കുകയു ചെയ്തു. (൧൦൮) വേദത്തെ വ്യസിക്കുന്നതിനും പുരാണങ്ങളെ നിർമ്മിക്കുന്നതിനും ആയി ഗരുഡധ്വജൻ ബാദരാജനായി അവതരിച്ചു. (൧൦൯) സതീയയും ശിവനേയും ക്ഷണിക്കാതെ അവമാനിച്ചു യോഗത്തുടങ്ങിയ ഭക്ഷനെ വീരഭദ്രൻ കൊന്നശേഷം വനമാലിയുടെ സാമവാച്യത്താൽ സംഹാരമുത്തി ആ പ്രജാപതിയെ ജീവിപ്പിക്കാൻ ബ്രഹ്മാവിന് അനുജ്ഞകൊടുത്തു (൧൧൦) മാതാവായ സുര

ചിയാൽ അധിഷ്ഠിതനായ സുനീതീപുത്രൻ അഞ്ചാമത്തെ വയസ്സിൽ നാരദനോട് ഉപദേശംവാങ്ങി തപസ്സുചെയ്യുപ്പോൾ ബലിധർമ്മസിപ്രത്യുഷമായി വന്ന് ആ യുവനനെ ബാലനെ അനുഗ്രഹിച്ചു. സുതമി കാട്ടുതീയിൽപ്പെട്ട മരിച്ചശേഷം ഉത്തമൻ എന്ന അനുജനെ കൊന്ന യക്ഷന്മാരോടൊന്ന് ഏറിയോരുകാലം രാജ്യഭാരമെല്ലാ യുവൻ സുഖമായി പാത്തു.

(൧൧൧) പുരുഷവ്രതത്തിനായി അവതരിച്ച ഈ കംസാരികീർത്തിശാലിയായി പ്രജകളെ പാലിച്ചു. (൧൧൨) പാണ്ഡ്യരാജനായ ഇന്ദ്രദ്രുണൻ അഗസ്ത്യശാപംകൊണ്ട് ഗജേന്ദ്രനായി പരിണമിച്ച പാൽക്കുടലിന്റെ നടുക്കുള്ള ത്രികുടഗിരിയിൽ സഞ്ചരിക്കുന്ന കാലത്ത് ഒരു മദ്യോഹത്തിൽ താമരപ്പെണ്ണയിൽ ഇറങ്ങിയപ്പോൾ ദേവലശാപത്താൽ മുതലയായിത്തീർന്ന് ഹൃദ്ര എന്ന ഗന്ധർവ്വൻ കാലിൽ പിടികൂടി. ഗ്രാഹത്തെ വിടിക്കാൻ നിവൃത്തിയില്ലാതെ വളരെക്കാലം നിന്നുഴന്ന ഗജേന്ദ്രൻ താമരപ്പൂവു പറിച്ച് അധോക്ഷ്വജനെ അച്ചിച്ച ഭജിച്ചപ്പോൾ ഭഗവാൻ ചക്രപാണിയായിവന്നു നക്രത്തെ ഖണ്ഡിച്ച ഇന്ദ്രദ്രുണൻ സാരൂപ്യംകൊടുത്തു.

(൧൧൩) അംബരീഷന്റെ ഹരിവാസരം മുടക്കി കൃത്യയെ കൊണ്ടു സംഹരിപ്പിക്കാൻ തുടങ്ങിയ ദുർ്വാസസ്സിനെ വിംശപന്ദരൻ അയച്ച ചക്രം സർവ്വലോകങ്ങളിലും ഭ്രമിപ്പിച്ച് ഒടുവിൽ ഭക്തവത്സലൻ ആ ഭക്തന്റെ കാല്പുൽത്തന്ന ആ മുനിയെ ശരണം പ്രാപിപ്പിച്ചു. (൧൧൪) ഏകാദശി മുടക്കാത്തപക്ഷം ഭാര്യ സന്ധ്യാബലിയുടെ മടിയിൽവെച്ച് മകൻ ധർമ്മംഗദന്റെ ശിരസ്സും അയ്യംഗദൻ അറക്കണമെന്നു ദ്വിതീയദാരങ്ങളായ മോഹിനി അപേക്ഷിച്ചപ്പോൾ അതിന്ന് ഒരുങ്ങിയ ഭക്തനെ കൈടഭാരി ഗരുഡാത്രവനായി വന്ന അനുഗ്രഹിച്ച ഭക്തദാസൻ നാട്ടുകാർ മുഴുവൻ മുക്തികൊടുത്തു (൧൧൫) സത്യത്തിനുവേണ്ടി രാജ്യം ഭാര്യ പുത്രൻ ജാതിഎന്നു വേണ്ട സർവ്വവും ഉപേക്ഷിച്ച ഹരിശ്ചന്ദ്രൻ സ്വസ്താനം മരിച്ചുകിടക്കുമ്പോൾ നിർദ്ദാഷയാണെന്നറിഞ്ഞിട്ടും പ്രിയതമയുടെ ഗളച്ഛേദം സ്വസ്ഥാമികല്പനയാൽ ചെയ്യാൻ ഒരുങ്ങിയ സമയം ശ്രീവത്സലാഞ്ജനൻ പ്രത്യുഷമായി വന്നു ഭക്തനെ കാത്തു.

(൧൧൩) ശക്തിപുത്രനായ വൃകൻ എന്ന അസുരൻ നാരദൻ്റെ ഉപദേശപ്രകാരം ശിവനെ തപസ്സുചെയ്തു പ്രത്യുജ്ജ്വലിപ്പിക്കുകയും സപകരത്താൽ മൃഗാവിൽ തൊട്ടാൽ ഉടൻ ആ ആൾ മരിക്കുന്നു എന്നു വരം വാങ്ങി ഭഗവാൻ്റെ ശിരസ്സിൽത്തന്നെ തൊട്ടു പരീക്ഷിക്കണമെന്നു നിശ്ചയിച്ചു. അനുഗ്രഹിച്ചിട്ടു നിഗ്രഹിക്കുന്നത് അഃശാശ്വമാണെന്നുകരുതി ത്രിപുരാരി വൃഷഭാധിരൂഢനായി ഓടി. അസുരൻ പിന്നാലെ ചെല്ലുന്നതുകണ്ടു നാരായണൻ ഒരു ബാലനായി ചെന്നുവന്നു വൃകനോടു സംഗതിചോദിച്ചുറിഞ്ഞിട്ടു ചുടലക്കാട്ടിൽ റൂത്തം ചെയ്യുന്ന ഭക്ഷാരിയുടെ വരം ഫലിക്കയില്ല എന്നു പറഞ്ഞു ബോധിപ്പിച്ചു. ഈശ്വരമായയിൽ ഭൂമിച്ചു വൃകൻ സ്വശിരസ്സിൽ ഹസ്തംവച്ചു ഭസ്മമായി. (൧൧൪) സരസ്വതീതീരവാസികളായ താപസന്മാർക്കുവേണ്ടി ബ്രഹ്മവിഷ്ണുമഹേശ്വരന്മാരെ ഭൂമി പരീക്ഷിച്ചു. മഹാവിഷ്ണുവിനെപ്പോലെ ശാന്തനായി ആരും ഇല്ല എന്നു തീർച്ചപ്പെടുത്തി.

(൧൧൫) നാഭിയുടേയും മേരുവേലിയുടെയും പുത്രനും പ്രസിദ്ധനും ആയിരുന്ന ഋഷഭൻ എന്ന രാജാവും ശാസ്ത്രിതന്നെ. (൧൧൬) കലികാലം ഒട്ടു അവസാനിക്കുവാൻകുമ്പോൾ വിഷ്വക്സേനൻ കല്പിയായി അവതരിച്ചു. സ്നേഹിക്കുന്നവർക്കും ദ്രോഷിക്കുന്നവർക്കും കാമിക്കുന്നവർക്കും ഭജിക്കുന്നവർക്കും യജിക്കുന്നവർക്കും ധ്യാനിക്കുന്നവർക്കും സ്തുതിക്കുന്നവർക്കും രക്ഷാധികാരിയായ ഭഗവാൻ ശ്രീനാരായണൻ മുകുതികൊടുക്കുന്നു. ധർമ്മത്തിനു വാട്ടം തട്ടുമ്പോഴൊക്കെയും ഭക്തവത്സലൻ അവതരിച്ചു അധർമ്മത്തെ ഭംഗംസിച്ച് ധർമ്മത്തെ സ്ഥാപിക്കുന്നു. ഇപ്രകാരം കരുണാശാലിയായി രാമകൃഷ്ണരൂപം ധരിച്ചു വിളങ്ങുന്നവ വിഷ്ണുവിനെ ബ്രഹ്മാദികൾ വിവിധസ്മാരം മന്ത്രങ്ങളെക്കൊണ്ടു സ്തുതിച്ചു പ്രസാദിപ്പിച്ചു.

കഥ ൧൨൦ — യദുശാപം.

ബ്രഹ്മാദികളാൽ ഉൽബോധിതനായ കൃഷ്ണൻ മാഗധസമരം ഭാരതായോധനം ആടിയവന്മാർ ഒരു വിധം ഭൂഭാരം ശമിപ്പിച്ചു എങ്കിലും സ്വന്തം പുത്രപൗത്രാദികളെക്കൊണ്ടു മറ്റെന്തെങ്കിലും ത്തിൽ ഭൂമിക്കു ഭാരം ഉണ്ടായിരിക്കുന്നതുകൂടി തീർക്കണം എന്നു വിചാരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ ഭൂമി, ഭരദവാജൻ, വസിഷ്ഠൻ, കശ്യ

പൻ തുടങ്ങിയ മുറിമാർ ഭഗവാനെ കാണാൻ വന്നു. അപ്പോൾ അവരെ പരിഹസിക്കാൻ വണ്ടി യദുക്കളിൽ ചിലർ സംബന്ധനെ ഒരു ഗർഭിണിയുടെ വേഷംകെട്ടിച്ചു നിർത്തി അവർ പെരുന്നത് എപ്പോഴെന്നും ആണോ പെണ്ണോ എന്നും ചോദിച്ചു. താപസന്മാർ പരസ്പരംനോക്കി. അവരിൽ ഒരാൾ പറഞ്ഞു — “പോടുത്തു. ഇവർ ഒരു ഇരുമ്പുലയ്ക്കു പ്രസവിച്ചു. ആ ഉലയ്ക്കുകൊണ്ടു നിങ്ങളുടെ കുലവും മുടിയും.” ജാധികൾ ഭഗവാനെ വണങ്ങിട്ടു സത്തുഷ്ടനായി മറഞ്ഞു. സംബൻ പ്രസവിച്ചു മുസലത്തെ യദുരാജന്റെ കല്പനപ്രകാരം അരക്കൊണ്ടു രാകി പൊടിച്ചു സമുദ്രത്തിൽ കലക്കി, ബാക്കിവന്ന വണ്ഡം സമുദ്രത്തിൽ യദുക്കൾ എറിഞ്ഞു. അക്കാലത്ത് അജ്ജനൻ ഭാരകയിൽവന്നു പാർക്കുന്നതായിരുന്നു.

കഥ ൧൨൧ — മായാമഹർ.

ഭാരകയിൽ ദുർന്നിമിത്തങ്ങൾ കണ്ടപ്പോൾ കൃഷ്ണൻ ജ്യേഷ്ഠനോടും പുത്രപൗത്രാദികളോടുംകൂടി പ്രഭാസതീർത്ഥത്തിൽ പോയി. അവർ തീർത്ഥസ്നാനം ചെയ്തു ദേവപൂജയും പിതൃതപ്തനവും ബ്രാഹ്മണർക്കു ഭോജനവും മറ്റും കഴിച്ചു. പിന്നെ യദുക്കൾ കളഭമാലാഭം ഷണവസ്രങ്ങളാൽ അലംകൃതരായി ഭഗവതിയെ ബുദ്ധിച്ചു അഹംകരിച്ചു മദ്യവും സേവിച്ചു മദിച്ചു തനത്താൻ മറന്നു നാനവും വെടിഞ്ഞു ഈശ്വരമായയിൽ മുഴുകി പരസ്പരം ശത്രുക്കളായിത്തീർന്നു.

കഥ ൧൨൨ — കുലനാശം.

യദുക്കൾ വാഗ്ധാരം വലിച്ചു സ്വലിച്ചു തങ്ങളിൽ പകുത്തു നിന്നു ആയുധങ്ങൾകൊണ്ടു പൊരുതു തുടങ്ങി. ആയുധങ്ങൾ ഒടുങ്ങിയപ്പോൾ ഏരകുപ്പുലുകളുടെ കണിശങ്ങൾകൊണ്ടു പരസ്പരം പ്രഹരിച്ചു കൃഷ്ണൻ പൗത്രപൗത്രാദികളും മിത്രങ്ങളും യദുസേനയും മുഴുവൻ വേഗം മരിച്ചു. ഇങ്ങനെ മായാകൊണ്ടു മോഹിപ്പിച്ചു സ്വയംകൃതമായ ഭൂഭാരവും സമുന്മയൻ ശമിപ്പിച്ചു.

കഥ ൧൨൩ — ബലഭവമുക്തി.

ഇങ്ങനെ കുലനാശം കണ്ടുകൊണ്ടു കണ്ട ബലഭദ്രരാമൻ പ്ര

ഭാസതീർത്ഥത്തിൽ യോഗസ്ഥനായിരുന്നു യോഗാഗിഹിൽ സ്വപശ
രീരം ഭസ്മമാക്കി കാരണത്തിൽ (അനന്തങ്കൽ) ലയിച്ചു.

കഥ ഫലം—വനചരമുക്തി.

ഇതല്ലാതെ കൃഷ്ണൻ ഭേദത്യാഗം ചെയ്യാൻ അയാൾ
ചുവട്ടിൽ ചെന്നിരുന്നു. ശംഖചക്രഗദാപാണിയായി യോഗാസ
നത്തിൽ ഇരിക്കുമ്പോൾ വനചരനായി ജനിച്ച ബാലി ഭഗവത്
പാദം മുഗമാണ് എന്നു ഭൂമിച്ചു മുസലവണ്ഡംകൊണ്ട് ഉണ്ടാക്കി
യ ശരം പ്രയോഗിച്ചു ചരണത്തിൽ കൊള്ളിച്ചു ഭഗവാൻ വനച
രനു മുക്തികൊടുത്തു.

കഥ ഫലം—ഭാരതകപ്രേഷണം.

അപ്പോൾ ഭാരതൻ കൃഷ്ണനെ അന്വേഷിച്ചുവന്നു കണ്ടു വ
സ്തുതയറിഞ്ഞു ദുഃഖിച്ചു. അന്നേരം സാരഥികളെടുവന്ന ദിവ്യമാ
യ രഥവും അസ്രങ്ങളും എല്ലാം മേല്പോട്ടുയർന്നു. ഭഗവാൻ പറ
ഞ്ഞു—“കാലബലത്താൽ പണ്ടുള്ളവാരല്ലാം മരിച്ചു. ജ്യേഷ്ഠനും
പരഗരിയെ പ്രാപിച്ചു. സ്വസ്ഥനായിരിക്കുന്ന കൃഷ്ണൻ ദുസ്ഥനാ
യിച്ചുമഞ്ഞു. ഞാൻ ഉടനെ സ്വസ്ഥനാകാൻ ഭാവിക്കുകയാണ്.
ഇനി സമുദ്രം പോരുകയെ ആശ്ചര്യപ്പെടുകയും ആരും അവിടെ പാ
ത്തുകൂടാ. വജ്രനെ യദുരാജനായി വാഴിക്കാൻ അജ്ഞാനനാടു പാ
യു. അജ്ഞാനൻതന്നെ പോരുകയാണിരിക്കെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി
രക്ഷിക്കട്ടെ. വിധിയെ മാറാൻ ആർക്കും കഴികയില്ല. അതിൽ ആ
രും ദുഃഖിക്കരുത്”.

കഥ ഫലം—നിർമ്മാണം.

ഉഗ്രസേനൻ വസുദേവൻ തുടങ്ങിയ വയോവൃദ്ധന്മാരോടും,
രോഹിണി ദേവകി എന്ന മാതാക്കന്മാരോടും, അശ്വിനി ഭാരത ആ
ദിയായ ധർമ്മപത്നിമാരോടും, അപരന്ത പുത്രപൗത്രഭായുമാരോടും,
അജ്ഞാനനോടും, പോരുകയില്ലാത്ത മറ്റു മഹാജനങ്ങളോടും വൃത്താ
ന്തമറിയിക്കാനായി ഭഗവാനെ നമസ്കരിച്ചു കരഞ്ഞുകൊണ്ടു ഭഗവാ
ന്റെ സാരഥിയായ ഭാരതൻ പോരുകയുണ്ടായി. ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ
ഭായുമാരും മറ്റും അഗ്നിയിൽചാടി സ്വശരീരങ്ങൾ ദഹിപ്പിച്ച്
വൈകുണ്ഠപദം പ്രാപിച്ചു.

കഥ ഫലം—ദേഹത്യാഗം.

ദേവകീപുത്രനും യശോദാനന്ദനനും ആയി നാനാവിധ ലീലകൾപൂണ്ടു വാണതളി ഭൂതാരംഭുവൻ തീർത്ത മായാമയനായ നാരായണൻ ജ്ജ്വലശരീരനായി യോഗാസ്ഥത്തിൽ ഇരുന്നു പ്രാണനജയിച്ചു സുഷുപ്തയിലൂടെ മേഘാത് അഗ്നിയെ ജ്വലിപ്പിച്ചു കയറ്റി മൃഗാധാരം, സ്വാധിഷ്ഠാനം, മണിപൂരം, അനാഹതം, വിശുദ്ധി ആജ്ഞ എന്ന ആറു ചക്രങ്ങളേയും ഭരിപ്പിച്ചു മൂർദ്ധിയിൽക്കൂടെ പുറപ്പെട്ട ആ ദിവ്യജ്യോതിസ്സ് സ്വശരീരത്തെ ഭസ്മമാക്കി ലോകമൊട്ടുക്കു വിളങ്ങിക്കണ്ടു.

കഥ ഫലം—സ്വപാലോപദേശം.

ദേവന്മാർ പൂച്ചുവച്ചിടയും ദേവസ്രീകൾ നൃത്തവും ചെയ്തു. ഭേരവവും ശംഖനാദവും മുഴങ്ങി. ദിവ്യന്മാർ ദിവ്യജ്യോതിസ്സിനെ വന്ദിച്ചു സ്തുതിച്ചു. പരമാനന്ദമയമായ ആ ദിവ്യജ്യോതിസ്സ് സ്വധാരാമന്തെ പ്രാപിച്ചു. പരമാത്മാവും പരബ്രഹ്മമൂലവും ആയ സച്ചിദാനന്ദനായ ഭാഗവതം അഭാവമില്ല. എന്നാൽ ദുഷ്ടന്മാരെ നിഗ്രഹിച്ചു ശിഷ്ടന്മാരെ രക്ഷിച്ചു ധർമ്മത്തെ സ്ഥാപിക്കാനായി സച്ചിദാനന്ദമൂർത്തി മായകൊണ്ട് ജന്മാദികളെ സ്വീകരിക്കുന്നു. കാണുന്നതും കേൾക്കുന്നതും, കാണാൻ വയ്യാത്തതും കേൾക്കാൻ വയ്യാത്തതും, കാണണമെന്നതും കേൾക്കേണ്ടതും എന്നുവേണ്ട സകലതും താനായിരിക്കുന്ന ശ്രീവാസുദേവൻ നമുക്കു ഭഗവൽകഥകളിൽ ആസക്തിയും, ഭഗവദ്ഭക്തിയും നശ്വരമായ പ്രപഞ്ചത്തിൽ വിരക്തിയും പരാത്ഥജ്ഞാനവും ദേഹാന്തത്തിൽ മുക്തിയും പ്രദാനം ചെയ്യട്ടെ.

ശ്ലോകം ൧൩.

(ഫലശ്രുതി)

കൃഷ്ണാശ്രിതഭവഭക്തിമാത്രവിഗതത്—

സാരസ്വതശ്ലോചിതൈഃ

ശ്ലോകൈർദ്വാദശൈകസ്സമസ്മച്ഛരിതം

സംക്ഷിപ്ത സമ്പാദിതം

സ്തോത്രം കൃഷ്ണകൃതാവതാരവിഷയം
 നിത്യം പാൻ മാനുഷോ
 വിദൻ കീർത്തിമരോഗതാഞ്ച കവിതാം
 വിഷ്ണോഃ പദം യാസ്യതി.

ഇതി ശ്രീനൃപഭൂപാകതം സംക്ഷിപ്തഭാഗവതം സമ്പൂർണ്ണം.

സാരം—ശ്രീകൃഷ്ണൻ്റെ പാദഭവത്തിലുള്ള ഭക്തികാണ്ടമാത്രം വിഗതത്തുകളായ ശബ്ദങ്ങളാൽ പുജനീയങ്ങളായ പന്ത്രണ്ടു ശ്ലോകങ്ങളാണുള്ള കൃഷ്ണരൂപം ചെയ്യാപ്പെട്ട അവതാരത്തെ വിഷയമാക്കി സമസ്തചരിതത്തെയും സംക്ഷേപിച്ചു സമ്പാദിച്ച ഈ സ്തോത്രം നിത്യവും പഠിക്കുന്ന മാനുഷൻ കീർത്തിയേയും ആരോഗ്യത്തെയും കവിതയേയും പ്രാപിക്കുന്നവനായി വിഷ്ണുവിൻ്റെ പദത്തെ യാനം ചെയ്യും.

അർത്ഥം—കൃഷ്ണംശ്രീഭവഭക്തിമാത്രവിഗതത്സാരസ്വതശ്ലോകിനൈഃ [കൃഷ്ണൻ്റെ അംശ്രീ (പാദ) ഭവത്തിൽ (രണ്ടിൽ) ഉള്ള ഭക്തികാണ്ട മാത്രം വിഗതത്തുകളായ (പ്രാപ്തന) സാരസ്വതങ്ങളാൽ (സരസ്വതിയെ സംബന്ധിച്ചതുകൊണ്ട്, ശബ്ദങ്ങളാൽ, ശ്ലോകിതങ്ങൾ (പുജനീയങ്ങൾ) ആയതുകൊണ്ട്] ഭാദശൈകം (ഭാദശകങ്ങളാൽ, പന്ത്രണ്ടുകളാൽ) ശ്ലോകൈഃ (ശ്ലോകങ്ങളാൽ) കൃഷ്ണകൃതാവതാരവിഷയം [കൃഷ്ണരൂപേണ കൃതമായ (ചെയ്തപ്പെട്ട) അവതാരത്തെ വിഷയമാക്കിയതിനെ] സമസ്തചരിതം [സമസ്തം (എല്ലാം) ആയ ചരിതം (ചരിതത്തേ, ചരിത്രത്തേ, കഥയെ] സംക്ഷിപ്ത (സംക്ഷേപിച്ചിട്ട്, ചുരുക്കി) സമ്പാദിതം (സമ്പാദിക്കപ്പെട്ടതിനെ) സ്തോത്രം (സ്തോത്രത്തെ, സുഖസ്തോത്രം സ്തുതിൻ്റെ തീർ എന്നു പദ്യം) നിത്യം (ദിവസം തോറം) പാൻ പഠിക്കുന്നവൻ, പാരായണം ചെയ്യുന്നവൻ, ഹൃദിസ്ഥമാക്കിച്ചൊല്ലുന്നവൻ) മാനുഷഃ [മാനുഷൻ, മനുഷ്യൻ; മാനുഷശബ്ദം ജാതിവാചിയാകയാൽ സ്ത്രീയേയും പുരുഷനേയും ഗ്രഹിക്കാം. സ്ത്രീക്കും പുരുഷനും ഈ സ്തോത്രം ചൊല്ലാൻ അധികാരമുണ്ട് എന്നു സാരം] കീർത്തി (കീർത്തിയെ, യശസ്സിനെ) അരോഗതാം (അരോഗതയെ, ആരോഗ്യം)

ശൃംഗത്തെ, രോഗമില്ലാത്ത അവസ്ഥയെ, നിത്യസുഖത്തെ) കവി
താം (കവിതയെ) വിദൻ (അറിയുന്നവൻ, പ്രാപിക്കുന്നവൻ) ആ
യിവിഷ്ണുഃ (വിഷ്ണുവിന്റെ, സർവ്വപ്രാപിയായ ഭഗവാൻ ശ്രീനാ
രായണന്റെ) പദം പ്രദത്തം, കാലിദാസ, സ്ഥാനത്തേ, വൈകു
ണ്ഠത്തെ അല്ലെങ്കിൽ പാലാഴിയെ എന്നും; ഭഗവാന്റെ പാദാര
വിന്ദങ്ങളിൽ ചേരും (മുക്തിയായും) എന്നും വിഷ്ണുലോകത്ത് അഥ
വാ വിഷ്ണുപദത്തിൽ ചെല്ലും എന്നും അർത്ഥം യാസ്യതി (യാനം
ചെയ്യും, പ്രാപിക്കും) ഫലത്തെ ഉദ്ദേശിച്ചു ജപിച്ചാൽ കീർത്തിത
ങ്ങിയവ ലഭിച്ചു ഭോജനത്തിൽ വിഷ്ണുപദത്തെ (ആകാശത്തെ,
സ്വർഗ്ഗത്തെ, വിയദിഷ്ണുപദം വാതു പുണ്യാകാശവിഹായസീ എ
ന്നു പറ്റായം) പ്രാപിക്കും എന്നും, ഫലോദ്ദേശ്യം ഇല്ലാതെ ഭക്തി
പൂർവ്വം ഈ സംക്ഷിപ്തഭാഗവതം ജപിച്ചാൽ ഐഹികത്തിൽ കീ
ർത്യാദികൾ ലഭിക്കുന്നതിനു പുറമെ ഭോജനത്തിൽ വൈകുണ്ഠ
ദേശപ്രാപിയും തദനന്തരം വിഷ്ണുസായുജ്യവും ലഭിക്കും. ഐഹി
കത്തിലേക്കും പാരത്രികത്തിലേക്കും ഇതുത്തമം. ഫലകാംക്ഷയുള്ള
വർക്കും ഫലകാക്ഷ ഇല്ലാത്തവർക്കും ജപിക്കാൻ ഈ സംക്ഷിപ്തഭാഗ
വതം ഉത്തമമാണ്. രക്തനം വിരക്തനം, ഭക്തനം ജ്ഞാനിയും
ഇതു ചൊല്ലാൻ അധികാരികളാണ്. ഭാഗവതപാരംകൊണ്ട് എ
ന്തു വേണമെങ്കിലും കിട്ടും. ഒന്നും വേണ്ടാത്തവന് ഒടുവിൽ മോ
ക്ഷം കിട്ടും. അതുകൊണ്ട് ആസ്തികന്മാരെല്ലാവരും ഇതു ഭക്തിപൂ
ർവ്വം പഠിക്കേണ്ടതാണ് എന്ന് ഋഷീശ്വരൻ ഉപദേശിക്കുന്നു.

ഇങ്ങനെ ശ്രീതുകപ്രാപ്തമായ സംക്ഷിപ്തഭാഗവതം
സ നൃ ണ്ണ മ ാ യി .

—ഭാ—

ശ്രീഭാഗവതസംക്ഷേപകഥാസാരാത്മചന്ദ്രികാ
രാമേണ രചിതാ ടീകാ ശ്രോണീതീരേശസേവിനഃ

ശ്രീകൃഷ്ണായ പരബ്രഹ്മണേ നമഃ.

ശു ഭ ട .

—ഭാ—

